

EASO
praktinis amžiaus
nustatymo vadovas
Antras leidimas

EASO praktinių gairių rinkinys

Atsakomybės apribojimas

Šio vertimo kokybės nepatikrino kompetentingos nacionalinės institucijos. Jei manote, kad vertimas neatitinka nacionalinio lygmens terminologijos, prašome kreiptis į [EASO](#).

Daugiau informacijos apie Europos Sąjungą pateikiama internete (<http://europa.eu>).

© Europos prieglobsčio paramos biuras, 2018

Atsakomybės apribojimas

Šio vertimo kokybės nepatikrino kompetentingos nacionalinės institucijos. Jei manote, kad vertimas neatitinka nacionalinio lygmens terminologijos, prašome kreiptis į EASO.

Nei EASO, nei jokie jo vardu veikiančys asmenys nėra atsakingi už tai, kaip naudojama šiame leidinyje pateikta informacija.

Print	ISBN 978-92-9476-956-5	doi:10.2847/696170	BZ-02-18-896-LT-C
PDF	ISBN 978-92-9476-970-1	doi:10.2847/99513	BZ-02-18-896-LT-N

European Asylum Support Office

EASO

praktinis amžiaus nustatymo vadovas

Antras leidimas

EASO praktinių gairių rinkinys

SUPPORT IS OUR MISSION

Leidiny *EASO praktinis amžiaus nustatymo vadovas* parengtas remiantis amžiaus nustatymo proceso informacija ir gairėmis bei amžiaus nustatymo metodų apžvalga, pateikta leidinyje *EASO amžiaus nustatymo praktika Europoje* (2013 m.). Jame pateikiamos vaiko interesų užtikrinimo praktinės gairės, svarbiausios rekomendacijos ir priemonės, taikytinos nustatant asmens amžių pagal daugiadalykį ir holistinį požiūrį. Jame taip pat yra atnaujintos informacijos apie ES+ valstybių taikomus ir naujus, dar nenaudojamus metodus (galimos ar būsimos alternatyvos).

Turinys

Santrumpos	7
Santrauka	11
Ižanga	13
1 skyrius. Amžiaus nustatymo aplinkybės	16
Amžiaus nustatymas žvelgiant iš pagrindinių teisių perspektyvos	18
2 skyrius. Vaiko interesai ir procedūrinės garantijos	20
Vaiko interesai	20
Vaiko interesų vertinimas amžiaus nustatymo tikslu	20
Abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principo taikymas	22
Globėjas (atstovas)	26
Teisė į informaciją	27
Teisė pareikšti savo nuomonę ir būti išklausytam	28
Informacija pagrįstas sutikimas ir teisė atsakyti	29
Konfidencialumo principas ir duomenų apsauga saugumo sumetimais	30
Kvalifikuoti specialistai, turintys patirties su vaikais	30
Mažiausiai invazinis metodas	30
Tikslumas ir paklaida	33
Invaziškumo ir tikslumo derinimas	35
Teisė į veiksmingą teisinę gynybą	36
3 skyrius. Amžiaus nustatymo procesas. Daugiadalykio ir holistinio požiūrio įgyvendinimas	37
Holistinio ir daugiadalykio požiūrio į amžiaus nustatymo procesą įgyvendinimas	37
Amžiaus nustatymo proceso schema	38
Amžiaus nustatymo proceso rekomendacijos	40
Kai vertinama, ar amžių nustatyti būtina	40
Kai atliekamas amžiaus nustatymas	41
4 skyrius. Amžiaus nustatymo metodų apžvalga	44
Metodų schema	44
Laipsniško metodų taikymo rekomendacijos	45
A. Nemedicininiai metodai	47
B. Medicininiai metodai (be spinduliuotės)	51
C. Medicininiai metodai (naudojant spinduliuotę)	56
5 skyrius. Galutinės rekomendacijos	60
1 priedas. Žodynis	64
2 priedas. Vaiko interesai ir praktinės amžiaus nustatymo priemonės	71
A. Interesų vertinimo forma	73
B. Vaiko interesų vertinimo kontrolinis sąrašas amžiaus nustatymo reikmėms	75
3 priedas. Teisinė ir politikos sistema	78
4 priedas. Amžiaus nustatymo procesuose taikomų metodų ir procedūrinių garantijų apžvalga	107
5 priedas. Bibliografija	116

Santrumpos

ADCS	<i>Association of Directors of Children’s Services Ltd</i> – Anglijos nacionalinė lyderystės asociacija, jungianti vaikų tarnybų statutinius direktorius ir vyresnius vadovus
AGFAD	Vokietijos teismo medicinos asociacija
ALARA	radiacijos saugos srityje vartojamas terminas, reiškiantis kuo mažesnės apšvitos dozės naudojimą
PMIF	Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas
PPD nauja redakcija	2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos. Ji taip pat vadinama „prieglobsčio procedūrų direktyvos“ nauja redakcija
PPR	pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo Sąjungoje nustatoma bendra tarptautinės apsaugos tvarka ir panaikinama Direktyva 2013/32/ES
AT	Austrija
KPŽD	2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR. Ji taip pat vadinama „kovos su prekyba žmonėmis direktyva“
BE	Belgija
BG	Bulgarija
IV	interesų vertinimas
VI	vaiko interesai
IN	interesų nustatymas
BEPS	Bendra Europos prieglobsčio sistema
PTC	Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija
IKŠ	informacija apie kilmės šalį
VTK	Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija
KT	kompiuterinė tomografija
CY	Kipras
DE	Vokietija
DK	Danija
Reglamento „Dublinas III“ nauja redakcija	2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (nauja redakcija)
EASO	Europos prieglobsčio paramos biuras
EE	Estija
EMT	Europos migracijos tinklas
ES	Ispanija
ES+ valstybės	ES valstybės narės, įskaitant Norvegiją ir Šveicariją

ES	Europos Sąjunga
EURODAC	Europos pirštų atspaudų duomenų bazė prieglobsčio srityje
EURODAC reglamento nauja redakcija	2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 603/2013 dėl Eurodac sistemos pirštų atspaudams lyginti sukūrimo siekiant veiksmingai taikyti Reglamentą (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, ir dėl valstybių narių teisėsaugos institucijų bei Europolo teisėsaugos tikslais teikiamų prašymų palyginti duomenis su Eurodac sistemos duomenimis ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1077/2011, kuriuo įsteigiama Europos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra (nauja redakcija)
FRA	Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra
FI	Suomija
FR	Prancūzija
1951 m. Ženevos konvencija	1951 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl pabėgėlių statuso (ir 1967 m. Protokolas dėl pabėgėlių statuso)
HU	Vengrija
TRKK	Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas
IE	Airija
Įgyvendinimo reglamentas Nr. 118/2014	2014 m. sausio 30 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 118/2014, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1560/2003, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, taikymo taisykles
TMO	Tarptautinė migracijos organizacija (Jungtinių Tautų migracijos agentūra)
TA	tarptautinė apsauga
IT	Italija
JRC	Jungtinis tyrimų centras, Europos Komisijos mokslo ir žinių tarnyba, kurioje mokslininkai vykdo mokslinius tyrimus, kad galėtų teikti nepriklausomas mokslo konsultacijas ir padėti įgyvendinti Europos Sąjungos politiką
LT	Lietuva
LU	Liuksemburgas
LV	Latvija
MRT	magnetinio rezonanso tomografija
VN	ES valstybė (-ės) narė (-ės)
MT	Malta
NVO	nevyriausybinių organizacija
NIDOS	<i>NIDOS Foundation</i> (nelydymų nepilnamečių tarptautinės apsaugos prašytojų Nyderlanduose globos institucija)
NL	Nyderlandai
NO	Norvegija

OHCHR	JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras
PL	Lenkija
PD nauja redakcija	2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija). Ji taip pat vadinama „priskyrimo direktyva“ (nauja redakcija)
PSD nauja redakcija	2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija). Ji taip pat vadinama „priėmimo sąlygų direktyvos“ nauja redakcija
RO	Rumunija
SCEP	Programa „Atskirti vaikai Europoje“
SE	Švedija
SIS	plataus masto informacinė sistema, padedanti Šengeno erdvėje bendradarbiauti išorės sienų kontrolės ir teisėsaugos srityje
SI	Slovėnija
SK	Slovakija
SLTD	duomenų bazė, kurioje pateikiami įrašai apie kelionės dokumentus, pvz., pasus, asmens tapatybės korteles, JT <i>laissez-passer</i> ar visas, apie kuriuos pranešta, kad jie yra pavogti, pamesti ar panaikinti
PŽ	prekyba žmonėmis
NN	nelydimas (-i) nepilnametis (-čiai)
UK	Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė
UNHCR	Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras
UNICEF	Jungtinių Tautų Vaikų fondas
VIS	Vizų informacinė sistema

Santrauka

Amžiaus nustatymas tebėra sudėtingas procesas, kurio pasekmės vertinamiems prašytojams gali būti ilgalaikės. Amžiaus nustatymo metodai ir procesai valstybėse narėse skiriasi ir patikimi daugiadalykiai, teisių nepažeidžiantys amžiaus nustatymo procesai užtikrinami ne visada. Atsižvelgiant į šiuos sunkumus, Komisijos komunikate Europos Parlamentui ir Tarybai „Vaikų migrantų apsauga“ (COM(2017) 211, 2017 4 12) Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO) paragintas 2017 m. atnaujinti amžiaus nustatymo gaires.

Šio leidinio tikslas – pateikti gaires, kaip atsižvelgti į vaiko interesus vertinant būtinybę nustatyti jo amžių, taip pat sprendžiant, kaip nustatyti amžių, ir jį nustatant pagal holistinį ir daugiadalykį metodą, ypatingą dėmesį skiriant asmens poreikiams ir aplinkybėms.

Siekiant padėti valdžios institucijoms įgyvendinti vaiko interesų principą, šiame leidinyje:

- analizuojamas amžiaus nustatymo poveikis kitoms prašytojo teisėms ir amžiaus nustatymo motyvai;
- pateikiamos gairės dėl būtinų principų ir apsaugos priemonių taikymo amžiaus nustatymo procese;
- apibūdinama, kaip atlikti amžiaus nustatymo procesą taikant holistinį ir daugiadalykį požiūrį;
- pateikiamas vaizdinis galimo proceso modelis, kuriame išskiriamas laipsniškas metodų taikymas siekiant išvengti nereikalingų tyrimų;
- nagrinėjami nauji metodai, taikomi nustatant prašytojo amžių, jau taikomų metodų naujovės ir kiekvieno metodo poveikis apsaugos priemonėms ir prašytojo teisėms;
- pateikiamos svarbios rekomendacijos, kaip spręsti praktines problemas, kurių gali kilti prieš įvairius proceso etapus, po jų ir jų metu;
- pateikiamas priemonių ir informacinių dokumentų rinkinys, papildantis šiame praktiniame vadove pateiktą informaciją:
 - pateikiamas pagrindinių terminų žodynelis,
 - nurodomi su šia tema susiję tarptautiniai, Europos ir nacionaliniai teisės aktai ir politikos srities gairės,
 - pateikiamos praktinės priemonės, kuriomis užtikrinama, kad būtų laikomasi vaiko interesų (forma ir kontrolinis sąrašas), ir
 - atnaujinta metodų ir procedūrinių garantijų, taikomų ES+ valstybių teritorijoje, apžvalga.

Šiame leidinyje nustatytos ir nagrinėjamos įvairios problemos, su kuriomis susidurta vykdant amžiaus nustatymo procesą, kaip antai (ne)pakankami motyvai nustatyti amžių, taikomų metodų invaziškumo ir tikslumo apribojimai, fragmentiški vertinimai, grindžiami tik fizine išvaizda, pirminis medicinos metodų taikymas (kai kuriais atvejais – tik jonizuojančiosios spindulių), pakartotiniai to paties prašytojo tyrimai skirtingose valstybėse narėse arba menkas pagrindinių proceso apsaugos priemonių įgyvendinimas (t. y. trūksta globėjo ir (arba) atstovo arba veiksmingos teisių gynimo priemonės).

Reaguodamas į šias problemas, EASO parengė pagrindines rekomendacijas, kurios bus išsamiai aptartos šiame leidinyje. Jas galima apibendrinti taip:

- vaiko interesus reikėtų užtikrinti ne tik tada, kai nustatoma vaiko tapatybė, bet ir tada, kai kyla abejonių, ar prašytojas gali būti vaikas.
- Amžiaus nustatymas neturėtų būti rutininis. Būtinybė nustatyti amžių turi būti tinkamai pagrįsta pagrįstomis abejonėmis dėl nurodyto amžiaus.
- Kad būtų įgyvendintas vaiko interesų principas, reikalingas į vaiką orientuotas amžiaus nustatymo procesas, kurio metu dėmesys turi būti skiriamas vaikui ir kuris turi būti pritaikytas prie specialių prašytojo poreikių (lyties, ginčytino amžiaus, kultūrinio pagrindo ir t. t.).
- Kilus abejonių dėl nurodyto amžiaus, nustatant amžių ir kol pateikiami įtikinami rezultatai, abejotinos aplinkybės turi būti aiškinamos prašytojo naudai. Prašytojas turėtų būti laikomas vaiku ir su juo turi būti elgiamasi kaip su vaiku, kol nustatoma, kad jis yra suaugęs asmuo.

- Vaikui arba asmeniui, laikomam vaiku, turi būti paskirtas globėjas (atstovas), kuris užtikrintų, kad vaikas galėtų dalyvauti vertinime, jam būtų pranešta apie amžiaus nustatymo procesą vaikui suprantamu būdu, atsižvelgiant į lyčių aspektą ir amžių atitinkančiu būdu ta kalba, kuria vaikas gali suprasti ir iš tikrųjų visapusiškai supranta vertinimo procesą. Ši informacija yra būtina, kad vaikas galėtų pareikšti savo požiūrį, norus ir nuomonę bei priimti gautąją informaciją pagrįstą sprendimą dalyvauti šiame procese.
- Amžiaus nustatymo procesas turi būti atliekamas taikant holistinį ir daugiadalykį požiūrį, kuriuo užtikrinama, kad būtų panaudotos visos būtinos apsaugos priemonės ir principai ir būtų apsaugotos prašytojo teisės.
- Kadangi šiuo metu nėra vieno būdo tiksliai asmens amžiui nustatyti, spėjamo amžiaus intervalą galima susiaurinti derinant ne tik fizinės raidos, bet ir prašytojo brandos ir psichologinės raidos vertinimo metodus.
- Atliekant amžiaus nustatymo tyrimą, negalima taikyti jokių metodų, kuriems asmuo turėtų apsinuoginti arba kuriuos taikant būtų tiriamos, stebimos ar matuojamos genitalijos arba intymios kūno dalys.

Įžanga

Kodėl parengtas šis antras leidimas?

Kaip nurodyta ES veiksmų plane dėl nelydimų nepilnamečių (2010–2014 m.), taip pat atsižvelgiant į susirūpinimą dėl taikomų prašytojų amžiaus nustatymo metodikų patikimumo ir invaziškumo, EASO buvo pavesta parengti leidinį, kuriame būtų sukaupta geriausia amžiaus nustatymo patirtis. Pirmas leidimas paskelbtas 2013 m. gruodžio mėn. Panašų susirūpinimą dėl amžiaus nustatymo proceso sunkumų nacionalinės valdžios institucijos dar kartą išreiškė 2015 m. gruodžio mėn. Maltoje surengtoje trečiojoje EASO metinėje konferencijoje vaikų klausimais. Nuo 2013 m. amžiaus nustatymo praktika, ypač kai kurie metodai, sparčiai keitėsi. Todėl manoma, kad tai palankus metas toliau svarstyti ir analizuoti naujausius pokyčius. Atsižvelgdamas į konferencijos išvadas ir Komisijos komunikatą dėl vaikų migrantų apsaugos ⁽¹⁾, EASO parengė šį naują leidimą, kuriame, be kita ko, pateikiama atnaujinta informacija ir patobulintos amžiaus nustatymo proceso rekomendacijos. Šiuo tikslu EASO papildomai surašė amžiaus nustatymo metodikas ir procedūrinės garantijas, kurios 2016 m. buvo taikomos ES+ teritorijoje. Pagrindinius šio tyrimo rezultatus galima rasti viso leidinio langeliuose „Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos“, o 4 priede atitinkamai pateikti praktikos pavyzdžiai.

Kaip šis antras leidimas susijęs su kitomis EASO paramos priemonėmis?

EASO misija – remti ES valstybes nares ir asocijuotąsias šalis (Lichtenšteiną, Norvegiją ir Šveicariją) įgyvendinant bendrą Europos prieglobsčio sistemą (BEPS). Ši parama iš dalies teikiama per bendrus mokymus, užtikrinant bendrą kokybės lygį ir teikiant bendrą informaciją apie kilmės šalį. Kaip ir visos EASO paramos priemonės, šis leidinys grindžiamas bendrais BEPS standartais. Be to, šis leidinys turėtų būti vertinamas kaip kitų EASO priemonių, naudojamų su vaikais susijusiuose prieglobsčio procesuose, visų pirma EASO praktinio vadovo dėl šeimos narių paieškos ⁽²⁾ ir EASO mokymo apie pokalbius su vaikais modulio ⁽³⁾, priedas.

Koks šio leidinio turinys?

Šiame antrame leidime pateikiama informacinė ir rekomendacinė medžiaga apie amžiaus nustatymą, taip pat apžvelgiama dabartinė padėtis ES+ valstybėse.

Trumpai tariant, leidinys suskirstytas į penkis tarpusavyje susijusius skyrius.

- Pirmas skyrius „**Amžiaus nustatymo aplinkybės**“ – tai įvadas į temą, kurioje aptariamos amžiaus nustatymo proceso išankstinės sąlygos, motyvacija ir tikslai.
- Antrame skyriuje „**Vaiko interesai ir procedūrinės garantijos**“ kalbama apie tai, kaip amžiaus nustatymo procese gali būti taikomas vaiko interesų principas, įtvirtintas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (VTK) ir ES prieglobsčio *acquis*, ir įgyvendinamos procedūrinės garantijos.
- Trečiame skyriuje „**Amžiaus nustatymo procesas – daugiadalykio ir holistinio požiūrio įgyvendinimas**“ analizuojama, kaip procesas turėtų būti vykdomas taikant daugiadalykį ir holistinį požiūrį ir remiantis šiame leidinyje pateiktomis gairėmis. Jame taip pat pateikiama struktūrinė schema, kurioje matyti pagrindiniai veiksmai, kurių reikia imtis, kai reikia nustatyti amžių.

⁽¹⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Vaikų migrantų apsauga“, COM(2017) 211, 2017 4 12, skelbiamas adresu https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170412_communication_on_the_protection_of_children_in_migration_en.pdf

⁽²⁾ Galima rasti EASO svetainėje adresu <https://www.easo.europa.eu/training-quality/vulnerable-groups>

⁽³⁾ Daugiau informacijos galima rasti EASO svetainėje adresu https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO_TRAINING_BROCHURE_EN-2016.pdf

- Ketvirtame skyriuje „**Amžiaus nustatymo metodų apžvalga**“ apžvelgiami naujausi pirmame leidime išanalizuotų metodų pokyčiai, taip pat nauji metodai, aptariamas jų galimas (teigiamas ir neigiamas) poveikis apsaugos priemonėms. Daug dėmesio skiriama metodams, kurie nebuvo taikomi 2013 m. arba nuo to laiko labai pasikeitė.
- Penktame skyriuje „**Galutinės rekomendacijos**“ pateikiamos svarbiausios rekomendacijos, suformuluotos siekiant pagerinti veiksmingą amžiaus nustatymo procesą ir kartu užtikrinti vaiko teises.

Šis leidinys papildytas keliais **priedais**.

- 1 priedas. Žodynėlis
Šio priedo tikslas – padėti nustatyti aktualiausius amžiaus nustatymo proceso terminus ir (arba) siekti bendro jų supratimo.
- 2 priedas. Vaiko interesai ir praktinės amžiaus nustatymo priemonės
Šiame priede pateikiamas interesų vertinimas ir vaiko interesų kontrolinis sąrašas, skirtas įvertinti, ar tam tikro amžiaus nustatymo procesu užtikrinama, kad būtų taikomos reikiamos procedūrinės garantijos, kuriomis užtikrinama tinkama kiekvieno vaiko teisių apsauga.
- 3 priedas. Teisinė sistema ir politikos gairės
Šis priedas – atskaitos taškas nustatant atitinkamas priemones ir nuostatas tarptautiniu, Europos ir nacionaliniu lygmenimis. Be to, jame pateikiamos neprivalomos rekomendacinės priemonės ir susijusi teismų praktika. Jis taip pat apima atitinkamas politikos gaires šiuo klausimu.
- 4 priedas. ES+ valstybių praktikos, susijusios su amžiaus nustatymu, apžvalga
Šiame priede pateikiama metodika ir procedūrinės garantijos, kurias taiko ES+ valstybės vykdydamos šį procesą.
- 5 priedas. Bibliografija
Čia surašyti šaltiniai, kurie buvo naudojami siekiant sukurti ar įkvėpti šio leidinio turinį.

Kokia yra šio antro leidimo taikymo sritis?

Šiame leidinyje pateikiamos tolesnės gairės dėl pagrindinių amžiaus nustatymo proceso aspektų, pvz., holistinio ir daugiadalykio požiūrio, vaiko interesų principo įgyvendinimo ir informacijos, surinktos pirmam leidinio leidimui, atnaujinimo. Nors šiame leidinyje aptariamas amžiaus nustatymas, susijęs su tarptautinės apsaugos procedūromis, jis taip pat gali būti naudingas ir kitais atvejais, kai reikia nustatyti amžių (vaikai migrantai, minimalus baudžiamosios atsakomybės amžius ir kt.).

Kadangi svarbūs aspektai, pvz., taikytinos metodikos, sparčiai kinta, šiuo vadovu nesiekama visapusiškai išnagrinėti amžiaus nustatymo klausimą. Todėl, atsižvelgiant į tikslinės grupės poreikius, gali būti reikalinga parengti papildomus šio vadovo leidimus.

Kaip buvo rengiamas šis antras leidimas?

Šį leidinį parengė EASO ir peržiūrėjo Europos Komisija, ES agentūros, ES+ valstybių ekspertai ir tarptautinės bei nevyriausybinės organizacijos (NVO). Vertingos informacijos gauta 2016 m. rugsėjo mėn. vykusiuose dviejuose *ad hoc* darbo grupių posėdžiuose. Darbo grupių sudėties įvairovė užtikrino visapusišką įvairių sričių ekspertų indėlį. Tarp jų – socialiniai darbuotojai, teismo medicinos antropologai ir radiologijos mokslo darbuotojai, taip pat politikos ir priėmimo pareigūnai. Taip pat dalyvavo prieglobsčio bylas nagrinėjantys pareigūnai, turintys patirties vaikų klausimais, iš ES+ valstybėms atstovaujančių institucijų (BE, IE, NL, LT, NO), Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) ir Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro (UNHCR), taip pat atitinkamų tarptautinių organizacijų ir NVO, turinčių patirties šioje srityje, pvz., Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO), Nidos fondo (NIDOS), Jungtinės Karalystės Raudonojo Kryžiaus ir programos „Atskirti vaikai Europoje“ (SCEP), kurią įgyvendina organizacija „Defence for Children International“. Šiame leidinyje sutelktos ekspertinės žinios, apimančios bendrus standartus ir bendrą tikslą

užtikrinti saugų ir veiksmingą amžiaus nustatymo procesą vykdant aukštos kokybės tarptautinės apsaugos procedūras.

Kaip naudotis šiuo vadovu?

Toliau pateikiami kai kurie šiame vadove vartojami terminai („amžiaus nustatymas“, „biologinis amžius“, „chronologinis amžius“, „vaikas“, „globėjas“, „ES+ valstybės“) su konkrečiomis jų reikšmėmis, kad juos būtų lengviau suprasti. Žodynyje (leidinio 1 priedas) pateikiama papildomos informacijos apie šias sąvokas ir papildomų terminų, naudingų amžiaus nustatymo proceso suinteresuotosioms šalims.

Amžiaus nustatymas – procesas, kurio metu valdžios institucijos siekia nustatyti asmens chronologinį amžių arba amžiaus grupę, kad išsiaiškintų, ar asmuo yra vaikas, ar suaugusysis.

Biologinis amžius – tai dabartinė asmens padėtis pagal galimą jo gyvenimo trukmę, o tai reiškia, kad asmuo gali būti jaunesnis ar vyresnis nei jo chronologinis amžius.

Chronologinis amžius matuojamas metais, mėnesiais ir dienomis nuo to laiko, kai asmuo gimė.

Vaikas ir **nepilnametis** laikomi sinonimais (bet kuris jaunesnis nei 18 metų asmuo). Šiame leidinyje vartojami abu terminai. EASO pirmenybę teikia terminui „vaikas“, tačiau terminas „nepilnametis“ vartojamas, kai jis aiškiai nurodytas teisinėje nuostatoje. Šiame leidinyje, kuriame rašoma apie prieglobsčio prašančius vaikus, asmuo, kurio amžius nenustatytas, vadinamas **prašytoju**.

Kaip nurodyta pirmiau, terminas **nelydymas vaikas** vartojamas kaip termino **nelydymas nepilnametis** sinonimas ir reiškia vaiką (nepilnametį), kuris į ES+ valstybių teritoriją atvyko nelydymas pagal atitinkamos valstybės teisę ar praktiką už jį atsakingo suaugusio asmens ir ten yra tol, kol toks asmuo (suaugęs asmuo) ima jį prižiūrėti. Terminas reiškia ir vaiką (nepilnametį), kuris liko be palydos atvykęs į ES+ valstybių teritoriją.

Bendro sutarimo dėl termino **globėjas** apibrėžties nėra ir globėjas dažnai prilyginamas vaiko **atstovui** ar socialiniam darbuotojui. Tačiau šiame vadove **globėju** laikomas nepriklausomas asmuo, kurį paskiria nacionalinė valdžios institucija, užtikrinanti vaiko interesus ir bendrą gerovę. Europos Komisija, atsižvelgdama į BEPS reformą ⁽⁴⁾, pasiūlė galiojančiuose ES prieglobsčio teisės aktuose terminą „atstovas“ pakeisti terminu „globėjas“. Kadangi rengiant šį leidinį tebevyko diskusijos dėl BEPS reformos, visame tekste vartojamas terminas **globėjas (atstovas)**.

ES prieglobsčio *acquis* sudaro šis ES teisės aktų rinkinys: „Priėmimo sąlygų direktyvos“ nauja redakcija, „Prieglobsčio procedūrų direktyvos“ (PPD) nauja redakcija, „Priskyrimo direktyvos“ nauja redakcija, „Laikinos apsaugos direktyva“, reglamentas „Dublinas III“ ir „Eurodac reglamento“ nauja redakcija ⁽⁵⁾. Tarptautinių, Europos ir nacionalinių nuostatų bei teisės aktų, susijusių su amžiaus nustatymu, sąvadą galima rasti šio leidinio 3 priede „Teisinis pagrindas ir politikos gairės“.

Šiame vadove ES valstybės narės, Norvegija ir Šveicarija vadinamos **ES+ valstybėmis**.

⁽⁴⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo Sąjungoje nustatoma bendra tarptautinės apsaugos tvarka ir panaikinama Direktyva 2013/32/ES (COM(2016) 467 final, 2016/0224 (COD)), skelbiamas adresu <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-467-EN-F1-1.PDF>. Tuo metu, kai buvo rengiamas šis dokumentas, nebuvo žinoma, ar Komisijos siūlymu bus priimtas naujas reglamentas ir kokie tiksliai terminai bus vartojami. Todėl skaitytojas turėtų žinoti, kad tam tikru metu ateityje PPD (nauja redakcija) gali būti panaikinta ir pakeista reglamentu su iš dalies pakeistomis nuostatomis.

⁽⁵⁾ Teisiniai tekstai ir jų vertimai:
 „Priėmimo sąlygų direktyvos“ nauja redakcija – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0033&from=EN>;
 „Prieglobsčio procedūrų direktyvos“ nauja redakcija – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=EN>;
 „Priskyrimo direktyvos“ nauja redakcija – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:32011L0095>;
 Reglamentas „Dublinas III“ – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32013R0604>;
 „Eurodac reglamentas“ – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:32013R0603>.

1 skyrius. Amžiaus nustatymo aplinkybės

Amžius yra esminis vaiko tapatybės elementas. ES *acquis* ⁽⁶⁾, taip pat VTK (1 straipsnis) vaikystę apibrėžiama pagal amžių:

Vaikas (nepilnametis) yra bet kuris jaunesnis nei 18 metų asmuo.

Iš šios apibrėžties kyla dvi pagrindinės pasekmės. Pirma yra ta, kad konvencija taikoma kiekvienam jaunesniam kaip 18 metų asmeniui. Antra, kaip nustatyta ES *acquis*, bet kuris tarptautinės apsaugos prašytojas iki 18 metų turi teisę į vaikams skirtas procedūrinės garantijas ir specialias priėmimo sąlygas.

Nors amžius nuolat keičiasi, jis yra įgimtas **asmens tapatybės** bruožas. Amžius kaip vienas iš asmens statusą nusakančių aspektų lemia ryšį tarp valstybės ir asmens. Dėl amžiaus pokyčių gali atsirasti konkrečių teisių ir pareigų, pvz., asmuo laikomas suaugusiuoju, kai jam sueina 18 metų. Tačiau 18 metų amžius ne visada yra lemiamas veiksnys siekiant įgyti naujų teisių ir pareigų ar visišką veiksnumą kai kuriais aspektais, pvz., karo tarnybos, emancipacijos amžiaus ir minimalaus baudžiamosios atsakomybės amžiaus, sutikimo dėl santuokos sudarymo amžiaus arba amžiaus, susijusio su užimtumu arba lytiniais santykiais. Priklausomai nuo nacionalinės teisės aktų, šiose amžiaus grupėse galima atsidurti jaunesniame chronologiniame amžiuje.

Kai asmens amžius yra žinomas, jis nulemia asmens ir valstybės ryšį, todėl pagal VTK 7 ir 8 straipsnius nustatomi šie su amžiumi susiję pagrindiniai valstybių įsipareigojimai:

- registruoti vaiką po gimimo;
- gerbti vaiko teisę išsaugoti savo tapatybę, todėl ir
- greitai atkurti savo tapatybę.

Pagal šias nuostatas visi vaikai turi būti įregistruojami tuoj po gimimo ir turi gauti jų tapatybę įrodančius dokumentus. Tačiau Jungtinių Tautų statistiniai duomenys ⁽⁷⁾ rodo, kad 2003–2007 m. laikotarpiu mažiau nei 10 % Afrikos šalių ⁽⁸⁾ užregistravo visus gyvus gimusius kūdikius, o Europoje tokių šalių buvo 90 %. Žemi gimimo registracijos rodikliai kilmės šalyse yra viena iš priežasčių, dėl kurių tarptautinės apsaugos prašytojai gali atvykti į ES **be dokumentų** ar su dokumentais, kurie laikomi nepatikimais. Gimimo registravimo rodiklis pagrindinėse tarptautinės apsaugos prašytojų kilmės šalyse skiriasi; pvz., Somalyje po gimimo užregistruota tik 3 % jaunesnių kaip 5 metų amžiaus vaikų, o Afganistane šis skaičius padidėjo iki 37 % ⁽⁹⁾ (šis skaičius susijęs su dabartiniu gimstamumo rodikliu). JT statistikos skyriaus duomenimis, šis skaičius sumažėja iki 6–10 % vaikų, kurie gimė prieš 14–18 metų (į Europą atvykstančių nelydimų vaikų amžiaus). Be to, kiti veiksniai, pvz., tai, kad asmuo kilęs iš kaimo arba priklauso mažumai ar tam tikrai socialinei grupei (kastai, genčiai ir kt.), gali trukdyti užregistruoti vaiką po gimimo. Dėl nepakankamo informuotumo apie registracijos svarbą arba nežinojimo, kaip užregistruoti gimusį vaiką, taip pat skiriasi po gimimo užregistruotų vaikų skaičiai toje pačioje šalyje. Kai užregistruojami ne visi gimę vaikai, vaikams būna sunku įrodyti savo tapatybę ir amžių naudojantis dokumentiniais įrodymais, todėl jie gali netekti apsaugos ir teisių, į kurias turi teisę. Be nepakankamo registravimo gali būti neįmanoma išduoti gimimo liudijimų šalyse, kuriose vyksta karas ar ginkluotas konfliktas, arba kai valdžios institucijos nenori jų teikti. Tai, kad nėra dokumentų, kuriais įrodoma, kad vaikas yra jaunesnis nei 18 metų, gali turėti tiesioginį poveikį jo, kaip vaiko teisių turėtojo, pripažinimui. Todėl vaikai gali būti laikomi suaugusiais sprendžiant tokius klausimus kaip, be kita ko, karo tarnybos, santuokos ir galimybės patekti į darbo rinką ar teisės kreiptis į teismą.

Kadangi ne visose kultūrose chronologinis amžius yra svarbus suaugusiojo statusui įgyti, būtina atsižvelgti į kultūros veiksnius. Kai kuriose kultūrose vaikai laikomi suaugusiais, kai tik jie patiria tam tikrų fizinių pokyčių arba tampa atskiros šeimos dalimi (pvz., po vaikų santuokos). Dėl šių priežasčių jie paprastai nežino

⁽⁶⁾ Žr. PSD 2 straipsnio d punktą, PPD 2 straipsnio l punktą, PD 2 straipsnio k punktą, reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio i punktą ir KPŽD 2 straipsnio 6 dalį.

⁽⁷⁾ http://unstats.un.org/unsd/demographic/CRVS/VS_availability.htm

⁽⁸⁾ Ten pat, remiantis išsamiais registracijos sistemomis.

⁽⁹⁾ http://data.unicef.org/wp-content/uploads/2015/12/Birth_registration_May-2016.xlsx

savo chronologinio amžiaus ir sunkiai supranta jo svarbą Vakarų kultūroms. Kadangi chronologinis amžius nebūtinai yra padėties bendruomenėje ar ryšių su kitais žmonėmis požymis (kai kuriuose regionuose vaikai visada registruojami kaip gimę savo gimimo metų sausio 1 d., neatsižvelgiant į tai, kad jie gimė kitą mėnesį), dėl šio **kultūrinio skirtumo** gali būti teikiami migloti pareiškimai dėl gimimo datų arba amžiaus.

Tarptautinės apsaugos atveju prašytojo amžius yra pagrindinis specialiųjų **apsaugos poreikių** ⁽¹⁰⁾ (vaikų, pagyvenusių žmonių) rodiklis. Priklausymas tam tikroms amžiaus grupėms skatina taikyti specialias ir (arba) papildomas procedūras garantijas per tarptautinės apsaugos procedūras ir specialias priėmimo sąlygas (pvz., teisę į tinkamą ir saugų būstą, teisę į mokslą ir specialias sveikatos priežiūros paslaugas, administracinio sulaikymo apribojimą migracijos tikslais išimtiniais atvejais ir įpareigojimą pirmiausia ieškoti perspektyvių alternatyvų sulaikymui). Vaikų atveju arba, jei kyla abejonių dėl prašytojo amžiaus, visos procedūros metu pirmiausia reikia paaisyti vaiko interesus. Be to, amžius taip pat labai svarbus tam tikriems su vaikais susijusiems atvejams (priverstinė ir (arba) ankstyva santuoka, priverstinis verbavimas, moterų lyties organų žalojimas, prekyba vaikais, šeima ir smurtas šeimoje, priverčiamasis darbas, prostitucija ir vaikų pornografija) ⁽¹¹⁾.

Ne tarptautinės apsaugos aplinkybėmis asmens amžius turi pasekmių, kai reikia valdžios institucijas įtraukti į kitas procedūras, pvz., duodant sutikimą tuoktis, pranešant apie nepilnamečių lytinius santykius, sutinkant ar atsisakant gauti sveikatos priežiūros paslaugas, suteikiant galimybę patekti į darbo rinką, užtikrinant galimybę įgyvendinti kitas teises (teisę į mokslą ir t. t.), taip pat pasekmių, susijusių su baudžiamąja atsakomybe (minimalus baudžiamosios atsakomybės amžius ir t. t.).

Kai amžius nežinomas ir yra **pagrįstų abejonių** dėl amžiaus, valdžios institucijoms gali tekti nustatyti asmens amžių ir išsiaiškinti, ar asmuo yra suaugusysis, ar vaikas. Tais atvejais, kai akivaizdu, kad prašytojas yra vaikas, arba kai nėra priešingų įrodymų ir prašytojo fizinė išvaizda, elgesys ir psichologinė branda neabejotinai rodo, kad jis yra gerokai vyresnis nei 18 metų, nustatyti amžių gali būti nebūtina. Tačiau jei yra priešingų įrodymų, nesusijusių su fizine išvaizda, pvz., jei asmuo atrodo gerokai vyresnis nei 18 metų, bet turi dokumentus, kuriuose nurodyta, kad jis yra vaikas, vis tiek gali būti būtina nustatyti amžių. Būtinybė nustatyti amžių reiškia, jog amžiumi, taigi ir galimybe, kad prašytojas yra vaikas, abejojama.

Abejonių gali kilti ne tik tuo atveju, kai prašytojas teigia esąs vaikas, bet ir tada, kai jis teigia, kad yra suaugęs asmuo. Vaikai, persikeliantys iš vienos šalies į kitą, gali apsimesti esą suaugusieji, kad **išvengtų valdžios institucijų taikomų apsaugos priemonių**. Taip jie gali elgtis dėl įvairių priežasčių; pvz., jie gali pageidauti toliau migruoti į numatytą paskirties vietą ir taip išvengti apgyvendinimo su priežiūra ir tam tikrais atvejais apribota judėjimo laisve arba atskyrimo nuo juos lydinių suaugusiųjų. Dažnai vaikai gali teigti esą suaugusieji, kad jiems būtų leista dirbti, susituokti arba dėl to, kad jie patys save laiko suaugusiaisiais, atsakingais už kilmės šalyje paliktos šeimos gerovę. Tačiau kitais atvejais vaikai galėtų tiesiog vykdyti nelegalios migracijos tarpininkų ar prekyautojų žmonėmis nurodymus. Tokiais atvejais nelegalios migracijos tarpininkai arba prekyautojai žmonėmis siekia, kad vaikai nepapultų į institucijų akiratį ir liktų neapsaugoti, o vėliau galėtų būti lengvai išnaudojami. Informuotumas apie šį reiškinį gali padėti anksti identifikuoti prekybos žmonėmis aukas arba galimas aukas ⁽¹²⁾ ir suardyti išnaudojimo grandinę.

Taigi **amžiaus nustatymas** – procesas, kurio metu valdžios institucijos siekia nustatyti asmens chronologinį amžių arba amžiaus grupę, kad išsiaiškintų, ar asmuo yra vaikas, ar suaugusysis.

Teisingas asmens, kaip vaiko ar suaugusiojo, tapatybės nustatymas yra labai svarbus siekiant užtikrinti, kad būtų apsaugotos ir garantuotos vaiko teisės, taip pat kad suaugęs asmenys nebūtų priskirti prie vaikų ir nepasinaudotų papildomomis teisėmis ar apsaugos priemonėmis (pvz., galimybe gauti išsilavinimą, paskirti globėją ir (arba) atstovą), kurios jiems nesuteikiamos.

⁽¹⁰⁾ Žr., pvz., nebaigtinį pažeidžiamų prašytojų sąrašą, pateikiamą naujos redakcijos PSD 21 straipsnyje.

⁽¹¹⁾ UNHCR, *Tarptautinės apsaugos gairės: vaikų prašymai suteikti prieglobstį pagal 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso 1 straipsnio A punkto 2 papunktį ir 1 straipsnio F punktą ir (arba) 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso*, 2009 m. gruodžio 22 d., HCR/GIP/09/08, skelbiama adresu <http://www.refworld.org/docid/4b2f4f6d2.html>.

⁽¹²⁾ EASO parengė internetinę priemonę, skirtą padėti nacionalinėms institucijoms laiku nustatyti specialiųjų procedūrinių ir (arba) priėmimo poreikių turinčių asmenų tapatybę (IPSN), skelbiama adresu <https://ipns.easo.europa.eu/>.

Amžiaus nustatymas žvelgiant iš pagrindinių teisių perspektyvos

Amžiaus nustatymo procese ypač svarbios VTK ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (PTC) įtvirtintos pagrindinės teisės⁽¹³⁾.

Vaiko interesai (VTK 3 straipsnis ir PTC 24 straipsnis)

Imantis visų su vaikais susijusių veiksmų, svarbiausia – vaiko interesai. Todėl visame amžiaus nustatymo procese, jei nustatyti amžių yra būtina, vaiko interesų turi būti paisoma nuo to momento, kai manoma, kad prašytojas gali būti jaunesnis nei 18 metų, iki to momento, kai galutiniai rezultatai parodo, kad prašytojas yra suaugusysis.

Teisė į nediskriminavimą (VTK 2 straipsnis ir PTC 21 straipsnis)

Kiekvienas asmuo turi būti vertinamas objektyviai ir individualiai. Nustatant amžių, labai svarbu vengti išankstinės nuostatos dėl tam tikrų tautybių, etninės kilmės ir t. t.

Teisė į tapatybę (VTK 1, 7 ir 8 straipsniai)

Amžius yra asmens tapatybės dalis, kaip ir jo vardas, pavardė, tautybė, pilietybė ir šeiminė padėtis. Jis lemia asmens teises ir pareigas, taip pat valstybės pareigas asmeniui (pvz., teikti apsaugą, švietimą, sveikatos priežiūros paslaugas). Viena iš šių pareigų – atkurti asmens, kuris neteisėtai neteko tapatybės, tapatybę, veiksmingai įpareigojant valstybę pateikti jos įrodymus ir užtikrinti, kad kitos šalys pripažintų ir gerbtų šias teises. Neteisingai nustačius amžių, gali būti padaryta nuolatinė žala, jei tai trukdo pasinaudoti savo teisėmis ir menkina galimybę jas įgyvendinti, taip pat galimybę, kad kitos šalys jas pripažintų. Neteisingai nustačius amžių, vaikai gali atsidurti pažeidžiamoje padėtyje. Tai gali reikšti, kad vaikai bus apgyvendinti su suaugusiaisiais arba priskirti prie suaugusiųjų, arba suaugusieji bus neteisingai priskirti prie vaikų – šis scenarijus ypač kelia susirūpinimą.

Teisė laisvai reikšti savo nuomonę ir teisė būti išklaustyti (VTK 12 ir 14 straipsniai ir PTC 24 ir 41 straipsniai)

Tai pagrindinė teisė, turinti ilgalaikį poveikį. Ji apima vaiko teisę laisvai reikšti savo nuomonę ir teisę į tai, kad į jo nuomonę būtų atsižvelgta ir jai būtų skirtas tinkamas dėmesys pagal vaiko amžių ir brandą. Abejojant prašytojo amžiumi reikia imtis specialių atsargumo priemonių, kad būtų išvengta subjektyvių ar neobjektyvių kriterijų (pvz., amžius, kai vaikas gali turėti savo nuomonę) vertinant vaiko nuomonę pagal jo brandos laipsnį. Taip pat atsargiai reikėtų nagrinėti neįgaliųjų ir kitų ypatingų poreikių turinčių asmenų (pvz., neraštingumo) klausimus.

Su teise reikšti savo nuomonę ir teise į veiksmingą teisinę gynybą glaudžiai susijusi teisė būti išklaustyti – ji turi būti užtikrinta prieš taikant bet kokią individualią asmeniui nepalankią priemonę administraciniuose ar teismo procesuose.

Teisė į informaciją

Informacija yra labai svarbi tam, kad asmuo suprastų amžiaus nustatymo procesą, taip pat su procesu susijusias teises ir pareigas. Be to, kai reikia gauti sutikimą, asmuo turėtų jį duoti niekieno neverčiamas ir nesaistomas jokių sąlygų ir remdamasis tikslia ir išsamia informacija.

⁽¹³⁾ PTC skelbiama adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

Pagarba orumui ir teisė į asmens neliečiamybę (VTK 3 ir 37 straipsniai ir PTC 1, 3 ir 5 straipsniai)

Amžiaus nustatymo procese turi būti gerbiamas prašytojo orumas, taip pat jo fizinė neliečiamybė. Kadangi amžiaus nustatymo tyrimai, kuriuos atliekant reikalaujama parodyti intymias kūno dalis ar apsinuoginti, yra labai invaziniai ir neturi medicininės paskirties, jų reikia vengti. Fizinį kūno dalių rodymas yra ypač skausmingas ir sunkiai suprantamas vaikams, paaugliams ir kitų kultūrų prašytojams. Šie tyrimai sukelia kančią ir gali vėl traumuoti vaikus, kurie galbūt jau yra patyrę prievartą ar buvę kitose pavojingose situacijose migracijos metu arba buvo persekiojami ar patyrė didelę žalą.

Pagarba privačiam gyvenimui ir asmens duomenų apsauga (VTK 16 straipsnis ir PTC 7 ir 8 straipsniai)

Ši teisė apsaugo vaikų privatų gyvenimą nuo savavališko valdžios institucijų ir privačių organizacijų, pvz., žiniasklaidos, kišimosi. Ši apsauga taikoma keturiuose atskirose srityse: privataus gyvenimo, šeimos gyvenimo, namų ir susirašinėjimo. Valdžios institucijų kišimasis į asmens gyvenimą turi būti pagrįstas, kuo mažesnis ir reguliuojamas tikslų normų. Pagal ES teisę asmens duomenys gali būti teisėtai renkami tik laikantis griežtų sąlygų, siekiant teisėto tikslo, gavus asmens ar jo atstovo sutikimą arba tada, kai tai teisiškai pagrįsta. Priešingu atveju toks kišimasis tampa savavališku arba neteisėtu. Asmenys ar organizacijos, renkantis ir tvarkantis asmens duomenis, privalo užtikrinti apsaugą nuo netinkamo jų naudojimo ir gerbti duomenų savininkų teises, garantuojamas pagal ES teisę. Vaikai ir jų globėjai (atstovai) turėtų būti informuojami apie duomenis, kurie bus renkami pagal atitinkamas nacionalinės teisės nuostatas. Renkant duomenis tarptautinės apsaugos tikslais reikia būti atsargiems ir vengti bet kokio informacijos naudojimo pažeidimo, dėl kurio galėtų kilti pavojus prašytojui ar jo šeimai.

Teisė į veiksmingą teisinę gynybą (PTC 12 ir 47 straipsniai)

Ši teisė reiškia, kad proceso rezultatus galima ginčyti ir kad vaikams yra prieinama informacija ir pagalba, reikalinga šiai teisei įgyvendinti. Padengti finansines išlaidas, susijusias su sprendimo dėl amžiaus nustatymo ginčijimu, turi ne prašytojas; priešingu atveju teisė į veiksmingą teisinę gynybą nebūtų faktiškai užtikrinta.

Daugumą šių pagrindinių teisių atitinka principai (vaiko interesų) ir procedūrinės garantijos, nustatytos tarptautiniuose ir Europos teisės aktuose, visų pirma ES prieglobsčio *acquis*, kaip nurodyta kitame skyriuje.

2 skyrius. Vaiko interesai ir procedūrinės garantijos

Vaiko interesai

Vaiko interesų principas giliai įsišaknijęs Europos žmogaus teisių ir prieglobsčio teisės aktuose ir tarptautinėje teisinėje sistemoje ⁽¹⁴⁾.

„Visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujama vaiko interesais.“ (PTC 24 straipsnis)

Į vaiko interesus kaip į visa apimantį principą būtina nuolat atsižvelgti nuo to momento, kai vaikas randamas, iki to momento, kai vaikui bus parinktas ilgalaikis sprendimas.

Atsižvelgiant į tarptautinę apsaugą, bet koks požymis, rodantis, kad prašytojas galėtų būti vaikas, turėtų iš karto paskatinti vadovautis vaiko interesais visuose su juo susijusiuose veiksmuose, o taip pat ir per visą prieglobsčio procedūrą. Šiuo požiūriu ES+ valstybės yra atsakingos už tai, kad vaiko interesais būtų vadovaujama ne tik prieglobsčio procedūroje, bet ir visų kitų procesų ir sprendimų, susijusių su vaikais, pvz., amžiaus nustatymo proceso, metu.

Kaip nurodė JT Vaiko teisių komitetas ⁽¹⁵⁾, vaiko interesai yra trejopa sąvoka.

(a) Pagrindinė teisė: vaiko teisė į tai, kad priimant sprendimą dėl nagrinėjamo klausimo būtų įvertinti vaiko interesai ir į juos būtų atsižvelgiama pirmiausia, kai svarstomi skirtingi interesai, ir garantija, kad ši teisė bus įgyvendinta, kai tik bus priimtas sprendimas dėl vaiko, nustatytų arba nenustatytų vaikų grupės ar vaikų apskritai.

(b) Pagrindinis aiškinamasis teisinis principas: jei teisinė nuostata gali būti aiškinama nevienareikšmiškai, turi būti pasirinktas tas jos aiškinimas, kuris labiausiai atitinka vaiko interesus.

(c) Darbo tvarkos taisyklės: kai turi būti priimtas sprendimas, kuris turės įtakos konkrečiam vaikui, nustatytai vaikų grupei ar vaikams apskritai, sprendimų priėmimo procesas turi apimti galimo (teigiamo ar neigiamo) sprendimo poveikio atitinkamam vaikui ar vaikams vertinimą.

Norint įvertinti ir nustatyti vaiko interesus, reikalingos procedūrinės garantijos. Be to, sprendimo pagrindimas turi parodyti, kad į vaiko interesus buvo aiškiai atsižvelgta. Šiuo požiūriu institucijos turi paaiškinti, kaip priimant sprendimą buvo užtikrinta ši teisė, t. y. koks aspektas buvo laikomas labiausiai atitinkančiu vaiko interesus; kokiais kriterijais buvo remiamasi; kaip vaiko interesai buvo įvertinti pagal kitus kriterijus, neatsižvelgiant į tai, ar tai plataus masto politikos klausimai, ar atskiri atvejai.

Dėl šios priežasties ir vadovaujantis JT Vaiko teisių komiteto bendrąja pastaba, priimant sprendimą nustatyti amžių ir taikant pasirinktus amžiaus nustatymo metodus, svarbiausia atsižvelgti į vaiko interesus.

Vaiko interesų vertinimas amžiaus nustatymo tikslu

Atliekant interesų vertinimą patikrinama, ar amžiaus nustatymo procesas atitinka vaiko interesus, ar taikomos reikiamos procedūrinės garantijos, ar apsaugotos konkretaus vaiko teisės ir ar rezultatai turėtų išsklaidyti abejones dėl prašytojo amžiaus. Vertinant interesus turėtų būti atsižvelgta į konkrečias vaiko

⁽¹⁴⁾ VTK 3 straipsnis, PTC 24 straipsnis; ES prieglobsčio *acquis*: naujos redakcijos PSD 23 straipsnis, naujos redakcijos PSD 11 straipsnis, naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 6 dalis, PD 20 straipsnio 5 dalis ir naujos redakcijos reglamento „Dublinas III“ 6 straipsnis.

⁽¹⁵⁾ Bendroji pastaba Nr. 14 (2013) dėl vaiko teisės į tai, kad pirmiausia būtų vadovaujama jo intereso (3 straipsnio 1 punktas), skelbiama adresu https://www.20hchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf.

aplinkybes ir užtikrinta, kad priimant sprendimą, ar ir kaip nustatyti amžių, pirmiausia būtų vadovaujama vaiko interesais. Dėl šios priežasties amžiaus nustatymo procesas turi būti orientuotas į vaikus, atsižvelgiant į konkrečias prašytojo aplinkybes ir poreikius.

Turint tai omenyje, interesų vertinimas turėtų būti atliekamas prieš priimant bet kokį sprendimą dėl vaiko, taigi, prieš nusprendžiant vykdyti amžiaus nustatymo procesą.

Jei reikia imtis tolesnių veiksmų, įvertinus vaiko interesus reikės stebėti, kad jų būtų paisoma. Priimant sprendimą imtis amžiaus nustatymo proceso turi būti atsižvelgiama į vaiko interesams įvertinti skirtą pokalbio rezultatus ir visą vaiko byloje esančią informaciją. Jei manoma, kad nustatyti amžių nėra nei būtina, nei naudinga, turint omenyje numatomus rezultatus, **to nereikėtų daryti**.

Be to, kai sprendžiant dėl tarptautinės apsaugos konkrečiu amžiaus nustatymo tikslu vertinami vaiko interesai, ypač svarbūs yra toliau nurodyti veiksniai.

- **Saugumo ir apsaugos aspektai** ⁽¹⁶⁾. Tik atvykę ar vėliau vaikai kartais teigia esą suaugusieji, kad nebūtų apgyvendinti vaikams skirtame būste. Tokiame būste yra daugiau apsaugos priemonių, pvz., ribojamas laisvas judėjimas ir skiriami darbuotojai rūpintis vaikais. Taip gali būti dėl įvairių priežasčių, pvz., jie gali norėti likti nepastebėti, kad galėtų tęsti kelionę į numatytą paskirties vietą. Kitais atvejais ši tariama pilnametystė gali būti istorijos, kurią jiems buvo nurodyta pasakoti valdžios institucijoms ar kitiems proceso dalyviams pasiteiravus apie jų amžių, dalis. Šių istorijų šaltiniai gali būti labai įvairūs. Nurodymus jiems gali būti davę giminaičiai arba lydintys suaugusieji, norintys išvengti atskyrimo, arba nelegalios imigracijos tarpininkai; tačiau nurodymai galėjo būti gauti ir iš prekybos žmonėmis tinklo nario, kuris nori ir toliau kontroliuoti vaiką ir lengvai juo naudotis jam būnant toje teritorijoje. Todėl labai svarbu žinoti, kad abejonių keliantis pareiškimas dėl pilnametystės gali rodyti, jog prašytojas galimai nukentėjo nuo prekybos žmonėmis, ir valdžios institucijos turėtų imtis atitinkamų veiksmų (orientuoti ir nukreipti į atitinkamas nacionalines tarnybas, įskaitant galimą prašytojų, kaip nukentėjusiųjų nuo prekybos žmonėmis, vertinimą).
- **Vaiko gerovė** ⁽¹⁷⁾. Jei amžiaus nustatymas yra pagrįstas, tam pasitelkiami vaikui mažiausiai invaziniai metodai, padedantys kuo tiksliau įvertinti amžiaus grupę. Šie metodai turi būti skaidrūs ir apibrėžti pagal patvirtintus standartus ir juos turi būti galima patikrinti ir peržiūrėti. Kad lūkesčiai dėl metodų rezultatų būtų realūs, turi būti nustatyta ir dokumentais patvirtinta paklaidos riba. Vaiko abejonės ir rūpesčiai turi būti išklausomi, o atsisakymo atlikti vertinimą priežastys turi būti išnagrinėtos pateikiant alternatyvų, jei jų yra. Vaiko arba jo globėjo (atstovo) prašymų turi būti kuo labiau paisoma, kad būtų užtikrinta vaiko gerovė ir sumažinta tyrimo keliamą baimę (ribojamas asmenų skaičius tyrimo arba pokalbio salėje, dalyvaujant globėjui (atstovui), jei vaikas to reikalauja, ir t. t.).
- **Vaiko patirtis** ⁽¹⁸⁾. Svarbu procesą pritaikyti prie vaiko kultūrinių aplinkybių (pageidaujama apžiūrinčio eksperto ir vertėjo lytis) ir jo patirčių (vaiko bėgimas ir migracija į Europą galėjo sukelti arba padidinti jo pažeidžiamumą).
- **Konkrečios sąlygos**. Institucijos turi įvertinti konkrečias prašytojo aplinkybes (ginčytino amžiaus grupę, prašytojo lytį ir t. t.) ir poreikius, galimą teigiamą ir neigiamą poveikį, prašytojo nuomonę, taip pat ar taikomi konkretūs metodai yra tinkami konkrečiu atveju.

Todėl ir tarptautinėse, ir Europos teisinėse sistemose yra nustatyti toliau nurodyti amžiaus nustatymo standartai ir apsaugos priemonės.

Abejotinos aplinkybės aiškinamos prašytojo naudai kuo plačiau, priimant sprendimus dėl nelydimų vaikų, kurie paprastai neturi dokumentinių įrodymų.

Skubus kvalifikuoto, nepriklausomo vaiko interesus ginančio **globėjo (atstovo)** paskyrimas užtikrina bendrą gerovę ir veiksnumą.

⁽¹⁶⁾ PSD 23 straipsnio 2 dalis, reglamento „Dublinas III“ 6 straipsnis ir 13 konstatuojamoji dalis ir PD 18 konstatuojamoji dalis.

⁽¹⁷⁾ Kaip nurodyta PSD 23 straipsnio 2 dalyje, reglamento „Dublinas III“ 6 straipsnyje ir PD 18 konstatuojamojoje dalyje, PPD 33 konstatuojamojoje dalyje, reglamento „Dublinas III“ 13 konstatuojamojoje dalyje ir PPR 20 konstatuojamojoje dalyje.

⁽¹⁸⁾ PSD 23 straipsnio 2 dalis, PPD 33 konstatuojamoji dalis, reglamento „Dublinas III“ 13 konstatuojamoji dalis ir PD 18 konstatuojamoji dalis.

Teisė gauti amžių atitinkančią **informaciją** ta kalba, kurią jis supranta.

Teisė dalyvauti ir būti **išklausytam**, priimamam pagal amžių ir brandą.

Informacija pagrįstas sutikimas ir **teisė atsisakyti** medicininio tyrimo.

Konfidencialumas, duomenų apsauga ir saugumo aspektai.

Vaikams pritaikytos procedūros, atliekamos **kvalifikuotų specialistų**, išmanančių kultūrinius ir etninius ypatumus.

Mažiausiai invazinis metodas, mažiausiai invazinis procesas (laipsniškas įgyvendinimas), tinkamas lyties ir kultūros požiūriu.

Tikslumas ir paklaida prašytojo naudai.

Jei reikia, teisė į **veiksmingą teisinę gynybą**.

Kai procesas ir turimi ištekliai neužtikrina minėtųjų apsaugos priemonių, kaip gali būti didelio pabėgėlių antplūdžio arba išlaipinimo atvejais, amžių galima nustatyti vėliau arba dviem etapais (atliekant preliminarų patikrinimą iškart po atvykimo ir galutinį amžiaus nustatymą, kai tai leidžia sąlygos). Pagal šį scenarijų abejotinos aplinkybės turi būti aiškinamos prašytojo naudai, ir nurodytam amžiui turi būti neprieštaraujama, kol jį galima saugiai ir veiksmingai nustatyti ⁽¹⁹⁾.

Reikėtų pažymėti, kad nors šiame leidinyje pateiktose gairėse ir priemonėse dėmesys sutelkiamas tik į amžiaus nustatymo procesą, vaiko interesų turi būti paisoma tol, kol randamas ilgalaikis sprendimas dėl vaiko. Be to, interesų paisymas neturėtų būti suprantamas kaip pakeičiantis interesų nustatymą, kuris yra reikalingas, kai svarstomi ilgalaikiai sprendimai dėl vaiko.

Abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principo taikymas

Abejotinų aplinkybių aiškinimas prašytojo naudai yra pagrindinis principas ir apsaugos priemonė amžiaus nustatymo srityje, nes nė vienas iš dabartinių amžiaus nustatymo metodų neleidžia tiksliai nustatyti konkretaus amžiaus.

Atsižvelgiant į šio principo svarbą, abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas nuolat taikomas kaip pagrindinė procedūrinė garantija sprendžiant su vaikais susijusius klausimus, taip pat amžiaus nustatymo procese pagal ES prieglobsčio *acquis* (naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 5 dalis). Be to, kovos su prekyba žmonėmis direktyvoje (KPŽD) ⁽²⁰⁾ aiškiai numatyta, kad jeigu amžius tiksliai nežinomas, abejotinos aplinkybės turi būti aiškinamos prašytojo naudai, kaip nurodyta toliau.

„Valstybės narės užtikrina, kad jeigu prekybos žmonėmis aukos amžius tiksliai nežinomas ir jeigu yra priežasčių manyti, kad asmuo yra vaikas, tas asmuo laikomas vaiku, kad jam nedelsiant būtų galima suteikti pagalbą, apsaugą ir paramą.“ (KPŽD 13 straipsnio 2 dalis)

Šis klausimas tampa sudėtingesnis, nes abejonių dėl prašytojo amžiaus dažnai kyla dėl to, kad trūksta dokumentinių įrodymų. Tai ypač būdinga vaikų atveju. Tačiau dėl šiuo metu taikomų metodų apribojimų

⁽¹⁹⁾ Daugiau gairių ir praktinių rekomendacijų galima rasti 4 skyriuje ir 2 priede (vaiko interesų priemonės).

⁽²⁰⁾ 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR, skelbiama adresu <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:LT:PDF>.

amžiaus nustatymo procesas negali išsklaidyti visų abejonių (nustatytas amžius neretai būna maždaug 1 ar 2 metais mažesnis arba daugiau nei 18 metų).

Amžiaus nustatymas neturėtų būti rutininis. Būtinybė nustatyti amžių turėtų būti **tinkamai pagrįsta pagrįstomis abejonėmis** dėl nurodyto amžiaus ir amžius turi būti nustatomas tik tais atvejais, kai nėra įrodymų ir (arba) kai keli surinkti įrodymai prieštarauja prašytojo nurodytam amžiui. Jei turimi įrodymai neprieštarauja amžiui arba jais patvirtinamas nurodytas amžius, jis turėtų būti priimtinas.

Tais atvejais, kai trūksta dokumentinių įrodymų (pvz., pasų, asmens tapatybės dokumentų, leidimo gyventi kortelių ar kelionės dokumentų, kaip antai išduotų UNHCR, kitų šalių pažymų arba religinių ar civilinių liudijimų, patvirtinančių civilinį statusą – prašytojo ar kito šeimos nario santuokos, gimimo, šeimos registravimo knygelį – ir nurodančių prašytojo amžių), valdžios institucijos gali būti neužtikrintos arba gali turėti **paprastų abejonių** dėl asmens amžiaus.

Paprastos abejonės

Tuo atveju, kai trūksta galiojančių dokumentų, nurodytas amžius gali būti priimtinas nevykdant amžiaus nustatymo proceso, jei nurodytas amžius (prašytojo pareiškimai) pagrindžiamas arba patvirtinamas bent vienu iš toliau nurodytų valdžios institucijų surinktų įrodymų.

- Iš kitų duomenų bazių gauta informacija.
- Kitų šeimos narių, giminaičių ar vaiko globėjo pareiškimai.
- Pirmieji fizinės išvaizdos vertinimai.

Atsižvelgiant į konkretaus įrodymo patikimumą, palyginti su kitais, įrodymai gali būti vertinami skirtingai.

Kitais atvejais, kai trūksta dokumentų ir nurodytas amžius nepagrįstas arba jam prieštarauja kai kurie valdžios institucijų surinkti įrodymai, laikoma, kad abejonės yra **pagrįstos**. Jei dėl nepalankių aplinkybių asmuo neteisingai laikomas suaugusiuoju arba vaiku, būtina inicijuoti amžiaus nustatymo procesą, jeigu jis atitinka vaiko interesus.

Pagrįstos abejonės

Tuo atveju, kai trūksta galiojančių dokumentų, nurodytas amžius negali būti priimtinas ir amžiaus nustatymo procesas nebus reikalingas, jei nurodytas amžius (prašytojo pareiškimai) nepagrįstas arba jam prieštarauja kai kurie valdžios institucijų surinkti įrodymai.

- Iš kitų duomenų bazių gauta informacija.
- Kitų šeimos narių, giminaičių ar vaiko globėjo pareiškimai.
- Pirmieji fizinės išvaizdos vertinimai (į juos atsižvelgiama tik kartu su pirmiau minėtais elementais, o ne atskirai).

Atsižvelgiant į konkretaus įrodymo patikimumą, palyginti su kitais, įrodymai gali būti vertinami skirtingai.

Išnagrinėjusios minėtuosius įrodymus, valdžios institucijos gali turėti pagrįstų abejonių dėl nurodyto amžiaus, todėl gali būti reikalinga atlikti amžiaus nustatymo procesą, kad būtų galima įvertinti prašytojo amžių.

Prašytojo amžius kaip esminė faktinė aplinkybė

Tam tikrais konkrečiais atvejais, pvz., esant konkrečių vaikų tarptautinės apsaugos pagrindų (priverstinė santuoka, vaikai kariai ir t. t.), prašytojo amžius yra esminė faktinė aplinkybė ⁽²¹⁾, todėl jis yra svarbus nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą. Tokiais atvejais, net jei prašytojo pareiškimai dėl amžiaus nėra pagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, jie bus laikomi patikimais ir priimtinais nereikalaujant tolesnio (amžiaus) nustatymo, jei įvykdomos toliau nurodytos sąlygos (kaip nustatyta PD 4 straipsnio 5 dalyje).

Būtinios sąlygos, kad prašytojo pareiškimai galėtų būti laikomi patikimais, net jeigu jie nėra pagrįsti įrodymais

	Realios pastangos pagrįsti prašymą		Atitinkami turimi įrodymai pateikti ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikti likusieji		Nuoseklūs ir patikimi pareiškimai		Prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos, kai tik galėjo,		Bendrai patikimas
				Pvz., fizinė išvaizda ir psichologinė branda atitinka nurodytą amžių, informacija atitinka IKŠ ir t. t.			arba nurodė tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė		

Ši nuostata itin svarbi nelydimiems vaikams, kurie, tikėtina, gali neturėti dokumentinių įrodymų, ypač tarptautinės apsaugos prašytojų atveju.

Informaciją turėtų įvertinti prieglobsčio ar migracijos pareigūnai, taip pat turėtų būti atsižvelgta į individualią ir su aplinkybėmis susijusią prašytojo padėtį. Vaikų arba numanomų vaikų atveju, ypač tuomet, kai vaikai nelydimi, lūkesčiai dėl turimų įrodymų ir paaiškinimų nuoseklumo turėtų būti mažesni.

Abejotinų aplinkybių aiškinimas prašytojo naudai amžiaus nustatymo procese

Dėl šiuo metu taikomų metodikų netikslumo ir galimo invaziškumo labai svarbu per visą amžiaus nustatymo procesą nuosekliai taikyti abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą. Būtina pripažinti ir nustatyti proceso metu taikomų metodų paklaidą ir jos įtaką rezultatams. Šie trūkumai neturėtų pakenkti prašytojo teisėms ar pareiškimams; priešingai, tinkamai įgyvendindamos abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą, valdžios institucijos turėtų neaiškius rezultatus aiškinti prašytojo naudai, *in dubio pro refugio* or *in dubio pro minore*.

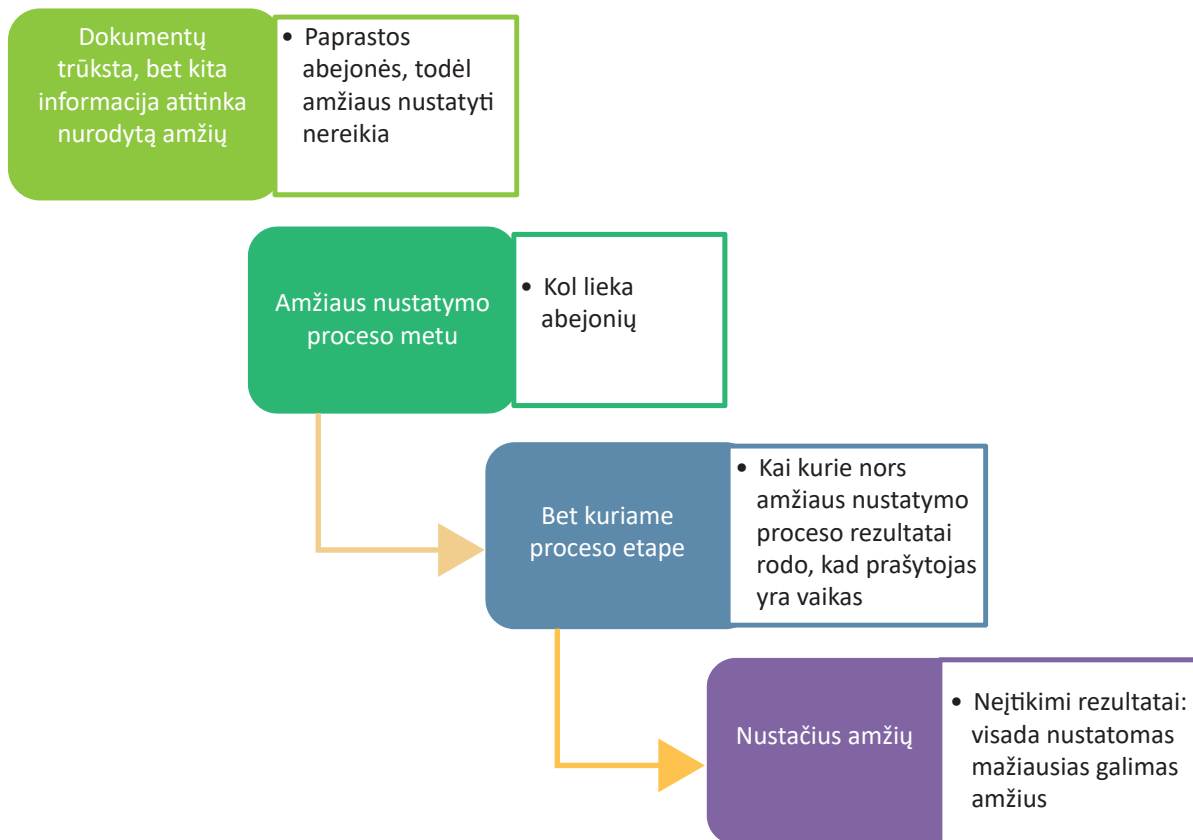
„Valstybės narės, nagrinėdamos tarptautinės apsaugos prašymą, gali skirti medicininį tyrimą nelydimų nepilnamečių amžiui nustatyti, kai po bendrų pareiškimų ar kitų svarbių požymių valstybės narės turi abejonių dėl prašytojo amžiaus. Jei po to valstybės narės vis dar turi abejonių dėl prašytojo amžiaus, jos daro prielaidą, kad prašytojas yra nepilnametis.“ (PPD 25 straipsnio 5 dalis)

Galutinė šio principo taikymo vaikų tapatybės nustatymo etape nauda ta, kad šis principas suteikia galimybę nedelsiant išsklaidyti visas abejones ir tam nereikia brangiai kainuojančio ar ilgo proceso. Be to, jis gali ir turėtų būti taikomas prieš bet kurį amžiaus nustatymo etapą ar jo metu, jei procese dalyvaujantys ekspertai (amžiaus nustatymą atliekantys arba rezultatus aiškinantys ekspertai) išreiškia kokių nors abejonių. Tai ypač aktualu didelio pabėgėlių antplūdžio atvejais, kai valdžios institucijos turi skubiai priimti sprendimus, o ištekliai yra labai riboti. Vis dėlto, kai yra galimybė, kad svarstomas asmuo yra vaikas, jis neturi būti laikomas suaugusiuoju ir todėl iki amžiaus nustatymo proceso ar jo metu neturi būti patalpintas suaugusiesiems skirtoje apgyvendinimo vietoje arba sulaikymo įstaigose.

⁽²¹⁾ Kaip nurodyta leidinyje „EASO praktinis vadovas. Įrodymų vertinimo modulis“, esminės faktinės aplinkybės – tai (tariamai) faktai, susiję su viena ar daugiau pabėgėlio arba papildomą apsaugą galinčio gauti asmens apibrėžties būtinųjų sąlygų.

Prašytojas laikomas vaiku ir su juo elgiamasi kaip su vaiku šiais etapais:

Praktinis abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principo įgyvendinimas

Abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas taikomas šiais atvejais:

Kai nurodytas amžius (prašytojo pareiškimai) nėra pagrįstas dokumentais, tačiau atitinka kitus valdžios institucijų surinktus įrodymus, tiesiogiai taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas, o tai reiškia, kad nustatyti amžių nėra reikalinga.

- Tais atvejais, kai atliekamas amžiaus nustatymas, turi būti suteikta galimybė abejotinas aplinkybes aiškinti prašytojo naudai ir su prašytoju elgtis kaip su vaiku **viso proceso metu ir tol, kol lieka abejonių**.
- Jeigu **amžiaus nustatymo metu** taikant kurį nors iš metodų prieinama prieš išvados, kad prašytojas yra vaikas, amžiaus nustatymo procesas iškart sustabdomas ir prašytojui nustatoma **mažiausio amžiaus grupė**.
- Galiausiai, jeigu **pasibaigus procesui** jo rezultatai lieka **neįtikimi**, nustatomas **mažiausias galimas amžius** ⁽²²⁾.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

Amžiaus nustatymo procese prašytojas laikomas vaiku 17 ES+ valstybių.

Gavus rezultatus, viena valstybė narė taiko dvejų metų paklaidą prašytojo naudai.

Dvi ES+ valstybės netaiko abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principo.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

⁽²²⁾ Žr. naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 5 dalį ir JT komiteto bendrąją pastabą Nr. 6.

Globėjas (atstovas)

Kaip pagrindinė nelydimų vaikų apsaugos priemonė numanomam vaikui **turėtų būti kuo greičiau paskirtas nepriklausomas ir kvalifikuotas globėjas (atstovas)** (žr. PPD 25 straipsnio 1 dalį).

Atstovas – tai asmuo arba organizacija, kompetentingų įstaigų paskirta padėti nelydimam vaikui ir jam atstovauti procedūrose. Atstovas užtikrina vaiko interesus ir prireikus vaiko vardu naudojasi jo veiksmumu ⁽²³⁾. Atstovas turėtų būti paskirtas kuo greičiau, prieš pradėdant bet kokį amžiaus nustatymo tyrimą. Be to, atstovas turi būti **nepriklausomas**, kad būtų išvengta bet kokio interesų konflikto, taip užtikrinant, kad jis veiktų vaiko interesais, kaip įtvirtinta naujos redakcijos PPD 24 straipsnio 1 dalyje ir 25 straipsnio 1 dalies a punkte bei naujos redakcijos PSD 24 straipsnyje. Tais atvejais, kai dėl praktinių priežasčių nuolatinis globėjas vaikui negali būti greitai paskirtas, reikia pasirūpinti, kad būtų paskirtas asmuo globėjo užduotims laikinai vykdyti. Tokiais atvejais laikiniems globėjams taikomos tokios pačios sąlygos (kvalifikacijos ir nepriklausomumo) kaip ir nelaikiniams globėjams. Atstovas turėtų būti **informuojamas ir su juo turėtų būti konsultuojamasi** dėl visų amžiaus nustatymo proceso aspektų ir, jeigu vaikas pageidauja, jis turėtų galėti jį lydėti tyrimų metu. Jei manoma, kad amžiaus nustatymas atitinka vaiko interesus, tačiau vaikas su juo nesutinka, globėjas (atstovas) vis tiek gali **duoti sutikimą** atlikti amžiaus nustatymą. Tačiau vaikas ir jo atstovas turi tai deramai aptarti, kad nebūtų pakenkta tarpusavio pasitikėjimu grindžiamiems santykiams.

Taip pat, jei įmanoma, globėjas (atstovas) turi dalyvauti interesų vertinimo pokalbyje. Taip pat turėtų būti susisiekiama su vaiko advokatu, jeigu toks yra, ir jam turėtų būti suteikta galimybė dalyvauti interesų vertinimo pokalbyje ⁽²⁴⁾.

Šis procesas turėtų būti tęsiamas dalyvaujant globėjui (atstovui), išskyrus atvejus, kai vaikas prašo kitaip. Bet kuriuo atveju globėjas (atstovas) turėtų atidžiai sekti procesą, kad prireikus galėtų patarti prašytojui.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

23 ES+ valstybėse nepriklausomam asmeniui leidžiama dalyvauti tyrimuose ir padėti prašytojui. 12 iš jų šį vaidmenį atlieka globėjas arba atstovas.

Viena ES+ valstybė leidžia šiam nepriklausomam asmeniui dalyvauti tik bylose pagal Dublino reglamentą.

Viena ES+ valstybė padedančiam asmeniui leidžia dalyvauti teismo ekspertizės metu.

Viena ES+ valstybė to neleidžia.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

Daugiau globėjo vaidmens amžiaus nustatymo procese rekomendacijų pateikiama FRA tėvų globos netekusių vaikų globos vadove ⁽²⁵⁾, kuriame pateikiama toliau nurodyta informacija.

Galimi globėjo veiksmai, susiję su amžiaus nustatymu:

- patikrinti, ar yra **teisėta priežastis** nustatyti amžių, ir reikalauti, kad vaikai, kurie akivaizdžiai yra nepilnamečiai, nebūtų vertinami;
- užtikrinti, kad vaikas gautų visą **reikiamą informaciją** apie amžiaus nustatymo procedūrą, įskaitant aiškią informaciją apie jos tikslą, eigą ir galimas pasekmes, – informacija turėtų būti teikiama vaikui tinkamu būdu ir jam suprantama kalba;
- užtikrinti, kad amžiaus nustatymas būtų atliekamas gavus vaiko ir jo globėjo **informacija pagrįstą sutikimą**;

⁽²³⁾ PPD 2 straipsnio n punktas.

⁽²⁴⁾ Tuo tikslu gali būti naudojamas 2 priede pateiktas interesų vertinimo kontrolinis sąrašas.

⁽²⁵⁾ Vadovas skelbiamas adresu http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-guardianship-children_en_0.pdf.

- tikrinti, ar amžiaus nustatymą atlieka nepriklausomi **tinkamai kvalifikuoti** specialistai, kurie yra susipažinę su vaiko etniniu ir kultūriniu pagrindu, ir įsitikinti, kad jie procedūrą atliktų saugiai, vaikui tinkamu būdu, atsižvelgdami į lyčių aspektą ir deramai užtikrindami vaiko orumą;
- jei baigus amžiaus nustatymą lieka abejonių dėl vaiko amžiaus, primygtinai reikalauti, kad asmuo būtų laikomas **vaiku**;
- užtikrinti, kad šios procedūros **rezultatas** būtų išaiškintas vaikui tinkamu būdu ir jam suprantama kalba;
- reikalauti amžiaus nustatymo procedūros **rezultatus** perduoti globėjui ir įtraukti juos į vaiko bylą;
- su vaiku apsvarstyti **galimybę apskųsti** sprendimą dėl nustatyto amžiaus pagal nacionalinės teisės aktus;
- jei vaikas sutinka, kartu su juo **dalyvauti** jo amžiaus nustatymo procedūroje.

Praktiniai pavyzdžiai

DK – nelydimų vaikų atveju kilus ginčams dėl amžiaus gali būti delsiama paskirti globėją. Taip gali atsitikti, kai būtina užbaigti amžiaus nustatymo procedūras iki paskiriant globėją. Kad nebūtų delsiama, Danijos Raudonasis Kryžius yra paskirtoji organizacija, skirianti stebėtoją, vadinamą „bisidder“.

UK – Škotijos globos tarnyba (įkurta remiantis įstatymais nenustatytais pagrindais) dirba su vaikais ir jaunuoliais, kurie į Škotiją atvyksta nelydimi ir atskirti nuo savo šeimų. Ji teikia paramą ir dirba su jaunesniais nei 18 metų jaunuoliais, kurie prašo prieglobsčio arba buvo nelegaliai atgabenti iš ES nepriklausančių šalių. Ji taip pat dirba su bet kuriuo asmeniu, kuris laikomas vaiku iki 18 metų, tačiau kurio amžius ginčijamas ir kuriam taikoma amžiaus nustatymo procedūra. Vaikams ir jaunimui skiriamas globėjas, kuris jiems padėtų suprasti sudėtingus migracijos, teisinius ir gerovės procesus, juose dalyvauti ir juos valdyti.

Teisė į informaciją

Prieš nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą vaikas turi gauti visą **svarbią informaciją vaikui suprantamu būdu** ir kalba, kurią jis gali suprasti. Prieš pradėdant procedūrą būtina įsitikinti, kad vaikas informaciją supranta. Tokia informacija turėtų būti teikiama nemokamai ir ją pateikiant turėtų būti atsakyta į prašytojo arba globėjo (atstovo) klausimus. Labai svarbu užtikrinti, kad prašytojas suprastų procesą, tikslą ir padarinius (pvz., jis gali paaiškinti jį savais žodžiais). Kai kurie prašytojai gali nedrįsti užduoti klausimų dėl savo amžiaus, kultūrinės aplinkos ar psichologinės būklės. Vaikams tinkama medžiaga ar specialiesiems asmenims poreikiams pritaikyta medžiaga gali padėti prašytojui suprasti procesą; tačiau tam, kad būtų užtikrintas sėkmingas rezultatas, kone svarbiausi yra informaciją teikiančio asmens įgūdžiai, geranoriškas požiūris ir parama. Vykstant procesui informacija turi būti teikiama nuosekliai, o jos pateikimo įrodymai turėtų būti pagrįsti dokumentais (kada pateikta, kas pateikė ir t. t.). Informacijos turinys turėtų būti bent toks:

- esama abejonių dėl amžiaus ir nurodomos šių abejonių priežastys;
- galimybė atlikti amžiaus nustatymo procesą, kuris gali apimti medicininį tyrimą, jeigu prašytojas sutinka;
- informacija apie metodą ir procesą (kokie metodai taikomi, kodėl šiems konkreitiems metodams teikiama pirmenybė, metodo tikslumas ir invaziškumas, konkretaus metodo poveikis ir kt.);
- kad gauti sutikimą būtų lengviau, būtina atsižvelgti į abejones ir nuogąstavimus, informaciją teikti nuosekliai, gerai suprasti procesą ir jo tikslus;
- su procesu susijusios teisės ir pareigos (pasekmės neturi būti pernelyg žalingos, priešingu atveju jos paveiktų prašytojo sprendimą duoti sutikimą);
- teisė nesutikti su medicininiu tyrimu ir jo padariniais;
- galimybė ginčyti amžiaus nustatymo rezultatus;
- tolesni veiksmai.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

Dauguma respondentų (15 ES+ valstybių) teikia informaciją apie visus metodus, naudojamus amžiaus nustatymo procese, o devynios ES+ valstybės teikia informaciją tik taikydamos medicininius metodus.

22 ES+ valstybės prašytojui teikia informaciją ta kalba, kurią jis supranta arba kurią, kaip manoma, turi suprasti.

Viena ES+ valstybė rezultatus praneša tik tada, kai mano, kad prašytojas yra vyresnis, nei nurodė.

Viena ES+ valstybė užtikrina, kad oficialų sprendimą paaiškintų socialiniai darbuotojai.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

Teisė pareikšti savo nuomonę ir būti išklaustytam

Kaip nurodyta VTK (12 straipsnis) ir išnagrinėta JT komiteto bendrojoje pastaboje Nr. 12, teisė būti išklaustytam taikoma kiekvienam vaikui, kuris gali išreikšti savo nuomonę. Informacijos ir paramos teikimas turi lemiamą reikšmę vaiko gebėjimo formuoti savo nuomonę ugdymui.

Po to, kai informacija jau pateikta ir prašytojas ją suprato, prašytojo nuomonė turi būti išklaudyta ir į ją atsižvelgta pagal jo brandą sprendžiant visus su juo susijusius klausimus. Kad būtų įgyvendinta ši teisė, šį principą būtina taikyti nuosekliai visos procedūros metu ir bent toliau nurodytais atvejais.

- Nuomonė turėtų būti išklaudyta visais atvejais, kai valdžios institucijoms kyla **abejonių** dėl prašytojo pateiktų pareiškimų ar įrodymų. Paprastas bandymas pasikeisti nuomonėmis ir konstruktyviai paaiškinti, kodėl nurodytas amžius yra nepriimtinas arba kodėl informacijos nepakanka, gali padėti prašytojui suprasti procesą ir sustiprinti norą bendradarbiauti.
- Tais atvejais, kai galimos prašytojo amžiaus **neatitiktys**, prašytojui turi būti suteikta galimybė ir laikas jas paaiškinti žodžiu arba raštu.
- Kartais prašytojas galės **pagrįsti nurodytą amžių** pateikdamas papildomų dokumentų, įrodymų arba įtikinamų paaiškinimų. Tokiais atvejais dėl šių paaiškinimų ir sąlygų amžiaus nustatymas būtų nebūtinas.
- Tais atvejais, kai prašytojas **atsisako atlikti** medicininį tyrimą, turi būti išnagrinėtos priežastys, todėl prašytojas taip pat turėtų būti išklaudytas. Kartais tokį nenorą galima įveikti pateikiant daugiau informacijos arba pritaikant procesą prie prašytojo poreikių, pvz., pasirinkus alternatyvų metodą.
- Kadangi asmens, kaip suaugusiojo ar vaiko, tapatybės nustatymo pasekmės yra ilgalaikės, prašytojui turėtų būti suteikta galimybė greitai ir lengvai **užginčyti rezultatus**, jeigu baigus amžiaus nustatymo procesą rezultatai skiriasi nuo nurodyto amžiaus.
- Nuolatinis įsitraukimas ir dalyvavimas šiame procese padeda sumažinti netikrumą ir baimę ir didinti pasitikėjimą tarp prašytojo ir priimančiųjų ES+ valstybių institucijų. Apklaunami vaikai dažnai nerimauja dėl to, kad jie gali būti palaikyti „melagiais“. Be to, jie gali būti potrauminės būklės. Atstovo dalyvavimas yra labai svarbus užtikrinant, kad prašytojo nuomonė **būtų išklaudyta ir į ją būtų atsižvelgta** pagal jo brandą, todėl vaikui bus padedama priimti informacija pagrįstą sprendimą atlikti tyrimą taikant konkretų metodą.

Kadangi vertinant poreikį nustatyti amžių labai svarbu vaiką padrąsinti neslėpti informacijos apie jo amžių, tiesiogiai su vaiku bendraujančius pareigūnus reikia išmokyti taikyti **vaiko interesus atitinkančius apklausos metodus**. Be to, jie turėtų turėti būtinos bendrosios informacijos ir žinių (įskaitant informaciją apie konkrečias vaiko aplinkybes), susijusių su vaiko kilmės šalimi ⁽²⁶⁾, kad galėtų tinkamai įvertinti vaiko pateiktą informaciją apie jo amžių. Jei įmanoma, vertėjas taip pat turėtų būti susipažinęs su vaikų apklausos tvarka.

⁽²⁶⁾ EASO apie kilmės šalį renka ir rengia informaciją, kuri skelbiama svetainėje <https://www.easo.europa.eu/information-analysis/country-origin-information/country-reports>.

Informacija pagrįstas sutikimas ir teisė atsisakyti

Informacija pagrįstas sutikimas reiškia laisva valia, savanoriškai priimtą informacija pagrįstą sprendimą. Remiantis naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 5 dalimi, prašytojai ir (arba) jų atstovai turi duoti sutikimą atlikti medicininį tyrimą. Nors sutikimas nėra teisiškai privalomas, visada raginama siekti sutikimo nustatyti amžių nemedicininiais būdais. Jį galima gauti, jeigu informacija teikiama nuosekliai ir veiksmingai ir yra gerai suprantamas procesas ir jo tikslai.

Prašytojo ir (arba) jo atstovo informacija pagrįstas sutikimas turi būti gautas prieš pradėdant amžiaus nustatymo procesą ir suteikus visą atitinkamą informaciją, kad prašytojas galėtų priimti **informacija pagrįstą sprendimą**. Visų pirma reikėtų paaiškinti ir gerai suprasti galimą medicininio tyrimo, teisės atsisakyti ir prašytojo atsisakymo atlikti medicininį tyrimą pasekmes.

Kaip minėta pirmiau, prašytojas turi teisę atsisakyti atlikti medicininį tyrimą. Kai kuriais atvejais su nenoru atlikti medicininį tyrimą susijusią problemą galima išspręsti pateikiant daugiau informacijos arba pritaikant procesą prie prašytojo poreikių, o kartais – pasirinkus alternatyvų metodą. Tai, kad prašytojas atsisakė atlikti medicininį tyrimą, netrukdo sprendžiančiajai institucijai priimti sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo (PPD 25 straipsnio 5 dalis). Be to, tarptautinės apsaugos prašymas neturi būti atmestas remiantis vien tik atsisakymo atlikti medicininį tyrimą pagrindu. Dėl tokio atsisakymo automatiškai neturi būti daromos prielaidos ar atsirasti pasekmių. Be to, atsisakymo atvejais prašytojas neturėtų būti automatiškai laikomas suaugusiuoju; reikėtų išnagrinėti priežastis, jo padėtį vertinti kiekvienu konkrečiu atveju, o atsisakymo pasekmės neturėtų būti tokios neproporcingai neigiamos, kad paskatintų prašytoją duoti sutikimą. Jei prašytojas atsisako amžiaus nustatymo nepateikdamas jokio atsisakymo pagrindimo, amžiaus nustatymo procesas turi būti tęsiamas, jei įmanoma, remiantis institucijų turima informacija.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

- 11 ES+ valstybių siekia gauti informacija pagrįstą prašytojo sutikimą, nesvarbu, koks amžiaus nustatymo metodas taikomas.
- 12 ES+ valstybių siekia gauti prašytojo sutikimą tik tuo atveju, kai numatoma taikyti medicininis metodus.
- Keturios ES+ valstybės nereikalauja sutikimo jokiame metode (dviem atvejais sutikimas nėra būtinas, medicininiai metodai netaikomi).
- Kita vertus, šešios ES+ valstybės visais atvejais prašo atstovo sutikimo.
- Septynios ES+ valstybės prašytų atstovo sutikimo tik tuo atveju, jei būtų atliekami medicininiai tyrimai.
- Viena ES+ valstybė prašo atstovo duoti sutikimą, jei prašytojas atrodo esąs jaunesnis nei 14 metų amžiaus.
- Penkios ES+ valstybės jokiame atveju nereikalauja atstovo sutikimo.
- 15 ES+ valstybių suteikia prašytojui galimybę atsisakyti atlikti amžiaus nustatymą, nesvarbu, koks metodas būtų taikomas.
- Septynios ES+ valstybės suteikia tokią galimybę, tačiau tik medicininio tyrimo atveju.
- Trys ES+ valstybės nepripažįsta šios galimybės.
- Atsisakymo atlikti medicininį amžiaus nustatymą pasekmės:
 - 15 ES+ valstybių automatiškai nelaikytų prašytojo suaugusiu asmeniu;
 - šešios ES+ valstybės laikytų prašytoją suaugusiuoju, jeigu atsisakymas nebuvo pagrįstas arba nepateikta papildomų įrodymų, kad prašytojas yra vaikas;
 - šešios ES+ valstybės automatiškai laikytų prašytoją suaugusiuoju, jei jis atsisakytų atlikti amžiaus nustatymą.
- Priimdamos sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo, septynios ES+ valstybės neatsižvelgtų į atsisakymą, o 14 ES+ valstybių į atsisakymą atsižvelgtų.
- Viena ES+ valstybė paaiškino, kad į atsisakymą atsižvelgia tik tuo atveju, kai nepilnametystė yra iš esmės susijusi su prašymu (su vaikais susiję persekiojimo ar didelės žalos pagrindai).

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

Konfidencialumo principas ir duomenų apsauga saugumo sumetimais

Konfidencialumas siejamas su informacijos tvarkymu. Kai informacija teikiama konfidencialiai ir todėl yra konfidenciali, ja gali būti dalijamasi tik su informacijos subjekto sutikimu arba, jei tai leidžiama pagal nacionalinę teisę, su įgaliotosiomis šalimis. Bendra informacija apima tik informaciją, kuri šioms šalims reikalinga savo funkcijoms vykdyti. Jei dalytis informacija pagal teisės aktus neleidžiama, informacijos turėtoji reikės savininko sutikimo dalytis informacija su kita šalimi. Prieš atskleidžiant neskelbtiną informaciją, vaiko sutikimas, kad šia informacija būtų dalijamasi, turi būti gaunamas vaiko amžiui tinkamu būdu. Visi amžiaus nustatymo procese dalyvaujantys asmenys turi suprasti duomenų apsaugos reikalavimus ir jų laikytis. Be to, informacija pagrįstas atskiro asmens sutikimas turi būti gautas dar prieš pradėdant toliau dalytis to asmens duomenimis. Taip pat informacija turi būti renkama ir naudojama tik amžiaus nustatymo tikslais.

Konfidencialumo principas iš esmės susijęs su saugumo sumetimais. Saugumo ir konfidencialumo garantijos turi būti taikomos amžiaus nustatymo procese kaip svarbios apsaugos priemonės. Tai ypač svarbu, kai kalbama apie nelydimus vaikus, kuriems gali būti reikalinga tarptautinė apsauga.

Į šią aplinkybę reikia papildomai atsižvelgti, kai informacija renkama vaiko, kuris yra tarptautinės apsaugos prašytojas, kilmės šalyje.

Jei prašytojas neturi duomenų, įrodančių jo amžių, o pareiškimai nėra laikomi pakankamais tai įrodyti, institucijos turėtų imtis iniciatyvos ir tokios informacijos ieškoti kitais būdais. Yra daug įvairių priemonių, kurias būtų galima taikyti, kaip antai nacionalinės arba ES+ valstybių duomenų bazės, šeimos nariai, galintys turėti papildomų dokumentų, arba kitų šalių ambasados.

Vis dėlto, kaip pabrėžta Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrojoje pastaboje Nr. 6 ⁽²⁷⁾, atliekant amžiaus nustatymą neturėtų būti minimas vaiko, kaip prieglobsčio prašytojo arba pabėgėlio, statusas (80 punktas). Kilmės šalyje likusių vaiko šeimos narių saugumui gali kilti pavojus, jeigu nesilaikoma konfidencialumo principo; vaikas gali tapti pabėgėliu *sur place* (23 punktas), o tai reiškia, kad jei vaikas prašo tarptautinės apsaugos, šios informacijos atskleidimas kilmės šalies valdžios institucijoms gali reikšti, jog prašytojas gali būti persekiojamas arba gali patirti didelę žalą grįžęs.

Neigiamos konfidencialumo principo pažeidimo pasekmės, susijusios su tarptautinės apsaugos procedūros metu surinkta informacija, įskaitant informaciją, surinktą amžiaus nustatymo tikslais, gali turėti reikšmingos įtakos ne tik konkrečiam vaikui ir jo šeimai, bet ir prieglobsčio sistemos vientisumui.

Kvalifikuoti specialistai, turintys patirties su vaikais

Visi su vaikais ir vaikams dirbantys asmenys turėtų gauti tinkamą pradinį ir tęstinį mokymą apie vaikų teises ir poreikius. Atlikdami savo kompetencijos užduotis konkrečiu amžiaus nustatymo tikslu jie turėtų tai daryti profesionaliai arba turi būti išmokyti tai daryti.

Mažiausiai invazinis metodas

Kaip nustatyta naujos redakcijos PPD, prašytojo amžius turėtų būti nustatomas atliekant mažiausiai invazinį tyrimą, užtikrinantį kuo patikimesnį rezultatą. Jis turėtų būti vykdomas visapusiškai gerbiant asmens orumą.

Sąvoka „**invazinis**“ paprastai vartojama medicininėms procedūroms, kurias atliekant į kūną ar kūno ertmes yra kišami prietaisai ar kiti objektai. Tai taip pat apima audinių pjovimą. Šis terminas gali būti vartojamas kaip termino „intervencinis“ sinonimas, tačiau abu terminai šiomis aplinkybėmis gali būti laikomi lygiaverčiais. Kadangi neigiamas amžiaus nustatymo metodų poveikis ne visada reiškia minėtąjį fizinį poveikį, bet įsikišimą į asmens privatumą, pirmenybė teikiama terminui „**invaziškumas**“ dėl jo platesnės **apimties**.

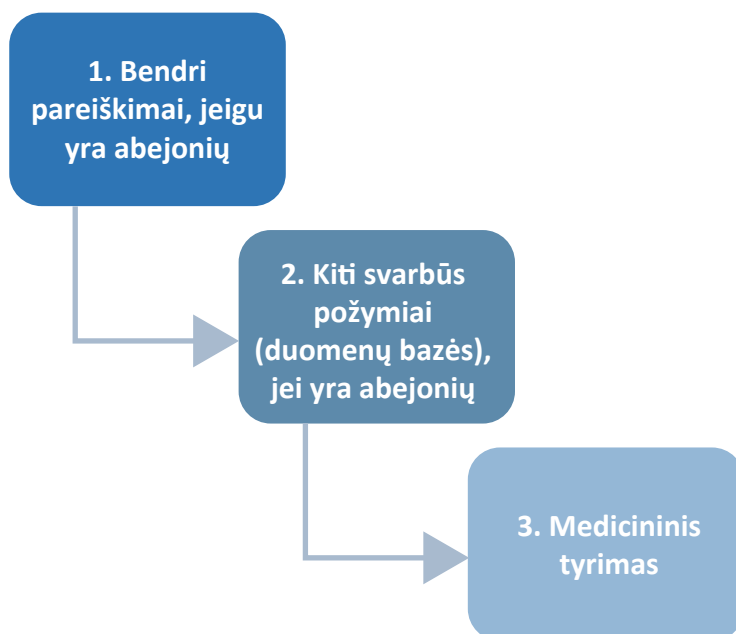
Gali būti laikoma, kad invaziškumo laipsnis priklauso nuo metodo poveikio asmens privatumui (išsamus pokalbis), kuris skiriasi nuo poveikio fizinei sveikatai (pvz., jonizacija) arba psichinei sveikatai (pvz.,

⁽²⁷⁾ Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendroji pastaba Nr. 6 (2005 m.) dėl elgesio su nelydimais ir atskirtais vaikais už jų kilmės šalies ribų.

primenami traumuojančios įvykiai). Dėl šių individualių aplinkybių labai sunku pasiekti bendrą sutarimą dėl to, kurie metodai labiau invaziniai už kitus, ir todėl objektyviai juos įvertinti kaip tokius. Dėl šios priežasties invaziškumas turėtų būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į konkretaus prašytojo aplinkybes. Pavyzdžiui, kai kurių prašytojų, turinčių skausmingos patirties, riešo rentgeno tyrimas gali būti nelaikomas psichologiškai invaziniu, o psichologinio pobūdžio pokalbis, pvz., kai prisimenami praeities įvykiai, prašytojams gali būti labai skausmingas. Kitais atvejais magnetinio rezonanso tomografo (MRT) cilindras gali sukelti klaustrofobiją, todėl kai kuriems prašytojams gali netikti.

Dėl šios priežasties valdžios institucijoms tebėra sunku pasirinkti mažiausiai invazinį metodą ir tokį amžiaus nustatymo procesą, kuris atitiktų konkretaus prašytojo poreikius. Naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 5 dalyje pateikiamos naudingos rekomendacijos šiuo konkrečiu klausimu.

„Valstybės narės [...] gali skirti medicininį patikrinimą nelydimų nepilnamečių amžiui nustatyti, kai po bendrų pareiškimų ar kitų svarbių požymių valstybės narės turi abejonių dėl prašytojo amžiaus.“ (Naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 5 dalis)

Todėl prieš nusprendžiamas, ar būtina atlikti tolesnį vertinimą, valdžios institucijos privalo pirmiausia išnagrinėti visus turimus įrodymus, įskaitant pareiškimus ir svarbius požymius.

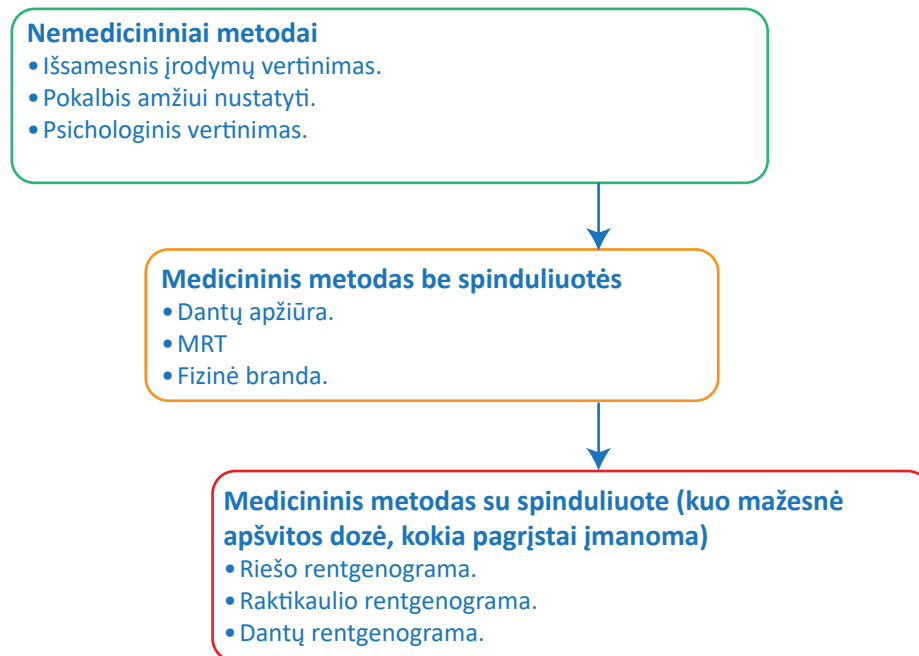
Dėl šios priežasties valdžios institucijos turi imtis iniciatyvos ir **surinkti ir išanalizuoti visus turimus įrodymus**. Jie apima ne tik asmens dokumentus, bet ir informaciją, gautą iš kitų šeimos narių, kurie gali turėti informacijos ir asmens amžiaus įrodymų (pvz., vyresnio amžiaus brolis ir (arba) sesuo, turintys dokumentų, įrodančių amžių), kitų duomenų bazių ir t. t. Ši informacija turėtų būti renkama nekeliant pavojaus prašytojui arba jo šeimai. Rinkdamos tokio pobūdžio informaciją, institucijos neatlieka amžiaus nustatymo; tai veikia laikoma prieglobsčio ar migracijos institucijų atliekama įprasta įrodymų analize, kuri yra jų darbo dalis.

Kai turimi dokumentai ar įrodymai tiesiogiai nesuteikia informacijos apie amžių, būtina atlikti nuodugnesnę analizę ar tyrimą, o po jų reikia atlikti **išsamesnę įrodymų analizę**. Tokia praktika būtų laikoma amžiaus nustatymo metodu, kuris skiriasi nuo ankstesnėje dalyje nurodyto įprasto informacijos rinkimo metodo. Šis ir kiti metodai išsamiau nagrinėjami 4 skyriuje, kuriame analizuojami kiekvieno metodo privalumai ir trūkumai.

Kai kuriems amžiaus nustatymo tikslais atliekamiems medicininiam metodams naudojama spinduliuotė (daromos riešo, raktikaulio, dubens arba dantų rentgenogramos). Taikant šiuos metodus spinduliuotė gali daryti žalingą poveikį prašytojo sveikatai. Dėl šios priežasties pirmenybė pirmiausia turėtų būti teikiama

mažiau invaziniams metodams (nemedicininiai) ir, jei reikia taikyti medicininius metodus, pirmenybė turi būti teikiama metodams, kuriems atlikti spinduliuotė nenaudojama. Toliau pateikiamame paveikslėlyje vizualiai parodyta, kokia yra metodų pasirinkimo tvarka.

Amžiaus nustatymo metodų pasirinkimo tvarka

Metodų, kuriems pasitelkiama spinduliuotė, taikymas turėtų būti laikomas būtinu tik kraštutiniu atveju. Jei reikia taikyti šiuos metodus, būtina imtis visų atsargumo ir kitokių priemonių, siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio. Paprastai prašytojui tenkanti apšvitos dozė skiriasi priklausomai nuo poveikio vietos, įrangos ir nacionalinės teisės aktų. Šiuo atžvilgiu labai svarbu, kad būtų taikomas kuo mažesnės apšvitos dozės (ALARA) principas. ALARA yra radiacinės saugos principas, pagrįstas kuo mažesne apšvitos dozė ir radioaktyviųjų medžiagų patekimo į aplinką ribojimu taikant visus „pagrįstus metodus“. ALARA yra ne tik patikimas radiacinės saugos principas, bet ir visų radiacinės saugos programų reglamentavimo reikalavimas. Laikas, atstumas ir ekranavimas yra trys pagrindiniai veiksniai, naudojami, kad apšvitos dozės būtų kuo mažesnės:

1. Laikas: apribojus apšvitos trukmę, sumažinama apšvitos dozė.
2. Atstumas: padidinus atstumą tarp tiriamojo ir spinduliuotės šaltinio, apšvita sumažėja dydžiu, lygiu atstumui kvadratu. Dvigubai padidinus atstumą tarp kūno ir spinduliuotės šaltinio, apšvita sumažinama keturis kartus.
3. Ekranavimas: yra įvairių ekranavimo formų, kuriomis mažinama apšvita, įskaitant švino prijuostes, mobiliuosius švino skydus, švininius akinius ir švino užtvarus; dirbant didelės spinduliuotės zonose, svarbu ekranavimą naudoti, kai tik įmanoma.

Kitas svarbus aspektas, į kurį reikia atsižvelgti invaziškumo požiūriu, susijęs ne tik su pasirinktu metodu, bet ir su tuo, kaip tyrimai atliekami.

- Tyrimai niekada neturi būti atliekami priverstinai arba būti kultūrinio požiūriu netinkami; specialistai turi būti kvalifikuoti ir parengti spręsti su lytimi ir kultūra susijusius klausimus.
- Tyrimų atlikimo vidaus gairėse turėtų būti nurodytos priemonės, kurios yra būtinos siekiant užtikrinti, kad tyrimą atliekantis specialistas ir vertėjas būtų pageidaujamos lyties arba kad tyrimą atliekančių specialistų skaičius prireikus būtų sumažintas iki dviejų, kad kuo mažiau baugintų prašytoją.

- Patalpose, kuriose taikomas metodas ir (arba) praktika, turi būti sudarytos tinkamos sąlygos kuo didesniai privatumui užtikrinti, atsižvelgiant į konfidencialumo principą ir vaiko teises, įskaitant vaiko apsaugą.
- Tyrimų, kuriuos atliekant asmuo turi apsinuoginti, yra apžiūros jo genitalijos ar intymios kūno dalys arba atliekami jų antropometriniai matavimai, turi būti atsisakyta, nes jie yra labai invaziniai; tai ypač aktualu tiriant asmenis, kurių padėtis skirtinga, ir asmenis, galėjusius patirti prievartą.

Dėl šios priežasties amžiui nustatyti negalima taikyti jokio metodo, kuriam asmuo turi apsinuoginti, arba genitalijų apžiūros ar tyrimo lytinei brandai įvertinti.

Praktiniai pavyzdžiai

FR – pagal 2016 m. kovo 14 d. įstatymą dėl vaiko apsaugos, rentgeno naudojimas šiuo metu yra apribotas, o lytinės brandos apžiūrą aiškiai draudžiama naudoti kaip būdą asmenų, nurodančių, kad jie yra jaunesni nei 18 metų, amžiui nustatyti.

UK – pasienyje dirbantiems imigracijos pareigūnams leidžiama atlikti pradinį vertinimą, kai pirmą kartą susiduriama su nelydimu jaunuoliu, remiantis asmens pareiškimu, bet kuriais turimais dokumentais ir imigracijos pareigūno atliktu asmens fizinės išvaizdos ir elgesio vertinimu. Vertinimas nėra privalomas, nes asmuo gali jį ginčyti arba apskųsti. Be to, imigracijos pareigūnas gali paprašyti išsamesnio nuomonės apie asmens amžių paaiškinimo. Abiem šiais atvejais, jei asmuo ginčija vertinimą arba imigracijos pareigūnas išreiškia abejonę, kad asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo asmens naudai principas ir asmuo yra laikomas vaiku. Tai reiškia, kad toks asmuo bus perduotas vietos valdžios institucijos vaikų tarnybų skyriui, kurio bus paprašyta atlikti amžiaus nustatymo procedūrą. Priemonės, kurių imasi vietos valdžios institucija amžiui nustatyti, nėra nurodytos teisės aktuose, tačiau susiformavo tokia praktika, kad asmens vertinimą atlieka ir tuo vertinimu pagrįstą sprendimą priima du socialiniai darbuotojai. Išvadas jie daro remdamiesi įgytomis žiniomis ir darbo su jaunimu patirtimi.

CY – atitinkama procedūra grindžiama holistiniu požiūriu ir apima medicininius ir nemedicinius tyrimus.

Nemedicininiai tyrimai:

1. prašytojo pateikti dokumentai;
2. rajono socialinių paslaugų tarnybų pranešimas;
3. prieglobsčio tarnybos atliktos apklausos dėl amžiaus nustatymo.

Jei prieglobsčio tarnyba, atlikusi visus nemedicinius tyrimus (1–3), vis dar turi abejonų dėl prašytojo amžiaus, ji gali atlikti medicininį tyrimą, siekdama nustatyti prašytojo amžių, kaip numatyta nacionalinio pabėgėlių įstatymo 10 straipsnio 1 dalies g punkte.

Visi medicininiai tyrimai atliekami dalyvaujant vertėjui ir nepilnamečio globėjui.

Tikslumas ir paklaida

Sąvoka „tikslumas“ apibrėžiama kaip „**buvimo teisingu ar tiksliu savybė ar būseną**“. Tai esminis amžiaus nustatymo proceso aspektas. Kol kas nėra tokio amžiaus nustatymo metodo, kuris leistų tiksliai nustatyti asmens chronologinį amžių. Šiuo metu taikomais metodais amžių galima nustatyti tik apytiksliai, todėl pirmenybė turėtų būti teikiama posakiams „amžiaus vertinimas“ arba „apytikslis amžiaus nustatymas“, o ne „amžiaus nustatymas“. Kadangi visi metodai turi paklaidą, šis aspektas turėtų būti visada pagrindžiamas dokumentais, ypač kai rezultatai nėra aiškūs. Kadangi ne visais metodais galima įvertinti visas amžiaus grupes, metodo pasirinkimas turėtų priklausyti nuo atitinkamos amžiaus grupės (tam tikruose amžiaus

segmentuose kai kurie metodai yra tikslesni nei kiti). Prašytojo, kurio tyrimas atliekamas, lytis yra dar vienas veiksnys, į kurį reikėtų atsižvelgti, nes priklausomai nuo tiriamojo lyties metodo paklaida gali skirtis ⁽²⁸⁾.

Remiantis Ritz-Timme ir kt. ⁽²⁹⁾ pasiūlytomis rekomendacijomis, amžiaus nustatymo metodas laikomas priimtiniu, jeigu jis atitinka šiuos reikalavimus:

1. metodas turi būti skaidrus ir įrodomas ir pateiktas mokslo bendruomenei – paskelbtas recenzuojamuose profesiniuose žurnaluose;
2. turėtų būti prieinama aiški informacija apie amžiaus nustatymo metodo tikslumą;
3. metodas turi būti pakankamai tikslus, atsakyti į bet kokius susijusius klausimus ir tenkinti konkrečius konkretaus atvejo poreikius;
4. nustatant gyvų asmenų amžių, reikia atsižvelgti į medicinos etikos ir teisės aktų principus, ypač jei reikalinga medicininė intervencija.

Pagal Schmeling ir kt. 2011 ⁽³⁰⁾, kad naudojama metodinė medžiaga būtų laikoma **tikslia**, ji turi atitikti tam tikrus reikalavimus (Solari, A. C. ir Ambramovitch, K., The accuracy and precision of third molar development as an indicator of chronological age in Hispanics, *Journal of Forensic Sciences*, (2002), Vol. 47, No 3, p. 531–535):

- tinkamas imties dydis,
- patikrintas tiriamųjų amžius,
- vienodas amžiaus pasiskirstymas,
- skirstymas pagal lytį,
- tiksliai tyrimo data,
- aiški nagrinėtų savybių apibrėžtis,
- tikslus metodikos aprašymas,
- informacija apie tiriamąją grupę, susieta su genetinė geografine kilme,
- socialinis ir ekonominis statusas,
- sveikatos būklė,
- grupės dydis, kiekvienos tirtos savybės vidurkis ar mediana ir variacijos matas.

Vertinimo paklaida turėtų būti dokumentuota ir įrašyta į ataskaitą lengvai suprantama forma. Taip užtikrinamas teisingas rezultatų aiškinimas ir kitų specialistų, neturinčių medicininės kvalifikacijos, pvz., teisėsaugos pareigūnų, teisėjų, prokurorų, globėjų (atstovų) ar prieglobsčio ir migracijos pareigūnų, supratimas.

DE – jei po pirmojo tyrimo gaunami įtikinami rezultatai, abejotinos aplinkybės vis tiek turi būti aiškinamos asmens naudai, o kiti amžiaus nustatymo metodai turėtų būti palaipsniui naudojami kaip proceso dalis. Tokiu būdu sprendimas būtų pagrįstas įvairiais įrodymais ir būtų patikimas. Federalinės žemės (vok. *Länder*) yra atsakingos už nelydimų vaikų amžiaus nustatymą, kuris atliekamas tuo metu, kai jie patenka į Vokietijos institucijų akiratį ir yra perimami globon (vok. *Inobhutnahme*). Jų atitinkamas sprendimas taip pat yra prieglobsčio procedūros pagrindas.

Įstatymo, kuriuo 2015 m. iš dalies pakeistas socialinis kodeksas, preambulėje daroma nuoroda į Federalinės jaunimo gerovės tarnybos darbo grupės (vok. *Bundesarbeitsgemeinschaft landesjugendämter*; http://www.bagljae.de/downloads/118_handlungsempfehlungen-umf_2014.pdf) rekomendacijas.

⁽²⁸⁾ Tscholl, P.M, Junge, A., Dvorak, J. and Zubler, V., MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions, *Scand J Med Sci Sports*, 2015, doi:10.1111/sms.12461.

⁽²⁹⁾ Ritz-Timme, S., Cattaneo, C., Collins, M.J. et al., Age estimation: the state of the art in relation to the specific demands of forensic practice, *Int J Legal Med*, 2000, 113(3), p. 129–136.

⁽³⁰⁾ Schmeling, A., Garamendi, P. M., Prieto, J. L. ir Landa, M. I., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults, *Forensic medicine – From old problems to new challenges*, Vieira, D. N. (ed.), InTech, (2001), skelbiama adresu <https://www.intechopen.com/books/forensic-medicine-from-old-problems-to-new-challenges/forensic-age-estimation-in-unaccompanied-minors-and-young-living-adult>

Taigi socialinio kodekso 42 skirsnyje įtvirtintas amžiaus nustatymo proceso pagrindas, kuriuo įdiegiama laipsniška procedūra. Federalinės jaunimo gerovės tarnybos darbo grupė pataria susipažinti su teismo medicinos amžiaus diagnostikos grupės (vok. *Arbeitsgemeinschaft für Forensische Altersdiagnostik*, AGFAD; http://campus.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlungen_ausserhalb_strafverfahren.pdf) rekomendacijomis dėl amžiaus nustatymo proceso.

NO – Oslo universitetinės ligoninės teismo medicinos skyrius sukūrė naują plaštakų ir protinių dantų rentgenogramų rezultatų aiškinimo metodą. Jį sudaro statistinis modelis, sujungiantis duomenis, gautus taikant du radiologinius metodus: Demirjian trečiojo krūminio danties augimo etapų bei Greulich ir Pyle plaštakos ir riešo atlaso. Iš viso jis apima daugiau kaip 14 000 asmenų (abiejų lyčių). Statistinis modelis pagrįstas pereinamojo laikotarpio modelio taikymo keliems sutelktiems / bendriems duomenų rinkiniams (kiekvienos lyties), o Bayes teorema naudojama siekiant gauti chronologinio amžiaus pasiskirstymą etapais. Rezultatai pateikiami kaip 95 % ir 75 % prognozavimo intervalai ir kaip jaunesnių kaip 18 metų ir jaunesnių nei 16 metų asmenų procentinė dalis. Dėl didelių biologinių svyravimų, neatitinkančių metodinės medžiagos, rezultatai negali būti visiškai įtikinami. Tačiau bendram vertinimui aiškūs rezultatai gali turėti palyginti didelę reikšmę. Oslo universitetinė ligoninė neseniai paskelbė išsamų šio amžiaus nustatymo metodo vadovą („BioAlder“).

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

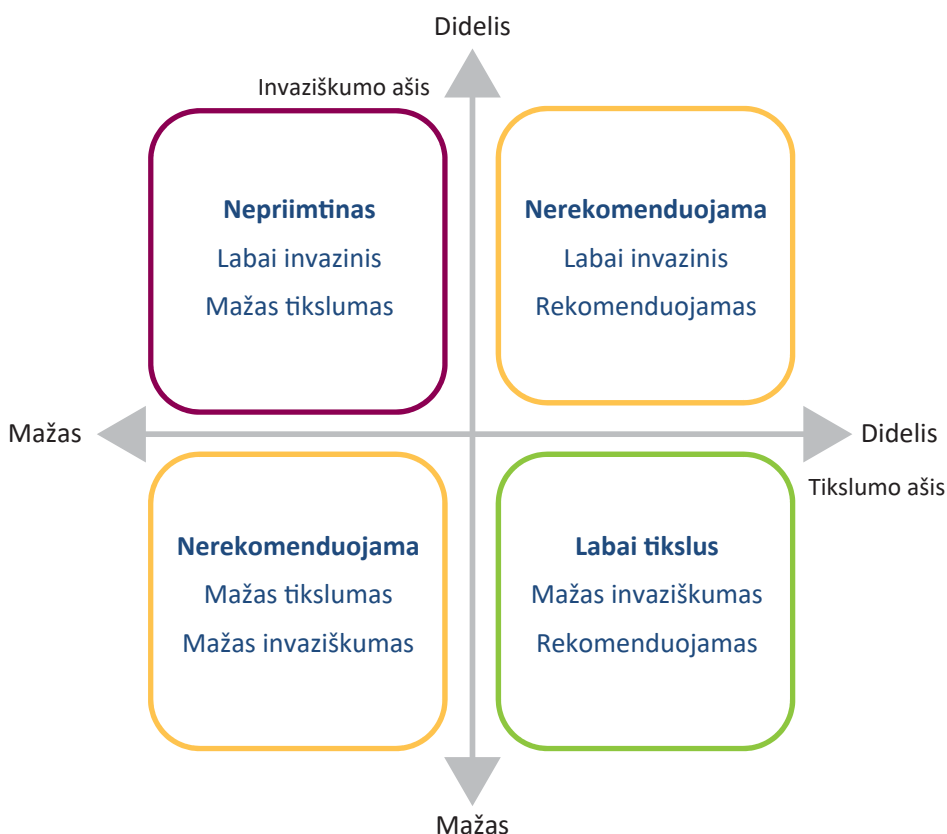
Tuo atveju, kai amžiaus nustatymo proceso rezultatai yra neaiškūs, 16 ES+ valstybių taiko abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą, o šešios ES+ valstybės jo netaiko ir svarsto tik turimus įrodymus ar informaciją.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

Invaziškumo ir tikslumo derinimas

Metodai turėtų būti parenkami atsižvelgiant į jų invaziškumą ir tikslumą. Pirmenybė turėtų būti teikiama mažiau invaziniams ir tikslesniems metodams, o metodai, kurie yra mažiau invaziniai, bet ir ne tokie tikslūs, turėtų būti pasirenkami paskutiniai. Vertinimas turėtų būti sustabdytas tada, kai metodas tampa labai invazinis, neatsižvelgiant į galimą jo tikslumą. Apsinuoginimas ar genitalijų rodymas sukelia didelį stresą visiems žmonėms, tačiau jis dar skausmingesnis vaikams, kurie galėjo patirti prievartą, kai buvo persekiojami savo kilmės šalyje arba migracijos metu. Šie metodai yra itin invaziniai ir keliantys traumavimo riziką, todėl tokie tyrimai amžiaus nustatymo procesuose yra nepriimtini.

Invaziškumo ir tikslumo vertinimas

Teisė į veiksmingą teisinę gynybą

Jei priimamas neigiamas sprendimas (neatitinkantis asmens nurodyto amžiaus), valdžios institucijos turėtų paaiškinti sprendimo priežastis ir informuoti prašytoją apie tai, kaip jį galima užginčyti. Kadangi prašytojo vaikystė (pilnametystė) gali turėti įtakos tarptautinės apsaugos procedūros vykdymui (prioritetų nustatymas, apsaugos priemonės ir kt.), sprendimas dėl amžiaus nustatymo turėtų būti priimtas atskirai, prieš priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos. Jei nėra atskiros teisės apskųsti paties sprendimo dėl amžiaus nustatymo rezultata, turėtų būti galimybė ginčyti rezultatą teismine tvarka arba svarstant bendrą apsaugos prašymą. Asmuo turėtų turėti galimybę kreiptis į atstovą arba gauti teisinę pagalbą vykstant procesui. Priimant atskirą sprendimą, informacija apie tai, kaip jį apskųsti, turėtų būti suteikta nemokamai ir atsižvelgiant į prašytojo supratimo lygį. Šiame etape prašytojui turėtų būti suteikta galimybė pareikšti savo nuomonę.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

Dėl prašytojui prieinamų teisių gynimo priemonių, susijusių su sprendimu dėl amžiaus nustatymo:

- aštuonios ES+ valstybės siūlo galimybę atskirai apskųsti sprendimą dėl amžiaus nustatymo;
- devynios ES+ valstybės siūlo galimybę ginčyti sprendimą dėl amžiaus nustatymo, kai priimamas sprendimas dėl tarptautinės apsaugos arba tuo pačiu metu;
- dvi ES+ valstybės prašytojui nesuteikia teisės gynimo priemonių, susijusių su amžiaus nustatymo rezultatais.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

3 skyrius. Amžiaus nustatymo procesas. Daugiadalykio ir holistinio požiūrio įgyvendinimas

Holistinio ir daugiadalykio požiūrio į amžiaus nustatymo procesą įgyvendinimas

Taikant holistinį požiūrį, atsižvelgiama į visumą arba visą sistemą, o ne tik jos dalis. Skirtingai nuo paprasto amžiaus nustatymo, kurio pagrindinis tikslas yra chronologinio amžiaus įvertinimas, holistiniu požiūriu pagrįstame amžiaus nustatymo procese dėmesys sutelkiamas ne tik į amžių, bet ir į platesnį veiksnių spektrą. Šiuo požiūriu vertinant chronologinį amžių, taip pat atsižvelgiama į vaikų ir jaunuolių poreikius migracijos aplinkybėmis. Todėl holistinis amžiaus nustatymo principas leidžia lanksčiai ir individualiai vykdyti amžiaus nustatymo procesą, paremtą konkrečiomis prašytojo aplinkybėmis ir poreikiais (pvz., sprendžiant, ar nustatyti amžių, ar ne, pasirenkant metodus ar tikrintojus ir kt.).

Todėl viso visapusiško amžiaus nustatymo proceso metu geriau užtikrinami vaiko interesai. Imantis visų su vaiko interesais susijusių veiksmų, turi būti nuosekliai ir nuolat stebima, kaip užtikrinami vaiko interesai. Kiekviename amžiaus nustatymo procese pirmiausia turėtų būti svarstoma, kaip įgyvendinti šį principą, siekiant tinkamai ir pirmumo tvarka nustatyti vaiko tapatybę (ypač nelydimų vaikų atveju). Vaiko poreikiams iki galo išsiaiškinti reikia taikyti tam tikras priemones, pvz.:

- asmenys, bendraujantys su vaiku (įskaitant mokytojus, prižiūrėtojus, globėjus (atstovus), sveikatos priežiūros specialistus, priėmimo institucijas, prieglobsčio ir migracijos institucijas ir teisėsaugos institucijas) turėtų imtis iniciatyvos ir surinkti visą informaciją, kuri būtina siekiant nustatyti susirūpinimą keliančius arba su interesais susijusius aspektus (pvz., patirtą prievartą ar skausmingą patirtį); viso proceso metu vaikai turėtų būti išklaunami ne tik jų amžiaus, bet ir jų poreikių ir problemų klausimais;
- kad apklausų reikėtų kuo mažiau ir klausimai nesikartotų, surinkta informacija turėtų būti prieinama kitiems atitinkamiems subjektams (globėjams (atstovams), sveikatos priežiūros specialistams, priėmimo institucijoms, prieglobsčio ir migracijos institucijoms ir teisėsaugos institucijoms) viso proceso metu, kai įmanoma, ir laikantis duomenų apsaugos taisyklių;
- be to, minėtieji specialistai turi turėti galimybę pareikšti savo nuomonę remdamiesi savo žiniomis ir patirtimi ir prirėkus keistis nuomonėmis;
- procesas, kuris turi būti vykdomas, turėtų būti rengiamas konsultuojantis su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais – šiuo atžvilgiu holistinis požiūris susiejamas su daugiadalykiu požiūriu, kaip nurodyta toliau.

Daugiadalykis požiūris derinamas su keliomis akademinėmis disciplinomis arba profesine specializacija, susijusia su tam tikra tema ar problema.

Taikant daugiadalykį požiūrį amžiaus nustatymo tikslu, ištiriami įvairūs aspektai ar veiksniai, pvz., fiziniai, psichologiniai, vystymosi, aplinkos ir kultūriniai ⁽³¹⁾. Be to, amžiaus nustatymo procesas, grindžiamas tik medicininiais metodais, negali būti laikomas daugiadalykiu. Kadangi nėra vieno metodo, leidžiančio tiksliai nustatyti asmens amžių, reikia pasitelkti skirtingus metodus ir įvertinti įvairius veiksnius. Taip užtikrinama, kad sprendimas būtų grindžiamas įvairesniais įrodymais ir vertinimo rezultatas būtų patikimesnis. Šiuo atžvilgiu, atliekant daugiadalykį vertinimą, reikalaujama, kad specialistai, kurie yra kvalifikuoti atlikti amžiaus vertinimą atitinkamoje savo kompetencijos srityje, būtų įtraukti į visą procesą, per tyrimus ir priimant sprendimą, kai jau turimi skirtingų tyrimų rezultatai. Priklausomai nuo metodo, tai gali būti socialiniai darbuotojai, gydytojai, radiologai, (vaikų) psichologai, pediatrai ar kiti atitinkamos kvalifikacijos asmenys,

⁽³¹⁾ Žr., pvz., programą „Atskirti vaikai Europoje“, Pareiškimą dėl geros praktikos (2009 m.), skelbiamą adresu <http://www.scepnetwork.org/p/1/69>

turintys vaikų vystymosi ir amžiaus nustatymo patirties. Siekiant koordinuoti įvairių ekspertų indėlių, praktiškai įgyvendinant daugiadalykį požiūrį turėtų būti naudojamas koordinavimo mechanizmas.

Kaip ir visais klausimais, susijusiais su tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimu ir remiantis naujos redakcijos PD 4 straipsniu, reikėtų atsižvelgti į visus turimus įrodymus. Sprendimas, kurie specialistai turėtų dalyvauti atliekant vertinimą, turėtų būti priimamas siekiant kuo tikslesnio vertinimo ir kuo mažesnio invazinio poveikio prašytojui.

Sprendžiant, kuriuos metodus taikyti amžiui nustatyti, pirmiausia turi būti atsižvelgta į vaiko interesus. Naujos redakcijos PPD nurodyta, kad jei valstybės narės, atsižvelgdamos į bendro pobūdžio pareiškimus arba kitus svarbius požymius, abejoja dėl prašytojo amžiaus, nagrinėdamos tarptautinės apsaugos prašymą gali skirti medicininį tyrimą nelydimų nepilnamečių amžiui nustatyti. Kadangi psichologinė raida ir prašytojo branda yra esminiai aspektai, kuriuos reikia išnagrinėti vykstant procesui, psichosocialinį vertinimą reikėtų pasirinkti dar prieš pradėdant taikyti kitus metodus.

Jei, atlikus daugiadalykį vertinimą, valstybės narės vis dar turi abejonių dėl prašytojo amžiaus, jos daro prielaidą, kad prašytojas yra nepilnametis.

TMO duomenimis ⁽³²⁾, šiuo metu taikomi trys pagrindiniai požiūriai į amžiaus nustatymą:

- pirmasis, kuris geriausiai gali būti apibūdinamas kaip **nemedicininis**, apima turimų dokumentų vertinimą, vizualinį įvertinimą, pagrįstą fizine išvaizda, ir pokalbius, iš kurių sužinoma apie asmens gyvenimą ir aplinkybes;
- antrasis iš esmės yra **medicininis** ir apima kaulų ir (arba) dantų fizinę apžiūrą ir vizualizavimą radiografijos būdu;
- trečiojo tikslas – sujunti nemedicininiais ir mediciniais metodais gautus duomenis, pripažįstant, kad **daugiadalykis bendradarbiavimas** yra būtina sąlyga siekiant gero rezultato pažeidžiamiesiems vaikams ir jaunuoliams.

Amžiaus nustatymo proceso schema

Ankstesniame skirsnyje aprašytas procesas, būtini veiksmai ir apsaugos priemonės, reikalingos veiksmingam ir saugiam amžiaus nustatymui užtikrinti, vizualiai pavaizduoti toliau pateiktoje schemoje.

⁽³²⁾ EASO amžiaus nustatymo darbo grupė, 2016 m. rugsėjo mėn.

Prašymas

Taikomos apsaugos priemonės

Pradinis vertinimas

- Specialiųjų poreikių nustatymas (pažeidžiamumo vertinimas)
- Įrodymų analizė
- Poilsio ir atsigavimo laikotarpis interesų vertinimo metu

Amžiaus nustatymo procesas, pagrįstas interesų vertinimu

Sutikimas		
Kai sutikimas negaunamas:		Informacija pagrįstas sutikimas gautas
<ul style="list-style-type: none"> • ištiriamos priežastys; • išklausiama vaiko nuomonė. 	Proceso metu sutikimas tikslinamas	
Atsisakymas atlikti vertinimą		

Metodo pasirinkimas

Mažiausiai invazinio (-ų) ir tikslesnio (-ų) metodo (-ų) pasirinkimas atsižvelgiant į konkrečias prašytojo aplinkybes ir poreikius
Atsižvelgiama į interesų vertinimo rekomendacijas

Laipsniškas proceso metodų įgyvendinimas

Nemedicininiai metodai

- Išsamesnis įrodymų vertinimas
- Pokalbis amžiui nustatyti
- Psichologinis vertinimas

Medicininis metodas be spinduliuotės:

- Dantų apžiūra
- MRT
- Fizinė branda

Medicininis metodas su spinduliuote (kuo mažesnė apšvitės dozė)

- Riešo rentgenograma
- Raktikaulio rentgenograma
- Dantų rentgenograma

Rezultatai yra įtikimi, kai:

- jiems pritarė du ekspertai (kai reikėjo taikyti tik vieną metodą) arba daugiadalykė ekspertų grupė (kai reikėjo taikyti kelis metodus);
- galutinių rezultatų paklaida dokumentuojama;
- mažiausias galimas amžius nustatomas kaip galutinis.

Pranešimas

Prašytojui ir jo globėjui (atstovui) paaiškinama amžiaus nustatymo išvada.
Rezultatai gali būti ginčijami, suteikiama informacija apie tai, kaip juos užginčyti.

- Taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas.
- Užtikrinami vaiko interesai.
- Nedelsiant paskiriamas globėjas (atstovas).
- Prašytojui ir jo globėjui (atstovui) suteikiama lengvai suprantama informacija ir paaiškinami klausimai.
- Išklausiama vaiko nuomonė.
- Kvalifikuoti ir patyrę specialistai.

Amžiaus nustatymo proceso rekomendacijos

Kai vertinama, ar amžių nustatyti būtina

Prieš priimant sprendimą dėl proceso arba prieš atliekant bet kokį amžiaus nustatymą, turėtų būti nustatytos tam tikros išankstinės sąlygos ir apsaugos priemonės.

- Prašytojui pateikus **tarptautinės apsaugos** prašymą, registruojami asmens duomenys, pvz., informacija apie tapatybę, amžių ir šeimos ryšius.
- Prašytojo nurodytas amžius (suaugęs asmuo ar vaikas) **nepatvirtintas** dokumentais ir nepateikta jokių kitų nurodyto amžiaus įrodymų.
- Prašytojo nurodytas amžius **kelia abejonių**.
- Galima **paimti prašytojo pirštų atspaudus**, jei abejotinas amžius akivaizdžiai didesnis nei tam tikslui ES ir (arba) nacionalinėje teisėje nustatytas amžius. Atspaudai įtraukiami į ES prieglobsčio pirštų atspaudų duomenų bazę (EURODAC) ⁽³³⁾.
- Taikant **abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą**, prašytojas laikomas esąs jaunesnis nei 18 metų ir, jeigu yra nelydymas, jam nedelsiant paskiriamas **globėjas (atstovas)**.
- Nuo šio momento iki tol, kol galutiniai rezultatai parodo, kad prašytojas yra suaugęs asmuo, svarbiausiais laikomi **vaiko interesai**.

Asmens amžius – tai veiksnys, dėl kurio asmuo gali būti pažeidžiamas (vaikas, pagyvenę žmonės) arba kuris gali dar labiau išryškinti kitus jau esamus pažeidžiamumo aspektus (susijusius su lytimi, šeiminiemis aplinkybėmis, seksualine orientacija, lytine tapatybe, negalia, sunkiomis ligomis arba patirtais kankinimais ar kitokiu sunkiu smurtu). Atsižvelgiant į tai, kad toks pažeidžiamumas gali neigiamai paveikti prašytojo galimybes pateikti ir pagrįsti savo tarptautinės apsaugos prašymą, ES prieglobsčio *acquis* užtikrinamos papildomos apsaugos priemonės, kuriomis prieglobsčio prašytojams, turintiems specialiųjų poreikių, būtų taikomos sąžiningos prieglobsčio suteikimo procedūros. Siekiant užtikrinti, kad specialiųjų poreikių turintys prašytojai galėtų pateikti ir pagrįsti savo prašymą, turi būti įdiegtas ankstyvo **nustatymo mechanizmas** ir, jei reikia, vėliau atliekamas pažeidžiamumo vertinimas. Tačiau valdžios institucijos turi atidžiai stebėti ir greitai nustatyti pažeidžiamumo požymius, kurių gali atsirasti vėlesniuose procedūros etapuose, ir į tai reaguoti. Šis mechanizmas turi būti taikomas per visą procedūrą, kad būtų įmanoma nustatyti pažeidžiamumą ir nedelsiant suteikti atitinkamą paramą.

Nustatant, kokius metodus taikyti, kaip atlikti vertinimą ir ar jis turėtų neigiamą poveikį konkrečiam prašytojui, specialieji pažeidžiamo prašytojo poreikiai turėtų būti labai svarbūs. Nustatant amžių, galima naudoti tam tikrą informaciją, surinktą vertinant specialiuosius poreikius. Taip būtų išvengta vėlavimo ir su tuo pačiu asmeniu susijusių procedūrų dubliavimo. Amžiaus nustatymas, atliekamas taikant holistinį ir daugiadalykį požiūrį, taip pat gali padėti nustatyti kitus poreikius ir pažeidžiamumo aspektus, kurie nebuvo nustatyti atliekant ankstesnius pažeidžiamumo vertinimus.

Šiame etape, jei negalima patikrinti nurodyto amžiaus, užtikrinus, kad tyrimas nekels pavojaus prašytojui ar jo šeimai, pareigūnai turėtų aktyviai siekti gauti informacijos iš kitų šaltinių. Šiame preliminariame etape, kuris žinomas kaip įrodymų analizė, atsižvelgiama į visus valdžios institucijų turimus įrodymus (dokumentus, prašytojo ir jo šeimos narių pareiškimus apie jo amžių ir tapatybę, globėjo pareiškimus, informaciją kitose duomenų bazėse ir pirmuosius vertinimus, grindžiamus fizine išvaizda). Iš pareigūnų tikimasi, kad sprendami klausimus, susijusius su prieglobsčio prašančiais vaikais, ypač nelydimais, jie bus ypač iniciatyvūs ir empatiški.

Remdamosi pirmiau minėtos analizės rezultatais, atsakingos institucijos galėtų atskirti atvejus, kai nurodytas amžius yra abejotinas, nuo atvejų, kai abejonių dėl jo nėra.

⁽³³⁾ Šiuo metu EURODAC reglamentas leidžia imti visų ne jaunesnių kaip 14 metų asmenų pirštų atspaudus. Pasiūlyme dėl naujos redakcijos siūlomas amžius sumažintas iki 6 metų.

Abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas taikytinas iškart, kai tik kyla abejonių dėl nurodyto amžiaus. Prašytojas turėtų būti laikomas vaiku tol, kol atlikus papildomus tyrimus gaunami galutiniai rezultatai.

Kadangi prašytojas laikomas vaiku, jam turėtų būti nedelsiant paskirtas **globėjas (atstovas)**, siekiant užtikrinti, kad priimant visus su vaiku susijusius sprendimus pirmiausia būtų atsižvelgiama į vaiko interesus. Taip pat reikės nuspręsti, ar būtina nustatyti amžių.

Nors pagrindinis amžiaus nustatymo tikslas yra įvertinti prašytojo brandos laipsnį ir reikia atsižvelgti į visus amžiaus vertinimo veiksnius, taip pat būtina atsižvelgti į vaiko gerovę. Dėl šios priežasties svarbu užtikrinti, kad nuo pirmosios įrodymų analizės, kuri gali būti atlikta vaikui tik atvykus, iki išsamaus amžiaus nustatymo vaikui būtų duota **laiko pailsėti ir atsigauti**. Taigi dviejų etapų vertinimo procesas laikomas tinkamiausiu būdu amžiui veiksmingai ir saugiai nustatyti. Tai ypač svarbu esant dideliame antplūdžiui, kai būtina užtikrinti veiksmingą tapatybės nustatymo ir registravimo procesą.

Laikas pailsėti ir atsigauti padėtų sustiprinti vaiko ir jo globėjo (atstovo) tarpusavio pasitikėjimą. Jis taip pat paskatins vaiką jaustis saugiai ir dalytis informacija, reikalinga jo poreikiams įvertinti. Šiuo laikotarpiu turėtų būti atliekamas **interesų vertinimas** ⁽³⁴⁾, siekiant užtikrinti, kad konkretus nagrinėjamas amžiaus nustatymo procesas būtų suderinamas su konkrečiomis prašytojo aplinkybėmis ir kad tikėtinas rezultatas būtų naudingas procesui ir nepakenktų vaikui.

Proceso metu turi būti užtikrinta, kad vaiko **nuomonė būtų visada išklausoma** arba perduodama per jo globėją (atstovą). Ši teisė turi būti užtikrinama visada, ne tik procedūros metu, bet ir ankstyviausiame etape prieš priimant sprendimą atlikti vertinimą.

- Nuomonė turėtų būti išklaudyta visais atvejais, kai valdžios institucijoms kyla **abejonių** dėl prašytojo pateiktų pareiškimų ar kitų įrodymų. Paprastas bandymas apsikeisti nuomonėmis ir konstruktyviai paaiškinti, kodėl nurodytas amžius yra nepriimtinas arba kodėl informacijos nepakanka pareiškimams patvirtinti, gali padėti prašytojui suprasti procesą ir padidinti jo norą bendradarbiauti.
- Tuo atveju, kai yra galimų prašytojo amžiaus **neatitikčių**, prašytojui turi būti suteikta galimybė ir laikas juos paaiškinti žodžiu arba raštu.
- Kartais prašytojas pateiks papildomų dokumentų arba kitų įrodymų ar įtikinamų paaiškinimų ir galės pagrįsti nurodytą amžių. Gavus šiuos **paaiškinimus ir papildomą informaciją** amžiaus nustatymas gali tapti nereikalingas.

Įvertinus visus įrodymus, darant išvadą, kad abejonės dėl prašytojo amžiaus buvo pagrįstos, išklaudus prašytojo nuomonę ir užpildžius interesų vertinimo formą, galima spręsti, ar pradėti amžiaus nustatymo procesą.

Kai atliekamas amžiaus nustatymas

Jeigu **manoma, kad nustatyti vaiko amžių būtina ir rekomenduojama atsižvelgiant į jo interesus**, amžiaus nustatymo procesas turi būti pradedamas nedelsiant. Valdžios institucijos turi užtikrinti, kad prašytojui ir globėjui (atstovui) būtų suprantamai pateikta svarbi **informacija** ir kad ji būtų suprasta. Reikėtų atsakyti į visus klausimus, kurių gali turėti prašytojas ir (arba) jo globėjas (atstovas), ir prireikus pateikti paaiškinimus.

Po to prašytojas ir (arba) jo globėjas (atstovas) bus geriau pasirengęs duoti **informacija pagrįstą sutikimą** dėl proceso. Tais atvejais, kai prašytojas negali duoti sutikimo dėl pagrįstų kliūčių, pakanka globėjo (atstovo) informacija pagrįsto sutikimo. Jei kyla abejonių dėl šio proceso, jas visuomet būtina išsiaiškinti. **Atsisakymas atlikti** vertinimą neturėtų reikšti, kad vaikas automatiškai bus laikomas pilnamečiu. Tokiais atvejais reikia dar kartą **išklausti** prašytoją ir išsamiai išnagrinėti priežastis. Vertinimo nenorintį atlikti prašytoją galima įtikinti

⁽³⁴⁾ Žr., pvz., programą „Atskirti vaikai Europoje“, Nuomonę dėl atskirtų vaikų Europoje amžiaus nustatymo (2012 m.), skelbiamą adresu <https://childrightshelpdesk.org/>.

pateikiant jam ir (arba) jo globėjui (atstovui) daugiau informacijos arba pritaikant procesą prie prašytojo poreikių, pvz., pasirinkus alternatyvų metodą.

Bet kuriuo atveju atsisakymas atlikti amžiaus nustatymą negali būti vienintelė priežastis atmesti prašymą (PPD 25 straipsnio 5 dalis).

Gavus **informacija pagrįstą sutikimą**, procesas su visomis būtinomis apsaugos priemonėmis turėtų būti prieinamas ir pririnkus labiau pritaikytas prie specialiųjų vaiko poreikių ar aplinkybių, laikantis nacionalinės praktikos ir ES teisės *acquis*.

Metodų pasirinkimas turėtų būti kuo labiau individualizuotas, pirmenybė turėtų būti teikiama mažiausiai invaziniam ir tiksliausiam metodui. Sprendžiant, kuris metodas yra **mažiausiai invazinis**, reikėtų atsižvelgti ne tik į fizinį, bet ir į psichologinį poveikį prašytojui (žr. PPD 25 straipsnio 5 dalies antrą pastraipą). Taip pat reikia atsižvelgti į aplinkos ir kultūros veiksnius.

Tyrimai turėtų būti atliekami palaipsniui, o pirmenybė turėtų būti teikiama nemedicininiais metodams. Jei šie metodai neduoda įtikinamų rezultatų, galima taikyti medicininius metodus, kuriems nenaudojama spinduliuotė. Medicininiai metodai, kuriuos taikant gali būti naudojama spinduliuotė, turėtų būti pasirenkami paskiausiai ir, kaip aptarta pirmiau, pasirenkamas metodas, kuriam naudojama mažiausia įmanoma apšvitosis dozė. Psichologinės brandos tyrimo rezultatai turi būti bent jau ne mažiau svarbūs nei fizinės brandos. Taikant šį požiūrį užtikrinama, kad, pagal vieną metodą gavus įtikinamus rezultatus, būtų išvengta kitų papildomų nereikalingų tyrimų.

Tyrimai niekada neturėtų būti priverstiniai ar kultūriniu požiūriu netinkami, o specialistai turi būti **kvalifikuoti**, parengti spręsti su lytimi ir kultūra susijusius klausimus ir turi išmanyti šiuo aspektu pateiktus protokolus ir (arba) gaires⁽³⁵⁾. Tyrimų, kuriems asmuo turi apsinuoginti arba kuriuos atliekant apžiūrimos ir (arba) išmatuojamos genitalijos ar intymios kūno dalys, būtina atsisakyti, nes šie metodai yra labai invaziniai.

Jei taikant kurį nors amžiaus nustatymo metodą gaunamas rezultatas, rodantis, kad asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, vertinimas turi būti sustabdytas. Tokiais atvejais, jeigu nurodytas amžius atitinka nustatytą amžiaus grupę, jis turi būti laikomas tinkamu; jeigu taip nėra, nustatomas **mažiausias galimas amžius**.

- Kai dėl vėlesnių neįtikinamų rezultatų reikia atlikti kelis tyrimus, galutinius rezultatus turėtų analizuoti **ekspertų grupė**. Šie ekspertai turi būti iš skirtingų profesinių sričių, mokėti dirbti su vaikais arba turėti tokio darbo patirties. Skirtingų profesinių sričių specialistų grupę turėtų sudaryti socialiniai darbuotojai, teismo medicinos specialistai, vaikų apsaugos specialistai ir bylas nagrinėjantys darbuotojai, turintys darbo su vaikais patirties.
- Kai tai neįmanoma arba tais atvejais, kai taikomas tik vienas metodas, vertinimą turėtų atlikti bent **du ekspertai**. Abiem kvalifikuotiems ekspertams turi būti suteikta galimybė pareikšti savo nuomonę ir susitarti dėl sprendimo. Jei abu ekspertai nesutaria dėl galutinio sprendimo, galima rekomenduoti bylą perduoti ir sprendimą patikėti patyrusiam kvalifikuotam vadovui.

Jei susitarti nepavyksta, turėtų būti laikoma, kad amžiaus nustatymo rezultatas yra neįtikimas, ir turėtų būti taikomas abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas. Tokiais atvejais prašytojas turėtų būti laikomas vaiku.

Sprendimas turėtų būti motyvuotas, parengtas raštu ir paaiškintas žodžiu. Jame turėtų būti nurodyta ekspertų profesinė kvalifikacija, patirtis ir atitinkami mokymai, taip pat taikytų metodų paklaida. Prašytojas turėtų būti informuotas apie galimybę ginčyti sprendimą ir, jei taikytina, gauti atitinkamą teisinę pagalbą.

Kadangi asmens, kaip suaugusiojo ar vaiko, tapatybės nustatymo pasekmės yra ilgalaikės, prašytojui turėtų būti suteikta galimybė greitai ir lengvai **užginčyti rezultatus**. Prašytojas gali ginčyti vertinimo rezultatus apeliacine arba teismine tvarka.

⁽³⁵⁾ Žr., pvz., programą „Atskirti vaikai Europoje“, Nuomonę dėl atskirtų vaikų Europoje amžiaus nustatymo, (2012 m.), skelbiamą adresu <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf> arba <http://www.scepnetwork.org/p/1/76/position-papers>

Be to, vykstant procesui turėtų būti atsižvelgiama į tai, kad baigus vertinimą gali atsirasti naujos informacijos; todėl vėliau turi būti įmanoma **peržiūrėti** nustatytą amžių.

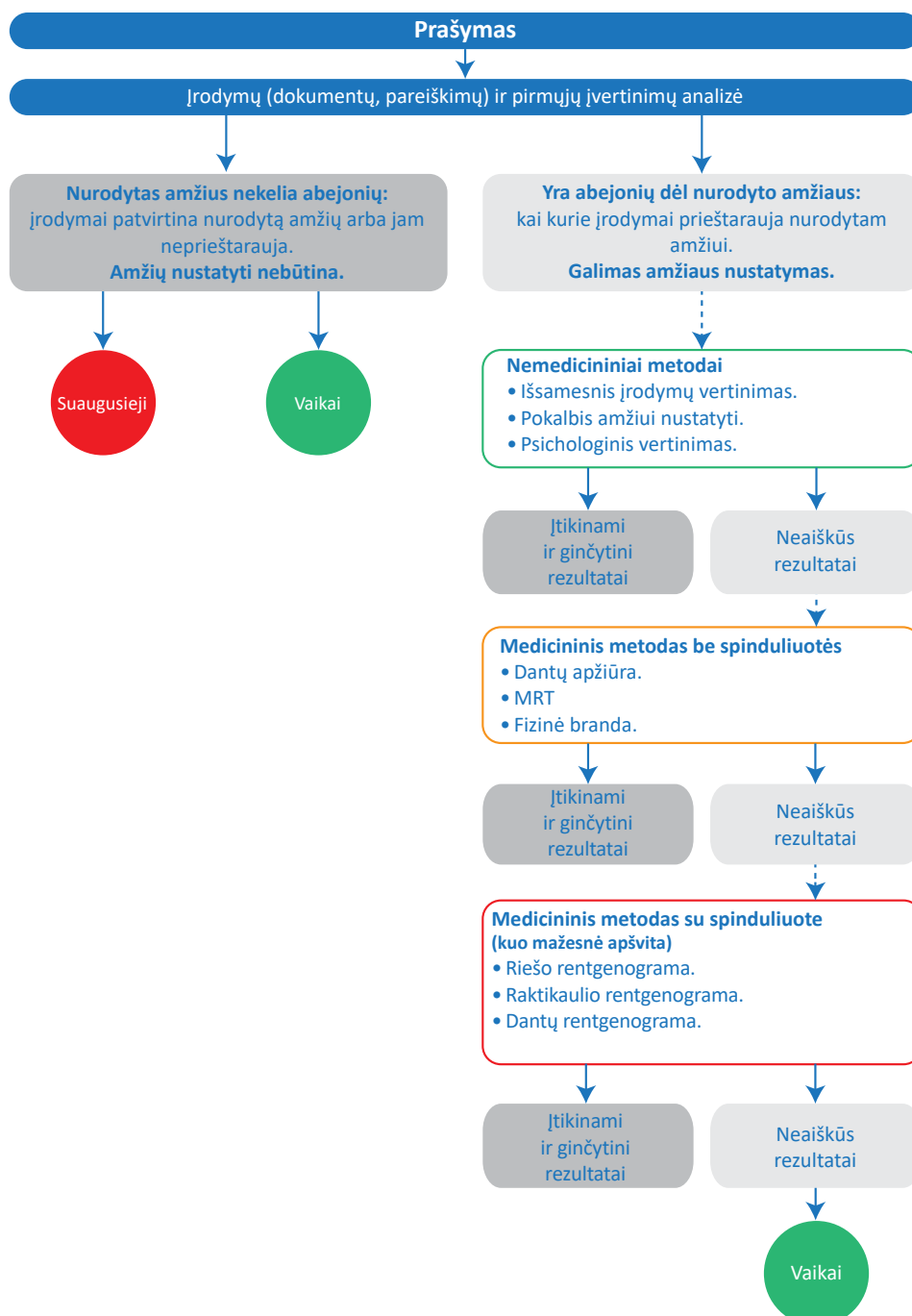
Neteisingo amžiaus nustatymo atveju reikėtų nedelsiant imtis veiksmų siekiant racionaliai ir veiksmingai ištaisyti šią informaciją, visi pakeitimai turėtų būti padaryti atitinkamose duomenų bazėse.

4 skyrius. Amžiaus nustatymo metodų apžvalga

Šiuo metu taikomi metodai klasifikuojami kaip medicininiai ir nemedicininiai priklausomai nuo to, ar juos naudojant reikalingas gydytojo dalyvavimas. Tarp medicininų metodų išskirti metodai, kuriems nenaudojama spinduliuotė, ir metodai, kuriems spinduliuotė naudojama.

Ši klasifikacija ir laipsniškas metodų taikymas siekiant išvengti nereikalingų tyrimų pavaizduoti toliau pateiktoje schemoje. Su šiuo procesu susijusios apsaugos priemonės ir teisės nenurodytos, nes jos išnagrinėtos ankstesniame skyriuje ir amžiaus nustatymo proceso schemoje.

Metodų schema

Laipsniško metodų taikymo rekomendacijos

Kai tik prašytojai išreiškia norą prašyti tarptautinės apsaugos, jie įgyja tam tikras teises (likti teritorijoje, pagrindines materialines priėmimo sąlygas ir nustatyti ar įvertinti savo specialiuosius poreikius). Jeigu prašytojas galimai yra vaikas, dėl jam būdingo pažeidžiamumo pirmenybė turi būti teikiama specialiesiems procedūriniais poreikiais nustatyti ir specialiosioms priėmimo sąlygoms suteikti. Vadovaujantis PPD (naujos redakcijos) 25 straipsnio 5 dalimi visi gauti įrodymai gali padėti nustatyti vaiko amžių ir (arba) pašalinti ar sumažinti poreikį atlikti papildomus amžiaus nustatymo tyrimus; todėl prieš nusprendžiant, ar reikia nustatyti amžių, įrodymai turi tapti atspirties tašku.

Turimų įrodymų analizė ir pirmieji vertinimai

Kaip nurodyta Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 24 straipsnyje ir VTK 7 straipsnyje:

„Kiekvienas vaikas užregistruojamas iškart po gimimo ir turi teisę gauti pilietybę.“

Gimimo liudijimas – tai dokumentas, kuris liudija asmens gimimą, datą, vietą, lytį ir tėvus. Pagrindinis civilinės registracijos tikslas – sukurti teisinį dokumentą, kuris galėtų būti naudojamas asmens teisėms nustatyti ir apsaugoti.

Kaip jau minėta, kai kurios šalys sistemingai neregistruoja esminių savo piliečių ar gyventojų įvykių (gimimų, santuokų ir mirties atvejų), o kai kurios tai daro tik labai retai arba vėlai. Todėl tokia registracija gali neatitikti ES+ valstybių valdžios institucijų nustatytų viešųjų įrašų standartų (užkertant kelią to paties įvykio registravimui, įrašų trūkumams ar neatitiktims ir t. t.). Be to, dėl įvykių kilmės šalyje arba dėl skrydžio aplinkybių (ginkluotų konfliktų, nacionalinių institucijų vykdomo persekiojimo ir (arba) diskriminacijos ir t. t.) šie teisiniai dokumentai gali būti neprieinami asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, todėl jie negalės pateikti galiojančių įrodymų ar patikimų savo tapatybės pažymėjimų.

Atsižvelgdamos į minėtąsias aplinkybes ir prašytojo pastangas pateikti visą turimą informaciją, valdžios institucijos, be kita ko, kaip patvirtinamuosius įrodymus turėtų priimti šiuos dokumentus:

- pasus,
- asmens tapatybės dokumentus,
- leidimo gyventi šalyje korteles,
- kelionės dokumentus, pvz., UNHCR pateiktus kelionės dokumentus,
- kitų šalių išduotus pažymėjimus (religinius ar civilinius), patvirtinančius prašytojo ar bet kurio jo šeimos nario civilinį statusą (santuoką, gimimą, šeimos knygelę), susijusį su prašytojo amžiumi.

Be šių dokumentų, informacijos apie prašytojo amžių gali būti randama tokiuose naudingose informacijos šaltiniuose kaip bendros duomenų bazės (pvz., Šengeno informacinė sistema ⁽³⁶⁾, EURODAC arba Interpolo pavogtų ir pamestų kelionės dokumentų duomenų bazė ⁽³⁷⁾).

Be to, prašytojo šeimos narių arba giminaičių byloje esantys pareiškimai arba dokumentai gali būti naudojami siekiant patikslinti ir (arba) patvirtinti nurodytą amžių nereikalaujant atlikti papildomo vertinimo. Siekiant išvengti pavojaus vaikui ar šeimai, renkant tokius duomenis reikia imtis specialių atsargumo priemonių. Tai ypač svarbu nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą.

⁽³⁶⁾ SIS – plataus masto informacinė sistema, padedanti Šengeno erdvėje bendradarbiauti išorės sienų kontrolės ir teisėsaugos srityje.

⁽³⁷⁾ SLTD – duomenų bazė, kurioje yra įrašai apie kelionės dokumentus, pavyzdžiui, pasus, asmens tapatybės korteles, JT *laissez-passer* ar visas, apie kuriuos pranešta, kad jie yra pavogti, pamesti ar panaikinti.

Pradinei analizei sustiprinti gali būti remiamasi darbuotojų, turinčių darbo su vaikais patirties, atliktais pirminiais vertinimais, pagrįstais fizine išvaizda. Tais atvejais, kai šie duomenys naudojami kartu su kita turima informacija, juos galima naudoti pirminio patikrinimo rezultatams pagrįsti.

Vis dėlto vertinimas grindžiamas vien fizinėmis savybėmis ir todėl gali lengvai nulemti neobjektyvius, subjektyvius ir netikslius rezultatus, todėl į tokius svarstymus būtina atsižvelgti ypač atsargiai. Dėl šios priežasties fizinės išvaizdos apžiūra negali būti laikoma amžiaus nustatymo metodu ir savaime negali būti naudojama atskirai, nes atliekant tokią apžiūrą nėra galimybės tiksliai nustatyti konkretų chronologinį amžių.

Fizinė išvaizda gali padėti atskirti ar išskirti akivaizdžius atvejus (asmenis, neabejotinai turinčius suaugusiajam ar vaikui būdingų savybių), tačiau ja neturi būti vadovaujama paauglių, einančių paskutinius paauglystės metus, ar jaunuolių atvejais. Tokiais atvejais, kol bus gauti galutiniai rezultatai, taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas (kuriuo patvirtinamas nurodytas amžius arba reiškia, kad bus atliekamas tinkamas amžiaus nustatymas).

TMO ir kiti ekspertai įspėja, kad vaikų gyvenimo patirtis gali turėti įtakos jų raidai. Tai reikštų, kad tam tikrais aspektais jie gali atsilikti, o kitais aspektais – būti labiau išsivystę. Šios srities moksliniai tyrimai rodo, kad potrauminio streso sutrikimas gali lemti 5–10 metų ankstesnį biologinį senėjimą⁽³⁸⁾.

Kadangi dabartinių metodų trūkumai gali lemti neteisingą amžiaus nustatymą arba įvertinimą, turi būti sukurtas peržiūros mechanizmas, leidžiantis ištaisyti neteisingą amžiaus įrašą sistemoje. Nustačius, kad amžius nustatytas neteisingai, reikėtų nedelsiant imtis atitinkamų veiksmų (pakeisti gyvenamąją vietą, paskirti globėją, jei paaiškėja, kad prašytojas yra vaikas, ir pan.).

DE – taikytinos gairės:

1. asmens dokumentų tikrinimas, papildomos informacijos paieška;
2. pokalbis (du kvalifikuoti patyrę darbuotojai), bendras įspūdis apie brandą, įskaitant kvalifikuotą vizualinę apžiūrą;
3. jei kyla abejonių, medicininis tyrimas yra metodas, kurio poveikis vaiko sveikatai mažiausias.

NO – visais atvejais, kai nelydimas vaikas nepateikia pripažįstamo galiojančio tapatybės dokumento, reikia atlikti išsamesnį prašytojo tapatybės tyrimą, įskaitant, be kita ko, amžiaus nustatymą. Šio amžiaus nustatymo pagrindas – informacija, prieglobsčio proceso metu gauta apie prašytojo amžių, t. y.:

- paties prašytojo informacija apie jo amžių;
- asmens tapatybės dokumentai;
- asmens tapatybės duomenys, gauti iš kitų valstybių narių (jei prašytojo tapatybė buvo nustatyta kitose šalyse);
- prašytojo asmens tapatybės patikrinimas jo kilmės šalyje;
- pareiškimas arba pastabos dėl prašytojo amžiaus, kuriuos pateikė kiti subjektai, pvz., teisinis globėjas, advokatas, socialinės tarnybos arba sveikatos priežiūros darbuotojai;
- imigracijos policijos (kuri registruoja prašytojus) ir bylos savininko, kuris atlieka prieglobsčio apklausą, pareiškimas arba pastaba dėl prašytojo amžiaus;
- medicininis amžiaus tyrimas;
- medicininis amžiaus nustatymas.

Tais atvejais, kai atliekamas medicininis amžiaus tyrimas, medicininis amžiaus nustatymas vertinamas atsižvelgiant ir į kitą byloje pateiktą informaciją. Politikos gairėse pateikiamos rekomendacijos, kaip įvertinti įvairius pirmiau aptartus aspektus.

⁽³⁸⁾ Ladwig, K.-H., Brockhaus, A.C., Baumert, J. et al., Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based KORA F4 study, Ouellette, M.M. (ed.), PLOS ONE, 2013, 8(7), e64762. doi:10.1371/journal.pone.0064762.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

27 ES+ valstybės atsižvelgia į dokumentus, pateiktus kaip prašytojo amžiaus įrodymus.

Be dokumentų, 19 ES+ valstybių keli pirmieji vertinimai atliekami remiantis fizine išvaizda.

Dėl nurodyto amžiaus kyla abejonių: gali būti reikalinga nustatyti amžių

Jei kyla pagrįstų abejonių dėl prašytojo nurodyto amžiaus (nurodytas amžius abejotinas, turimi įrodymai jo nepagrindžia ir jam prieštarauja), gali tekti nustatyti amžių. Tokiais atvejais valdžios institucijos turi pasirinkti šiam tikslui taikomą metodą arba metodus.

Kitame skyriuje pateikiama bendra šiuo metu taikomų metodų apžvalga ir glaustas susijusio proceso aprašymas. Metodai skirstomi į „medicininius“ ir „nemedicinius“ priklausomai nuo to, ar procese gydytojas dalyvauja, ar nedalyvauja. Medicininiai metodai taip pat klasifikuojami pagal tai, ar jiems naudojama spinduliuotė.

JT Vaiko teisių komiteto bendrojoje pastaboje Nr. 6 teigiama, kad vaiko tapatybės nustatymas, kai vaikas yra nelydimas arba atskirtas, apima amžiaus nustatymą atsižvelgiant į fizinę išvaizdą, taip pat į psichologinę brandą.

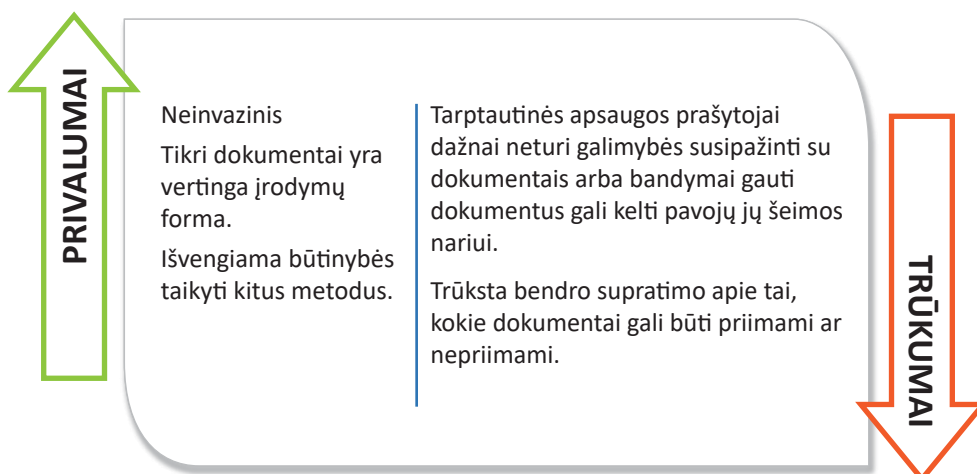
A. Nemedicininiai metodai**Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos**

Trys ES+ valstybės naudoja tik nemedicinius metodus prašytojų amžiui nustatyti.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

1. Išsamesnis įrodymų vertinimas

Kai iš pradžių surinktuose dokumentuose arba turimoje informacijoje amžius nenurodytas, prieglobsčio arba migracijos pareigūnams gali tekti vertinti kitus dokumentus. Kai kuriuose dokumentuose, net jeigu juose nenurodytas amžius, gali būti tam tikros informacijos apie apytiksliai nustatytą prašytojo amžių, t. y. mokyklos įrašų, šeimos vakcinacijos kortelių ar kitų medicinos dokumentų. Pavyzdžiui, gali būti žinoma, kad nuo kai kurių ligų skiepijami tik tam tikro amžiaus vaikai ir kad kortelė buvo išduota konkrečiu laiku, todėl galima apytiksliai įvertinti jos savininko amžių.

2. Pokalbis amžiui nustatyti

Taikant šį metodą renkami ir analizuojami asmens, kurio amžius ginčijamas, pasakojimai.

Pagrindiniai psichosocialinių vertinimo metodų skirtumai – tai asmens, atliekančio vertinimą, žinios ir konkreti patirtis, taip pat tyrinėjimo sritys. Kadangi psichologinį vertinimą atliktų vaikų psichologijos arba vaiko raidos ekspertai, pokalbj, susijusį su amžiaus nustatymu, daugiausia vykdytų su prieglobsčio ar migracijos institucijomis dirbantys pareigūnai, turintys patirties apklausiant vaikus prieglobsčio procedūros metu.

Atlikdamas amžiaus nustatymo apklausą, apklausos atlikėjas bando atkurti chronologinę gyvenimo įvykių seką ir išskaičiuoti arba įvertinti asmens amžių. Vietos renginių kalendorius⁽³⁹⁾ (individualus kalendorius, kuriame nurodomos svarbios konkrečios geografinės vietovės įvykių datos) kartu su „klausimais prieš ir po“⁽⁴⁰⁾ (kuriuo siekiama nustatyti du žinomus įvykius, iš kurių vienas įvyko prieš vaiko gimimo datą ir vienas po to – šie klausimai taip pat vadinami „daugiasluoksniais“) gali būti naudingos priemonės, padedančios pareigūnams, prašytojui ar šeimos nariams apytiksliai nustatyti vaiko gimimo datą.

- Kad vaiko nuomonė būtų išklaudyta jam palankiu būdu ir jis noriai teiktų informaciją, pareigūnai, tiesiogiai dirbantys su vaiku, turėtų mokėti taikyti **vaiko interesus atitinkančius apklausos metodus**⁽⁴¹⁾. Jei įmanoma, vertėjas taip pat turėtų būti susipažinęs su vaikų apklausos tvarka.
- Labai svarbu suteikti prašytojui tinkamą informaciją prieš pradėdant pokalbį ir taip užsitikrinti asmens dalyvavimą, paskatinti bendradarbiauti ir didinti pasitikėjimą tarp pokalbio dalyvių. Apklausą rengiantis pareigūnas turi lengvai suprantamu būdu pateikti atitinkamą informaciją (paaiškinti pokalbio tikslą, susijusių ir dalyvaujančių asmenų vaidmenis, priežastis, kodėl kyla abejonių dėl nurodyto amžiaus), įsitikinti, kad prašytojas supranta ir informaciją, ir vertėją, ir kuo labiau atsižvelgti į prašytojo poreikius (pareigūno ir vertėjo lytį, reikalingos apklausos sąlygas ir t. t.). Ne mažiau svarbu, kad prašytojui būtų suteikta galimybė per pokalbį išsiaiškinti visas neatitiktis.
- Priimant sprendimą vykdyti amžiaus nustatymo procesą reikia užtikrinti, kad vaikų byloje prievolė įrodyti tektų valdžios institucijoms. Vaikai negali aiškinti taip pat, kaip suaugusieji, – ši kliūtis yra ypač akivaizdi, kai kalbama su vaikais, kilusiais iš kitokios kultūrinės aplinkos, kurioje amžius gali būti ne toks svarbus kaip Vakarų kultūrose (pvz., skirtingose kultūrose naudojami skirtingi kalendoriai). Be to, jie gali save laikyti suaugusiaisiais arba būti laikomi suaugusiaisiais jų bendruomenėse.
- Apklausą vykdamas pareigūnas turi būti susipažinęs su informacija apie kilmės šalį, kad vykstant diskusijai galėtų nustatyti, kurie klausimai yra svarbūs⁽⁴²⁾.
- Galiausiai, jei vertinimo išvada yra nepalanki prašytojui, priežastys turi būti aiškiai paaiškintos pasinaudojant vertėjo paslaugomis ir dalyvaujant vaiko atstovui / globėjui / advokatui. Prašytojas turėtų būti žodžiu ir raštu informuojamas apie sprendimo apskundimo galimybę ir procedūrą.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

17 ES+ valstybių rengia amžiaus nustatymo pokalbius prašytojų amžiui įvertinti.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

⁽³⁹⁾ Daugiau informacijos galima rasti Maisto ir žemės ūkio organizacijos gairėse dėl mažų vaikų gimimo mėnesio ir metų apytikslio nustatymo (2008 m.).

⁽⁴⁰⁾ Daugiau informacijos galima rasti Maisto ir žemės ūkio organizacijos gairėse dėl mažų vaikų gimimo mėnesio ir metų apytikslio nustatymo (2008 m.).

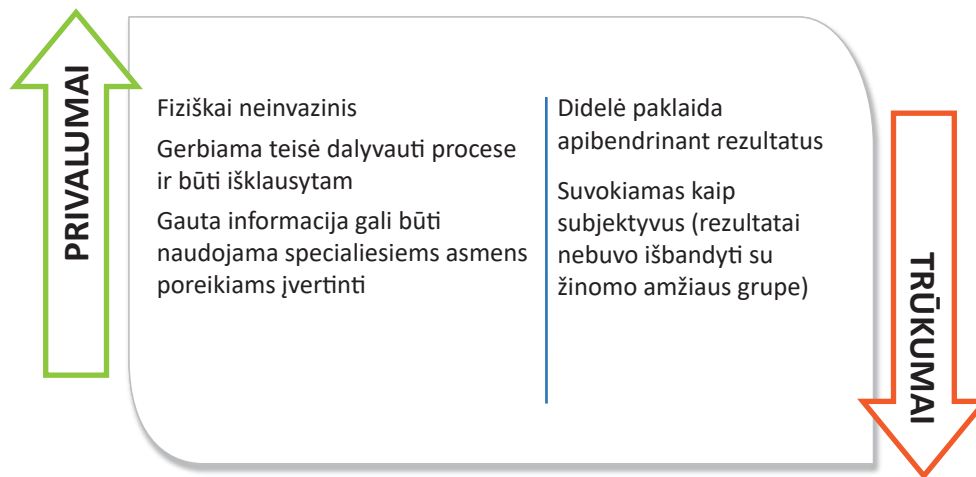
⁽⁴¹⁾ Daugiau informacijos apie EASO mokymo modulį „Vaikų apklausa“ skelbiama adresu <https://www.easo.europa.eu/training>.

⁽⁴²⁾ EASO apie kilmės šalį renka ir rengia informaciją, kurią galima rasti EASO interneto svetainėje <https://www.easo.europa.eu/information-analysis/country-origin-information/country-reports> ir riboto naudojimo EASO IKŠ portale.

Praktiniai pavyzdžiai

IE – jei asmuo teigia, kad yra jaunesnis nei 18 metų, bet atrodo vyresnis, patyręs Tarptautinės apsaugos tarnybos darbuotojas (padedant vertėjui žodžiu, jei jis reikalingas) surengs neoficialų pokalbį, kad pabandytų suprasti ir susidaryti pagrįstą nuomonę apie tai, ar asmuo yra nepilnametis ir ar reikia kreiptis į vaiko ir šeimos agentūrą TUSLA. Į pokalbį įtraukiami klausimai apie ankstyvą vaikystę, išsilavinimą ir kitų šeimos narių amžių. Jei po pokalbio kyla neaiškumų, abejotinos aplinkybės aiškinamos prašytojo naudai, o klausimas perduodamas spręsti TUSLA.

MT – pirmas etapas – per 10 darbo dienų surengti pokalbį su amžiaus nustatymo ekspertų grupe. Jei dėl amžiaus nesutariama, įtraukiami ir kiti specialistai, įskaitant siuntimą radiologijos skyriui atlikti plaštakos ir riešo rentgenogramą. Dabartinėje procedūroje dalyvauja įvairių sričių specialistai, tarp kurių yra policijos institucijos, priežiūros profesijų specialistų ir medicinos specialistų. Pokalbis, viena iš pagrindinių tokio vertinimo priemonių, gali būti laikomas holistiniu, nes jo tikslas – surinkti kuo išsamesnės sistemingos informacijos apie tariamą nepilnametį. Į paskesnius rezultatus, gautus taikant amžiaus nustatymo grupės atrinktus metodus, atsižvelgiama kartu.

3. Psichosocialinis vertinimas

Šio metodo tikslas – įvertinti psichinę, o ne fizinę brandą. Vertinimo metodai grindžiami prašytojo kognityviniu ir elgesio vertinimu bei psichologiniu vertinimu, kad būtų galima nustatyti prašytojo amžių. Todėl vertintojas turi turėti specialios patirties psichologijos srityje arba išmanyti vaikų ir jaunų suaugusiųjų vystymosi stadijas.

Šio metodo pagrindas – pusiau struktūrinis pokalbis, per kurį patyręs ir parengtas vertintojas (paprastai socialinis darbuotojas ar psichologas) tiria asmens gyvenimo istoriją. Per pokalbį ar pokalbius vertintojas turėtų įvertinti asmens psichologinę brandą ir jo elgesį. Rezultatai taip pat gali atspindėti kai kuriuos vertinimus, grindžiamus fizine išvaizda.

Kad vertinimas būtų veiksmingas, labai svarbus vertinamojo ir vertintojo tarpusavio pasitikėjimas. Dėl šios priežasties vertinimas turėtų būti atliekamas tam tikrą laiką ir jį turėtų būti įtraukti kiti su vertinamu asmeniu susiję specialistai, pvz., priimančysis personalas arba mokytojai. Šiuo atžvilgiu kai kurios svarbios nuorodos buvo pateiktos Jungtinės Karalystės Aukščiausiojo Teisingumo Teismo principinėje praktikoje – sprendime Mertono byloje ⁽⁴³⁾. Šiame sprendime pateikiamos „gairės dėl vietos valdžios institucijos atlikto teisėto jauno prieglobsčio prašytojo, kuris teigia esąs jaunesnis nei 18 metų, amžiaus vertinimo reikalavimų“. Priėmus sprendimą Mertono byloje, visos (vietos) valdžios institucijos turi užtikrinti, kad jų vertinimai būtų išsamūs ir visapusiai ir kad amžiaus nustatymo procesas būtų aiškus, skaidrus ir sąžiningas.

⁽⁴³⁾ B / London Borough of Merton (2003 m.), Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teisingumo Teismas (EWHC) 1689 (admin), kurioje 2003 m. liepos 14 d. sprendimą priėmė Aukščiausiojo Teismo teisėjas Stanley Burnton.

Atliekant Mertono reikalavimus atitinkantį vertinimą paprastai surengiamas tiesioginis susitikimas su jaunuoliu, per susitikimą nustatomos bendros prašytojo aplinkybės ir laikomasi sąžiningumo standartų. ⁽⁴⁴⁾ Šis klausimas bus svarstomas toliau.

Svarbu atsižvelgti į tai, kad prieš pokalbį prieglobsčio prašytojas galėjo būti pamokytas, kaip turėtų elgtis ir ką sakyti per pokalbį. Išsiaiškinus socialinių tarnybų vaidmenį, svarbu bendradarbiauti su asmeniu ir stengtis įgyti jo pasitikėjimą, kiek tai leidžia aplinkybės. Šis procesas kartais vadinamas „prisijungimu“.

Kai kurie svarbūs aspektai, kurių reikia laikytis atliekant vertinimą, pabrėžti atitinkamoje teismų praktikoje:

- kai įmanoma, procese turėtų dalyvauti du vertintojai;
- informacija apie vertintojo (-ų) ir vertėjo funkcijas turėtų būti teikiama atsižvelgiant į asmens išsilavinimą ir brandą;
- taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į įvertinto asmens nuovargį, traumą, sumišimą ir nerimą;
- atliekant vertinimą turi būti atsižvelgta į vertinamo asmens etninę kilmę, kultūrą ir papročius – informacija apie kilmės šalį šiuo požiūriu gali būti naudinga siekiant išskirti aktualias pokalbio temas;
- atlikdamas vertinimą, vertintojas turėtų užduoti atvirus netiesioginius klausimus;
- vertintojas gali naudoti įvairias priemones, kad asmeniui būtų lengviau teikti informaciją (brėžinius, išraiškos priemones).

Pokalbio metu toliau nurodyti aspektai gali būti naudingi siekiant įvertinti amžių:

- prašytojo fizinė išvaizda ir elgesys, grupių dinamikos stebėjimas (veikla su bendraamžiais);
- sąveikos su vertintoju būdas;
- socialinė istorija ir šeimos sudėtis;
- vystymosi sąlygos (t. y. informacija apie veiklos, kurią asmuo vykdė iki atvykimo į Europą, rūšis);
- išsilavinimas, savarankiškumo ir rūpinimosi savimi lygis;
- sveikatos ir medicininis vertinimas;
- gyvenimo patirtis ir skausmingi įvykiai, kurie galėjo turėti įtakos senėjimo procesui.

Ši informacija turėtų būti svarstoma kartu su informacija, gauta analizuojant kitus įrodymus, o vėliau naudojama vertinimo išvadai padaryti. Vertinimo išvada turi būti pateikta raštu, o minėtieji aspektai turėtų būti įtraukti į ataskaitą, kartu nurodant papildomas aplinkybes arba informaciją, kuri turėtų būti toliau tiriamą. Labai svarbu užtikrinti, kad vertintojas (-ai) turėtų jaunimo gerovės srities žinių ir patirties.

Kai vertinimo išvada yra nepalanki prašytojui, priežastys turi būti aiškiai paaiškintos pasinaudojant vertėjo paslaugomis ir dalyvaujant vaiko atstovui / globėjui / advokatui. Prašytojas turėtų būti žodžiu ir raštu informuojamas apie sprendimo apskundimo galimybę ir procedūrą.

UK – gairės, kaip elgtis pagal bendruosius sprendimus. Amžių nustatantys asmenys privalo:

1. prašytojui paaiškinti Mertono byloje priimto sprendimo 55 punkte nurodytą pokalbio tikslą;
2. stengtis išsiaiškinti bendrą prašytojo patirtį, įskaitant prašytojo šeimos aplinkybes, istoriją ir išsilavinimą, taip pat prašytojo veiklą per pastaruosius kelerius metus, – tautinė ir kultūrinė informacija taip pat gali būti svarbi, – kaip nurodyta Mertono byloje priimto sprendimo 37 punkte;
3. įvertinti prašytojo patikimumą ir užduoti klausimų jo patikimumui patikrinti, jei yra priežasčių abejoti prašytojo pareiškimu dėl jo amžiaus, kaip nurodyta Mertono byloje priimto sprendimo 37 punkte;

⁽⁴⁴⁾ Terminas „Mertono reikalavimus atitinkantis nustatymas“ dažnai vartojamas apibūdinti, ar amžiaus nustatymas atitinka teismo praktiką. Nėra nustatyto būdo, kaip vietos institucijos yra įpareigos atlikti amžiaus nustatymą; tačiau teismams vietos valdžios institucijoms pateikė gaires byloje prieš Mertono municipalinę tarybą (*B / London Borough of Merton* (2003) EWHC 1689 (admin)). Visos vietos valdžios institucijų amžiaus nustatymo procedūros turi atitikti Mertono teismo praktiką ir teismo praktiką, kuri taikoma nuo šio sprendimo priėmimo.

4. suteikti prašytojui galimybę paaiškinti bet kokias jo pasakojimo neatitiktis ar bet kokius teiginius, kuriais remiantis gali būti daroma nepalanki patikimumo vertinimo išvada, – tai geriausiai padaryti kuo anksčiau, kai informacija yra dar visai „šviežia“, kaip nurodyta:

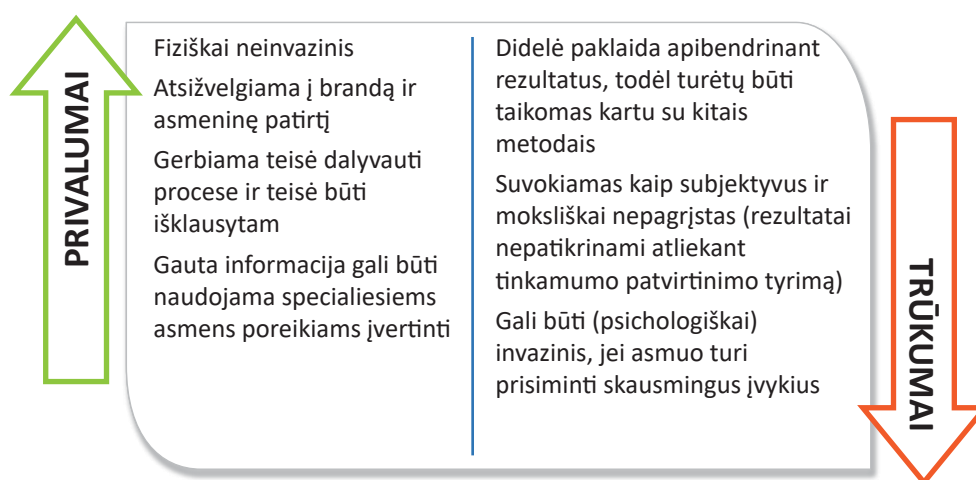
- Mertono byloje priimto sprendimo 55 punkte,
- *R (FZ) / London Borough of Croydon* (2011 m.) EWCA Civ 59, 20 punkte,
- *R (NA) / London Borough of Croydon* (2009 m.) EWHC 2357 (admin), 52 punkte;

5. nepamiršti, kad atvejai skiriasi, todėl vienu atveju reikalingas tyrimas kitu atveju gali būti netikslingas, kaip nurodyta Mertono byloje priimto sprendimo 50 punkte.

Jungtinės Karalystės vaikų tarnybų direktorių asociacija (ADCS) patvirtino toliau nurodytas socialiniams darbuotojams skirtas amžiaus nustatymo gaires.

http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf

http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_proforma_april_2015.doc

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

11 ES+ valstybių gali pasinaudoti socialinių darbuotojų patirtimi prašytojo amžiui nustatyti. Be to, rezultatai parodė, kad, kaip nurodyta ankstesniame leidinyje, šešios ES+ valstybės amžiui nustatyti atlieka psichologines apklausas (viena iš jų taiko šį metodą nukentėjusiesiems nuo prekybos žmonėmis).

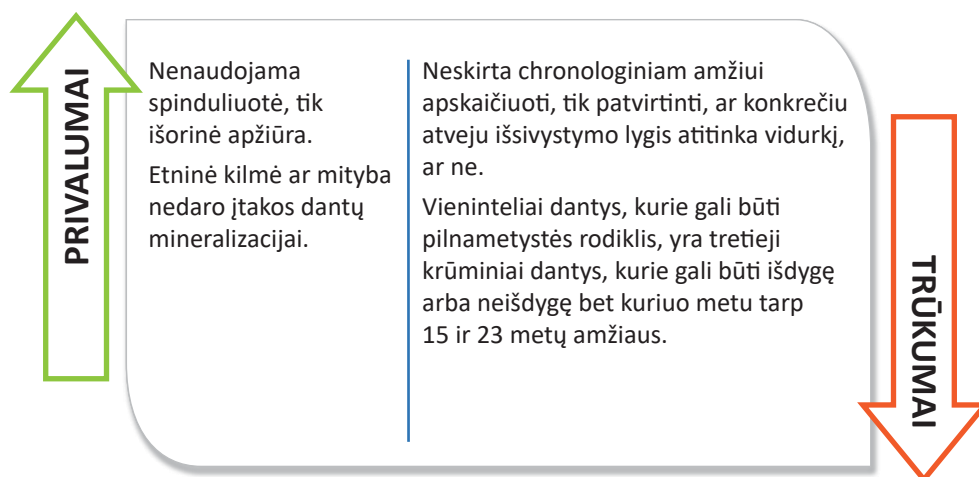
Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

B. Medicininiai metodai (be spinduliuotės)

1. Dantų apžiūra

Šis metodas apima vizualinę apžiūrą dantų išsivystymui nustatyti, jį taikant nenaudojama rentgeno spinduliuotė. Kvalifikuotas odontologas palygina prašytojo dantų išsivystymo stadiją su išsivystymo stadijomis pagal nustatytas dantų augimo lenteles arba etalonines vertes ir nustato galimą amžiaus grupę. Tyrimai paprastai apima 3–16 metų vaikų dantų arba 15–23 metų amžiaus grupės protinių dantų išsivystymą⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴⁵⁾ Išsamesnė informacija pateikiama Unicef, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*, skelbiama adresu <https://www.unescap.org/resources/age-assessment-practices-literature-review-and-annotated-bibliography-unicef>; SCEP, Nuomonė dėl atskirtų vaikų Europoje amžiaus nustatymo (2012 m.), skelbiama adresu <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf>; Norwegian Computing Centre, *Age estimation in youths and young adults* (2012 m.), skelbiama adresu http://publications.nr.no/1355995517/Age_estimation_methods-Eikvil.pdf; Baccetti, T., Franchi, L. and McNamara, J.A. (Jr), The cervical vertebral maturation (CVM) method for the assessment of optimal treatment timing in Dentofacial orthopaedics, *ScienceDirect*, (2005 m.), 11 tomas, Nr. 3, p. 119–129; Cameriere, R., Ferrante, L. ir Cingolani, M., Age estimation in children by measurement of open apices in teeth, *PubMed*, (2005 m.), 120 tomas, Nr. 1, p. 49–52.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

16 ES+ valstybių dantų apžiūrą taiko kaip amžiaus nustatymo metodą.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

2. Magnetinio rezonanso tomografija

MRT arba MR naudojamas stiprus magnetas su pažangia kompiuterine sistema ir radijo bangomis tiksliai organų ir audinių, kaulų ir kitų vidinių kūno struktūrų vaizdams gauti. Priešingai nei rentgenas arba kompiuterinė tomografija (kompiuterinė tomografija, taip pat vadinama kompiuterine ašies tomografija), MRT aparatai neskleidžia spinduliuotės.

MRT magneto stiprumas vadinamas lauko stiprumu ir matuojamas vienetais, vadinamais „Tesla“, arba „T“. Yra dviejų tipų skaitytuvai: 1 T. ir 1.5 T. skaitytuvai (paprastai plačiai prieinami už mažesnę kainą) ir 3 T. skaitytuvai (brangesni, todėl mažiau prieinami). Didesnis lauko stiprumas reiškia, kad skaitytuve įtaisytas stipresnis magnetas, galintis per trumpesnį laiką pateikti tikslesnių atvaizdų. Atsižvelgiant į keletą veiksnių, pvz., gautus tam tikrus vaizdus (kūno skerspjūvio arba sluoksnių), naudojamos technologijos tipą (didelio lauko, palyginti su atviru ar atviru vertikalaus tipo MRT), numatomą MRT rezultatą ir tai, ar pacientas juda, MRT tyrimas paprastai gali trukti nuo mažiau nei 10 minučių iki 1 valandos.

Pagal George ir kt. ⁽⁴⁶⁾, palyginti su MRT atvaizdais, rentgenogramoje matomas didesnis kaulų sintezės laipsnis. Todėl MRT rezultatai parodytų šiek tiek mažesnį amžiaus įvertį nei paprasta radiograma. Šis rezultatas priimtinas, nes jis nebūtų žalingas prašytojui.

Būtina laikytis išankstinio patikrinimo procedūros. MRT tyrimai gali būti tinkami ne visiems pacientams, pvz., prašytojams, kurie turi širdies stimulatorius, tatuiruočių ir metalinių implantų arba kuriems reikia kitų specialių atsargumo priemonių dėl magnetinio lauko.

Kadangi prašytojai ilgą laiką turi nejudėdami gulėti ant kieto stalo, o aparatas skleidžia garsius beldimą primenančius garsus, pacientai, sergantys klaustrofobija, ir vaikai paprastai pradeda nerimauti, kai procedūra atliekama tradiciniu skaitytuvu. Šią problemą galima išspręsti naudojant atvirus MRT skaitytuvus.

Plaštaka / riešas: tradicinis metodas pagrįstas amžiaus nustatymu pagal rentgenogramas; tačiau atlikti bandymai taikant alternatyvius atvaizdo gavimo būdus, tokius kaip riešo MRT (pvz., nustatant futbolininkų amžių su amžiumi susijusiuose turnyruose). Sukurta šešių sintezės laipsnių sistema (Dvorak, 2007) ⁽⁴⁷⁾.

⁽⁴⁶⁾ George, J., Nagendran, J. and Azmi, K., Comparison study of growth plate fusion using MRI versus plain radiographs as used in age determination for exclusion of overaged football players, *Br J Sports Med*, (2012 m.), 46 tomas, Nr. 4, p. 273–278, doi:10.1136/bjism.2010.074948.

⁽⁴⁷⁾ Dvorak, J. and George, J., Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players, *British Journal of Sports Medicine*, (2007 m.), 41 tomas, Nr. 1, p. 45–52.

Kitame futbolininkų tyrime, kurį atliko Tarptautinė futbolo asociacijų federacija (pranc. *Fédération Internationale de Football Association*), palyginimo tikslais tą pačią dieną padaryti to paties asmens riešo MRT ir rentgenogramos atvaizdai ⁽⁴⁸⁾.

Neseniai atlikti tyrimai patvirtino šio tyrimo vertę ir iš jų galima spręsti, kad MRT etapai ir chronologinis amžius glaudžiai susiję; tačiau, siekiant didesnio rezultatų tikslumo, taip pat rekomenduojama MRT derinti su kitais metodais ⁽⁴⁹⁾.

Kadangi vertinamo asmens lytis gali turėti įtakos metodo paklaidai ⁽⁵⁰⁾, prašytojo lytis yra veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti renkantis metodą.

Naujausi pokyčiai susiję su automatinio kaulų amžiaus nustatymo metodo taikymu. Šie skaičiavimai yra pagrįsti medicininio kompiuterinio atvaizdų apdorojimu ir mašininio mokymusi. Dėl šių pokyčių vaizdus buvo lengviau suskirstyti etapais, taip pat sumažėjo neatitiktis tarp skirtingų stebėtojų gautų duomenų ir to paties stebėtojo gautų duomenų (apibrėžta 1 priede „Žodynėlis“).

Kelis: remiantis augimo plokštelės sinteze, vykstančia vystantis keliui.

Sukurta kelio MRT etapų sistema (Dedouit, 2012) ⁽⁵¹⁾. Jos patikimumas ir tinkamumas naudoti nustatant amžių buvo įvertintas 10–30 metų amžiaus grupėje ir grindžiamas penkių etapų sistema. Ataskaitoje nurodoma, kad yra stipri koreliacija su amžiumi bei tinkama neatitiktimi tarp skirtingų stebėtojų ir to paties stebėtojo gautų duomenų, tačiau norint patikrinti šį metodą, reikia atlikti daugiau tyrimų.

Praktiniai pavyzdžiai

SE – atlikdama nelydymų vaikų amžiaus nustatymo procedūrą, Švedija šiuo metu naudoja kelių sąnarių MRT kartu su protinių dantų rentgenograma. Medicininį amžiaus nustatymą atlieka Švedijos nacionalinė teismo medicinos valdyba, ir jis apima du skirtingus tyrimus. Pirmasis – protinio danties panoraminė rentgenograma, o antrasis – kelio MRT. Abiejų tyrimų tikslas – nustatyti, ar asmuo yra pasiekęs 18 metų ribą. Nuotraukas analizuoja du nepriklausomi odontologai arba radiologai; jie turėtų sutarti dėl augimo zonos išsivystymo laipsnio, kad sudarytų sąlygas gydytojui ekspertui galutinai nustatyti amžių. Tai yra integruotas apsaugos mechanizmas ir abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principo išraiška.

Vertinant, ar prašytojas yra vyresnis nei 18 metų, reikia, kad danties šaknis būtų pasiekusi galutinę vystymosi stadiją, nors ši vystymosi stadija paprastai pasireiškia 1–2 metais vėliau nei 18 metų riba. Tas pats augimo zonos išsivystymo lygis (praėjus 1–2 metams nuo 18 metų ribos) tiriamas atliekant kelio MRT. Tai papildomos apsaugos priemonės, kuriomis siekiama geriau reaguoti į poreikį prirėikus taikyti abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą.

Raktikaulis: atlikti bandymai naudojant raktikaulio keturių stadijų klasifikavimo sistemą. Jie parodė, kad amžių nustatyti įmanoma, tačiau reikalingi specialūs MRT tyrimai. Naujausi tyrimai parodė teigiamą koreliaciją tarp MRT stadijų ir chronologinio amžiaus ⁽⁵²⁾. Tačiau stebėjimo metu reikėtų daugiau patirties turinčių stebėtojų, nei taikant kitus metodus, nes gali būti sudėtinga pradines stadijas atskirti nuo naujausių sukaulėjimo stadijų.

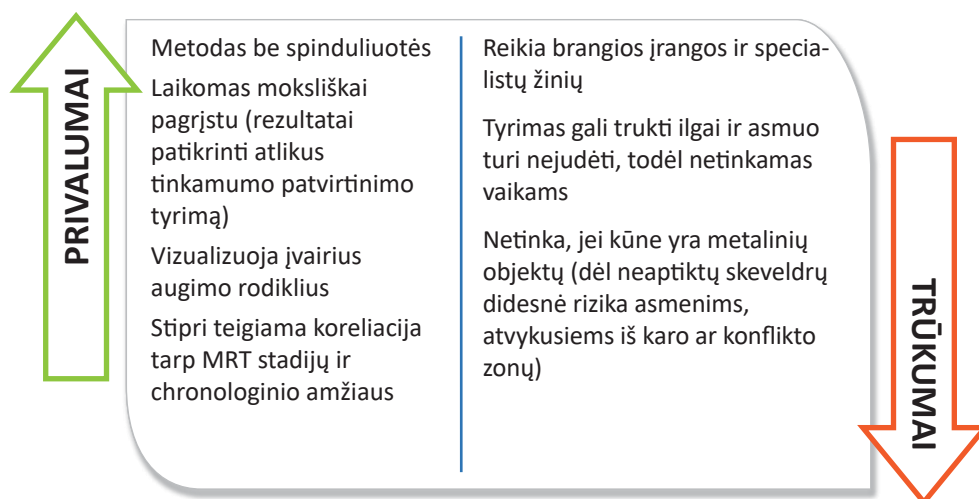
⁽⁴⁸⁾ Ten pat.

⁽⁴⁹⁾ Serin, J., Rérolle, C., Puchoux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F., ir Saint-Martin, P., Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist and hand to forensic age assessment, *International Journal of Legal Medicine*, (2016 m.).

⁽⁵⁰⁾ Tscholl, P.M., Junge, A., Dvorak, J. and Zubler, V., MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions, *Scand J Med Sci Sports*, (2015 m.), doi:10.1111/sms.12461.

⁽⁵¹⁾ Dedouit, F. and Auriol, Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study, *Forensic Science International*, (2012 m.), p. 217–232.

⁽⁵²⁾ 1. Hillewig, E., Degroote, J., Van der Paelt, T., Visscher, A., Vandemaele, P., Lutin, B., D’Hooghe, L., Vandriessche, V., Piette, M. ir Verstraete, K., Magnetic resonance imaging of the sternal extremity of the clavicle in forensic age estimation: towards more sound age estimates, *Int J Legal Med.*, (2013 m.), Vol. 127, Issue 3, p. 677–689, doi:10.1007/s00414-012-0798-z.
2. Hillewig, E., De Tobel, J., Cuhe, O., Vandemaele, P., Piette, M. ir Verstraete, K., Magnetic resonance imaging of the medial extremity of the clavicle in forensic bone age determination: a new four-minute approach, *Eur Radiol.*, (2011 m.), Vol. 21, Issue 4, p. 757–767, doi:10.1007/s00330-010-1978-1.

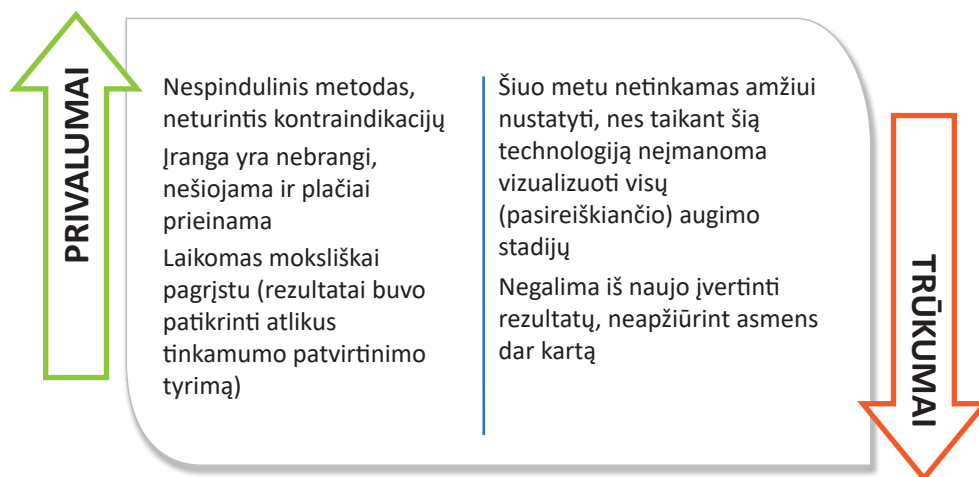

3. Ultragarasas

Medicininis ultragarso tyrimas (dar vadinamas diagnostine sonografija, arba ultrasonografija) – tai diagnostinis vaizdo gavimo metodas, kuriam naudojamas ultragarasas kūno vidui, pvz., sausgyslėms, raumenims, sąnariams, kraujagyslėms ir vidaus organams, apžiūrėti.

Ultragarasas – tai garso bangos, kurių dažnis yra didesnis nei žmonių girdimas (> 20 000 Hz). Ultragarso atvaizdai, taip pat žinomi kaip sonogramos, gaunami zonu siunčiant ultragarso impulsus į audinius. Audinys ataidi garsą, o įvairūs audiniai garsą atspindi skirtingai. Šie atgarsiai įrašomi ir operatoriui parodomi kaip atvaizdai. Šis nespindulinis metodas išbandytas nustatant amžių pagal plaštakos ir riešo⁽⁵³⁾, raktikaulio⁽⁵⁴⁾ ir klubinės skiauterės išsivystymą⁽⁵⁵⁾.

Atlikus tyrimus, prieita prie išvados, kad ultragarso tyrimas **neturėtų pakeisti kaulų amžiaus nustatymo metodo**, nes augimo stadijos ne visada yra vizualizuojamos.

⁽⁵³⁾ Mentzel, H.J., Vilsner, C., Eulenstein, M., Schwartz, T., Vogt, S., Böttcher, J., Yaniv, I., Tsoref, L., Kauf, E. ir Kaiser, W.A., Assessment of skeletal age at the wrist in children with a new ultrasound device, *Pediatr Radiol*, (2005 m.), 35 tomas, Nr. 4, p. 429–433; Khan, K.M., Miller, B.S., Hoggard, E., Somani, A. ir Sarafoglou, K., Application of ultrasound for bone age estimation in clinical practice, *J Pediatr*, (2009 m.), 152 tomas, Nr. 2, p. 243–247, doi:10.1016/j.jpeds.2008.08.018.

⁽⁵⁴⁾ Quirnbach, F., Ramsthaler, F. ir Verhoff, M.A., Evaluation of the ossification of the medial clavicular epiphysis with a digital ultrasonic system to determine the age threshold of 21 years, *Int J Legal Med.*, (2009 m.), 123 tomas, Nr. 3, p. 241–245, doi: 10.1007/s00414-009-0335-x.; Schulz, R., Zwiesigk, P., Schiborr, M., Schmidt, S. ir Schmeling, A., Ultrasound studies on the time course of clavicular ossification, *Int J Legal Med.*, (2008 m.), 122 tomas, Nr. 2, p. 163–167, doi: 10.1007/s00414-007-0220-4.

⁽⁵⁵⁾ Schmidt, S., Schmeling, A., Zwiesigk, P., Pfeiffer, H. ir Schulz, R. Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals, *Int J Legal Med.*, (2011 m.), 125 tomas, Nr. 2, p. 271–276, doi: 10.1007/s00414-011-0554-9.

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

Nė viena iš ES+ valstybių nepranešė naudojanti ultragarso ar sonografijos tyrimus amžiaus nustatymo tikslais.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

4. Fizinės brandos vertinimas

Fizinės brandos vertinimas apima atskirų asmenų arba populiacijų ūgio, svorio ir odos palyginimą su atskaitinėmis vertėmis. Atsižvelgiant į ES+ valstybės praktiką, fizinės brandos vertinimas gali apimti bendrąjį fizinį ištyrimą, kad būtų galima aprašyti bet kokius būklės požymius, galinčius daryti įtaką brendimo spartai ⁽⁵⁶⁾.

Kai apima matomų lytinės brandos požymių matavimą ir vertinimą, šis metodas taip pat vadinamas **lytinės brandos stebėjimu**.

- Tiriant berniukus, tiriamas varpos ir sėklidžių išsivystymas, gaktos, pažastų ir barzdos plaukų augimas ir Adomo obuolys.
- Tiriant mergaites daugiausia žiūrima į krūtų išsivystymą, gaktos ir pažastų plaukų augimą ir klubų struktūrą. Vidutiniškai mergaitės visiškai lytiškai subręsta 16, o berniukai – 17 metų ⁽⁵⁷⁾.

Atsižvelgiant į konkrečių ES+ valstybių praktiką ir jose atliekamus tyrimus, be pediatro, į procesą gali būti įtraukiami ir kiti gydytojai, pvz., ginekologas.

i Kaip matyti iš galutinių rekomendacijų ir gairių, EASO laikosi nuomonės, kad jokia būdu neturėtų būti taikomas joks lytinės brandos stebėjimo metodas, kuriam asmuo turėtų apsinuoginti arba kurio metu būtų apžiūrimos genitalijos.

PRIVALUMAI

<p>Atliekamas nustatyti augimo sutrikimams, kurie gali būti svarbūs amžiui nustatyti, bet ne chronologiniam amžiui vertinti.</p> <p>Kai vertinimą atlieka pediatrai, nes jie yra vaikų fizinės ir psichologinės raidos specialistai, atsižvelgiama į vaiko fizinę gerovę.</p>	<p>Fiziškai invazinis, gali kelti baimę ir būti skausmingas skirtingos patirties turintiems asmenims, patyrusiems prievartą ir išnaudojimą iki migracijos ar jos metu. Intymių kūno dalių ir genitalijų apžiūra prieštarautų teisei į privatumą ir orumą bei fizinį ir psichinį neliečiamumą, nes toks tyrimas yra labai invazinis.</p> <p>Antropometriniai matavimai neatspindi skirtumų, susijusių su etnine kilme, rase, mityba ir socialinėmis bei ekonominėmis sąlygomis.</p> <p>Trūksta protokolo: kai kuriais atvejais gali tekti vertinti lytinę brandą, kitais – ne.</p> <p>Lytinės brandos vertinimo paklaida didelė. Iš visų ištirtų teismo medicinos metodų, kuriais amžius vertinamas pagal fizinius požymius, šis yra mažiausiai tikslus.</p>
---	---

TRŪKUMAI

⁽⁵⁶⁾ Išsamesnė informacija pateikiama UNICEF, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography* (2011 m.), skelbiama adresu <https://www.unescap.org/resources/age-assessment-practices-literature-review-and-annotated-bibliography-unicef>; SCEP, Nuomonė dėl atskirtų vaikų Europoje amžiaus nustatymo (2012 m.), skelbiama adresu <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf>; Norwegian Computing Centre, *Age estimation in youths and young adults* (2012 m.), skelbiama adresu http://publications.nr.no/directdownload/publications.nr.no/1355995517/Age_estimation_methods-Eikvil.pdf; Prof. Al Aynsley-Green Kt., *The assessment of age in undocumented migrants* (2011 m.), skelbiama adresu [https://humanrights.gov.au/sites/default/files/content/ageassessment/submissions/Sir%20Al%20Aynsley-Green%20Kt%20\(Submission%2038\).pdf](https://humanrights.gov.au/sites/default/files/content/ageassessment/submissions/Sir%20Al%20Aynsley-Green%20Kt%20(Submission%2038).pdf).

⁽⁵⁷⁾ Išsamesnė informacija pateikiama SCEP, Nuomonė dėl atskirtų vaikų Europoje amžiaus nustatymo, (2012 m.); UNICEF, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*, Schmeling et al., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults, *Forensic medicine – From old problems to new challenges* (2011 m.); Schmeling et al., Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations, *Forensic Science International*, (2006 m.). Karališkoji pediatrijos ir vaikų sveikatos kolegija daro išvadą, kad „apskritai nėra įmanoma faktiškai nuspėti asmens amžių vadovaujantis kokiais nors antropometriniais matavimais, to ir nereikėtų bandyti daryti“ (The King's Fund and the Royal College of Paediatrics and Child Health, 1999:40).

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

11 ES+ valstybių patvirtino, kad, nustatydamos prašytojo amžių, atlieka fizinės raidos vertinimą. Septynios ES+ valstybės, siekdamos nustatyti asmens amžių, atlieka lytinės brandos stebėjimą.

Daugiau informacijos galima rasti šio leidinio 4 priede.

C. Medicininiai metodai (naudojant spinduliuotę)**1. Rentgenografija**

Atliekant rentgenografiją, taip pat vadinamą radiografija, skleidžiamas ribotas spinduliuotės kiekis (vadinamosios elektromagnetinės bangos), siekiant gauti kūno vidaus atvaizdus, kuriuos sudaro įvairūs juodos ir baltos spalvų atspalviai. Taip yra dėl to, kad skirtingi audiniai sugeria skirtingus spinduliuotės kiekius. Kauluose esantis kalcis sugeria daugiausiai rentgeno spinduliuotės, todėl jie atrodo balti. Riebalai ir kiti minkštieji audiniai jos sugeria mažiau ir atrodo pilkos spalvos. Oras sugeria mažiausiai spinduliuotės, todėl plaučiai atrodo juodi.

Skeleto amžius nustatomas pagal kaulų išsivystymo stadiją. Šiais tyrimais nustatomos tam tikrų kaulų sintezės (brendimo) vystymosi stadijos. Pagrindiniai rentgenografijos metodai – riešo, raktikaulio, dantų ar klubų rentgenogramos. Nors šiuos metodus taiko daugelis ES+ valstybių, jos tai daro nevienodai, dažnai derina skirtingai ir tyrimus atlieka nevienoda tvarka. Tokią praktikos įvairovę daugiausia lemia tai, kad amžiaus nustatymo procedūros vis dar didele dalimi priklauso nuo nacionalinės teisės aktų ir procedūrų, išplaukiančių iš nacionalinės teismų praktikos.

Riešo (plaštakos / riešo) rentgenograma

Darant plaštakos rentgenogramą įvertinama kaulų elementų forma, dydis ir epifizinio kaulėjimo laipsnis. Atvaizdas lyginamas su:

- (a) radiografiniu atlasu, kurį sudaro standartiniai atitinkamo amžiaus ir lyties atvaizdai, siekiant nustatyti išsivystymo stadiją. Taikant šį metodą, atskaitos taškas yra Greulich ir Pyle atlasas. Šis metodas sukurtas 1935 m. atlikus tyrimą, kuriuo siekta įvertinti skeleto brandą, o ne amžių, neatsižvelgiant į įvairių rasių ar socialinius ir ekonominius skirtumus.
- (b) Atskirais kaulais (vieno kaulo metodas), kai nustatomas atskirų kaulų brandos laipsnis ir kartu apskaičiuojamas bendras brandos etapas. Pagrindinis šio metodo etalonas yra Tanner–Whitehouse metodas (yra trys leidimai). Antras leidimas grindžiamas skeleto brandos vertinimu ir suaugusiųjų ūgio prognozavimu. Kiekvienas iš 20 plaštakos kaulų atskirai lyginamas su įvairiomis to konkretaus kaulo vystymosi nuotraukomis. Standartai nustatyti XX a. 6-ajame ir 7-ajame dešimtmėčiais. Mergaičių riešo kaulai baigia vystytis vidutiniškai sulaukus 17, o berniukų – 18 metų⁽⁵⁸⁾.

Nors etninė kilmė nedaro reikšmingos įtakos kaulėjimui, socialinė ir ekonominė padėtis yra pagrindinis veiksnys, veikiantis kaulėjimo spartą. Aukšta socialinė ir ekonominė padėtis spartina kaulėjimą, o žema socialinė ir ekonominė padėtis jį vėlina. Todėl, taikant rentgenografijos standartus žemesnės socialinės ir ekonominės padėties asmenims, nustatomas per mažas asmens amžius. Tai laikoma priimtina, nes tai neturėtų neigiamo poveikio tiriamam asmeniui⁽⁵⁹⁾.

⁽⁵⁸⁾ Išsamesnė informacija pateikiama Tanner, J.M. et al., Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method, *Karger*, (1994 m.), 42 tomas, Nr. 6; Frisch, H. et al., Computer-aided estimation of skeletal age and comparison with bone age evaluations by the method of Greulich-Pyle and Tanner-Whitehouse, *Pediatric Radiology*, (1996 m.), 26 tomas, Nr. 3, p. 226–231; Gertych, A. et al., Bone age assessment of children using a digital hand atlas, *Computerised Medical Imaging and Graphics*, (2007 m.), 31 tomas, Nr. 4–5, p. 322–331.

⁽⁵⁹⁾ Schmeling, A., Garamendi, P.M., Prieto, J.L. ir Landa, M. I., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults, *Forensic medicine – From old problems to new challenges*, prof. Duarte Nuno Vieira (Ed.), *InTech*, (2011 m.), skelbiama adresu: https://cdn.intechopen.com/pdfs/19163/InTech-Forensic_age_estimation_in_unaccompanied_minors_and_young_living_adults.pdf

Raktikaulio rentgenograma

Šis metodas apima raktikaulio sintezės vertinimą. Kad būtų galima nustatyti suaugusį asmenį, naudojama abiejų asmens raktikaulių sintezė. Tradicinėse klasifikacijos sistemose išskiriami keturi vystymosi etapai; paskutinis etapas dabar padalytas į du papildomus etapus. (Jei sintezė yra baigta ir matomas randas, galima daryti prielaidą, kad moteris yra ne jaunesnė kaip 20 metų, o vyras – ne jaunesnis kaip 21 metų.) Tai, kad po visiškos raktikaulio sintezės nebesimato rando, abiejų lyčių atveju pirmą kartą pastebėta ne anksčiau kaip 26 metų amžiuje ⁽⁶⁰⁾.

Dantų rentgenograma

Pagal šį metodą tiriama dantų rentgenograma, vadinama *ortopantograma*. Skeleto pokyčiai matuojami pagal vaikystėje augant vykstančius nuoseklius dantų dygimo ir struktūros pokyčius. Sulaukus 16–20 metų, visi dantys, išskyrus trečiuosius krūminius dantis (protinius dantis), būna visiškai susiformavę. Šiame etape pastarieji rodo didelį vainiko ir šaknies vystymosi intervalą.

Pagrindiniai du metodai yra šie:

- (a) Gleiser ir Hunt (1955 m.) ⁽⁶¹⁾ aprašo 15 danties vystymosi etapų;
- (b) Demirjian (1973 m.) ⁽⁶²⁾ aprašo aštuonis danties vystymosi etapus, iš kurių kiekviename danties augimas įvertinamas pagal statistinį modelį ⁽⁶³⁾.

Atsižvelgiant į trečiųjų krūminių dantų dygimą ir mineralizaciją nustatyta, kad, palyginti su europiečiais, juodaodžių afrikiečių vystymasis yra spartesnis; priešingai, santykinis atsilikimas pastebimas azijiečių atveju. Dėl šios priežasties, amžiaus nustatymo praktikoje siekiant įvertinti trečiųjų krūminių dantų vystymąsi, turėtų būti atliekami su konkrečiomis populiacijomis susiję etaloniniai tyrimai ⁽⁶⁴⁾.

Nepaisant didelio kintamumo, įvairūs tyrimai parodė, kad trečiųjų krūminių dantų vystymasis tikriausiai yra geriausias būdas atskirti suaugusįjį nuo vaiko ir turėtų būti viena iš plačiausiai taikomų procedūrų asmenų, einančių paskutinius paauglystės metus, amžiui nustatyti.

Dubens kaulo rentgenograma

Artėjant pilnametystei, kaulų padėtis keičiasi ⁽⁶⁵⁾, todėl skeleto amžių galima nustatyti pagal tam tikrų dubens kaulų išvaizdą.

⁽⁶⁰⁾ Išsamesnė informacija pateikiama: Schmeling, A. ir kt., Studies on the time-frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography, *International Journal of Legal Medicine*, (2004 m.), 118 tomas, 1 leidimas, p. 5–8.

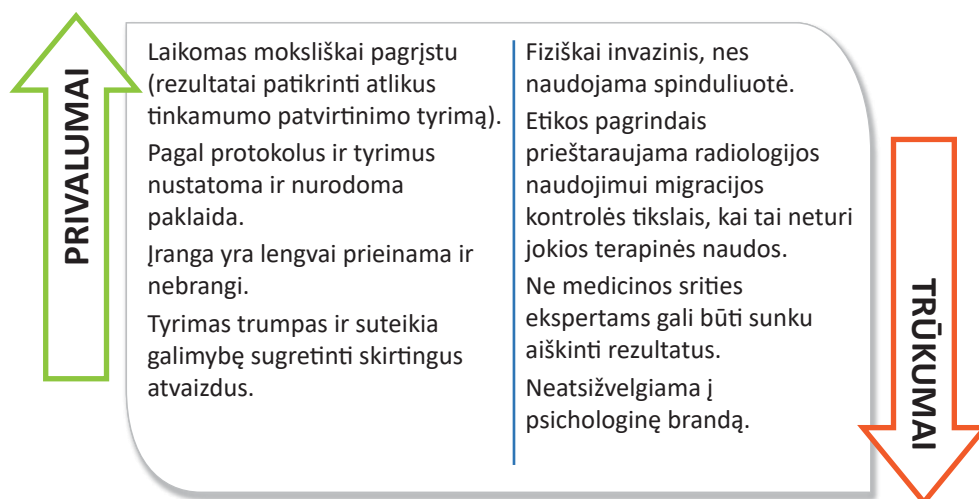
⁽⁶¹⁾ Gleiser, I. ir Hunt, E. E. The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay, *Am. J. Phys. Anthropol.*, (1955 m.), 13 tomas, p. 253–283, doi:10.1002/ajpa.1330130206

⁽⁶²⁾ Demirjian, A., Goldstein, H. ir Tanner, J. M., A new system of dental age assessment, *Human Biology*, (1973 m.), 45 tomas, Nr. 2, p. 211–227, skelbiama adresu: <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>

⁽⁶³⁾ Išsamesnė informacija pateikiama (al n.d.), Assessment of dental maturity of Brazilian children age 6 to 14 years using Demirjian's method, *Int J Paediatr Dent*, (2002 m.), 12 tomas, Nr. 6, p. 423–428; Liversidge, H.M., The assessment and interpretation of Demirjian, Goldstein and Tanner's dental maturity, *Ann Hum Biol.*, (2012 m.), 39 tomas, Nr. 5, p. 412–431, doi:10.3109/03014460.2012.716080.

⁽⁶⁴⁾ Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. ir Geserick, G., Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralization, *Int J Legal Med*, (2004 m.), 118 tomas, p. 170–173; Olze, A., van Niekerk, P., Ishikawa, T., Zhu, B.L., Schulz, R., Maeda, H. ir Schmeling, A., Comparative study on the effect of ethnicity on wisdom tooth eruption, *Int J Legal Med*, (2007 m.), 121 tomas, p. 445–448.

⁽⁶⁵⁾ Išsamesnė informacija pateikiama Schmeling, A. ir kt., Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations, *Forensic Science International*, (2006 m.); Schmidt, S. et al., Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals, *International Journal of Legal Medicine*, (2011 m.).

Pagrindinės išvados dėl ES+ valstybių praktikos

Iš visų medicininių tyrimų riešo rentgenogramos metodą ES+ valstybės taiko dažniausiai. 23 respondentai patvirtino jį taikantys savo teritorijoje.

Antra, dantų rentgenograma taip pat gana dažnai naudojama (tai patvirtino 19 respondentų). Trečia, 12 ES+ valstybių naudoja raktikaulio rentgenogramą.

Galiausiai trys ES+ valstybės įtraukė dubens kaulų rentgenogramą kaip alternatyvų metodą, kuris kartais gali būti taikomas procese.

Praktiniai pavyzdžiai

FI – medicininį amžiaus nustatymą, kuriuo siekiama nustatyti prašytojo amžių, policijos, sienos apsaugos arba Suomijos imigracijos tarnybos prašymu vykdo Helsinkio universiteto Teismo medicinos katedra. Naudojami dantų apžiūros, riešo rentgenogramos ir dantų rentgenogramos metodai. Du ekspertai parengia bendrą vertinimą. Bent vienas iš ekspertų yra Helsinkio universiteto Teismo medicinos katedros darbuotojas. Ekspertas gali būti atestuotas praktikuojantis gydytojas arba atestuotas odontologas, turintis reikiamą kompetenciją.

NL – medicininio amžiaus nustatymo tikslas – ne nustatyti prašytojo amžių, o tik atskirti pilnametystę nuo galimos nepilnametystės. Atsižvelgiant į tai, analizuojama plaštakos / riešo rentgenograma. Jei riešo sintezė nėra pasibaigusi, tyrimas baigiamas ir prašytojas laikomas nepilnamečiu. Jeigu sintezė yra visiškai pasibaigusi, atliekamas papildomas (trijų) raktikaulių rentgenologinis tyrimas. Du nepriklausomi radiologai turi atskirai prieiti prie išvados, kad ir raktikauliai yra suaugę. Papildomas ekspertas (teismo medicinos antropologas), gavęs abiejų radiologų išvadas, priima sprendimą, remdamasis jų rezultatais. Jei tyrimų rezultatai yra neaiškūs arba radiologų ataskaitos skiriasi, prašytojas laikomas nepilnamečiu. Sprendimą galima apskųsti apeliacine tvarka.

Keli papildomi aspektai

MRT, rentgenografija ir kompiuterinė tomografija (KT) – skirtingi metodai, taikomi kaulų augimo atvaizdai gauti. Šie atvaizdai lyginami su etaloniniais tyrimais, siekiant nustatyti augimo etapą, kurį atitinka atvaizdas, ir galiausiai nustatyti su šiuo augimo etapu susijusią amžiaus grupę.

MRT arba MR

- Taikant šį metodą, naudojamas stiprus magnetas su pažangia kompiuterine sistema ir radijo bangomis tiksliai organų ir audinių, kaulų ir kitų vidinių kūno struktūrų vaizdams gauti. Skerspjūvio vaizdai gauti MRT naudojami magnetiniai laukai ir radijo dažniai.
- Tinka organų, minkštųjų audinių ir vidaus struktūrų atvaizdams išgauti.
- Spinduliuotė nenaudojama.

Rentgenografija

- Rentgenografijai naudojamas ribotas spinduliuotės kiekis, kuris pereina kūną, kad būtų užfiksuotas vienas tiriamojo anatominis atvaizdas.
- Tankūs organai, pvz., kaulai, kurie blokuoja spinduliuotę, rentgenogramoje yra balti.
- Naudojama spinduliuotė.

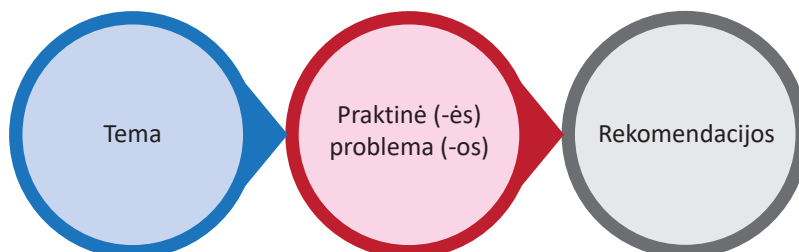
KT

- Tyrimas, kurio metu rentgenografija naudojama kartu su kompiuteriais siekiant 360 laipsnių pamatyti kūno skerspjūvio vaizdą, skirtingais kampais siunčiant rentgeno spinduliuotę.
- Tinka norint vienu metu gauti kaulų, minkštųjų audinių ir kraujagyslių atvaizdus. Tyrimas radiologui suteikia išsamios informacijos apie kaulų struktūras arba sužalojimus. Dėl apšvitos KT nerekomenduojama skirti nėščiosioms ar vaikams, nebent tai tikrai būtina.

Kitas svarbus veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti, yra naujaisi pokyčiai, susiję su kompiuteriniu rentgenogramų arba MRT vaizdų aiškinimu. Šios programinės įrangos paskirtis – mažinti to paties stebėtojo ir skirtingų stebėtojų gautų rezultatų neatitiktį (vadinamasis skirtingų stebėtojų rezultatų rodiklis), kad, nepaisant galimų to paties stebėtojo (tas pats stebėtojas vertina tą patį atvaizdą skirtingu metu) arba skirtingų stebėtojų (skirtingi stebėtojai vertina tą patį atvaizdą) klaidų, tas pats vaizdas būtų priskirtas tai pačiai kategorijai.

5 skyrius. Galutinės rekomendacijos

Galutinėse rekomendacijose siekiama ne apibendrinti 2 ir 3 skyriuose nurodytų procedūrinių garantijų gaires, bet konkrečiai reaguoti į praktines problemas, kylančias amžiaus nustatymo procese. Atsižvelgiant į tai, rekomendacijos sugrupuotos pagal temą ir praktinę problemą, kuriai spręsti yra skirtos, kaip nurodyta toliau.

Pagrindinės EASO rekomendacijos

A.	Tema	Praktinis vaiko interesų užtikrinimas
	<p data-bbox="261 987 480 1016">Praktinė problema</p> <p data-bbox="261 1039 480 1068">EASO rekomenduoja</p>	<p data-bbox="619 987 1278 1016">Nenuoseklus principo įgyvendinimas visoje ES+ teritorijoje</p> <ol data-bbox="501 1039 1394 1816" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="501 1039 1394 1160">Interesų vertinimas turėtų būti atliekamas siekiant užtikrinti, kad konkretus nagrinėjamas amžiaus nustatymo procesas būtų suderinamas su konkrečiomis prašytojo aplinkybėmis ir kad tikėtinas rezultatas būtų naudingas procesui ir nepakenktų vaikui. <li data-bbox="501 1171 1394 1816">Atliekant interesų vertinimą patikrinama, kad būtų taikomos visos apsaugos priemonės ir užtikrinami vaiko interesai: <ul data-bbox="501 1227 1394 1816" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="501 1227 1394 1288">■ kvalifikuotas nepriklausomas atstovas ir (arba) globėjas paskirtas atstovauti vaiko interesams ir įgyvendinti teismo suteiktas teises; <li data-bbox="501 1290 1394 1350">■ procedūros pritaikytos vaikams ir jas atlieka kvalifikuoti specialistai; <li data-bbox="501 1352 1394 1435">■ prižiūrint ir galimai naudojantis kultūrinio tarpininkavimo paslaugomis, reguliariai, suprantamai ir atsižvelgiant į kultūrinius ypatumus teikiama pagal amžių tinkama informacija apie procesą, taip pat apie jo pasekmes ir apie teisę atsisakyti; <li data-bbox="501 1438 1394 1467">■ prašytojo nuomonė išklausa ir į ją atsižvelgiama pagal jo amžių ir brandą; <li data-bbox="501 1469 1394 1529">■ abejotinos aplinkybės aiškinamos prašytojo naudai prieš procesą, proceso metu ir po jo, kol pasiekiami įtikinamų rezultatų; <li data-bbox="501 1532 1394 1668">■ gaunama informacija pagrįstas sutikimas bent medicininiais tyrimams, teisė atsisakyti atlikti medicininį tyrimą gerbiama, o atsisakymo priežastys – nagrinėjamos; visų pirma rekomenduojama gauti vaiko ar atitinkamai jo globėjo sutikimą ir jį patvirtinti dokumentais (raštu ir bet kokios kitos formos įrodymais); <li data-bbox="501 1671 1394 1700">■ atsižvelgiama į konfidencialumą, duomenų apsaugą ir saugumą; <li data-bbox="501 1702 1394 1762">■ pasirenkamas mažiausiai invazinis metodas siekiant užtikrinti, kad po laipsniško įgyvendinimo būtų taikomas mažiausiai invazinis procesas; <li data-bbox="501 1765 1394 1794">■ pasirenkamas tiksliausias metodas, o paklauda pagrindžiama dokumentais; <li data-bbox="501 1796 1394 1816">■ galima pasinaudoti veiksminga teisine gynyba.

B.	Tema	Vertinimo motyvai ir (arba) būtinybė
	Praktinė problema	Būtinybė nustatyti amžių turėtų būti pagrįsta ir grindžiama rimtomis abejonėmis
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Amžiaus nustatymas neturėtų būti rutininis. Turi būti įvertintas ir dokumentais patvirtintas konkretaus amžiaus nustatymo proceso poreikis ir nauda. 2. Prieš priimant sprendimą nustatyti amžių išnaudoti visus turimus informacijos šaltinius. 3. Apsvarstyti visus įrodymus kartu su įvairesniais veiksniais (fiziniais, psichologiniais, raidos, aplinkos ir kultūriniais veiksniais, lytimi), kad vėliau nereikėtų nustatinėti amžiaus. 4. Daryti prielaidą, kad prašytojas yra vaikas (abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas), kai kyla abejonų dėl jo amžiaus. 5. Prašytojai neturėtų privalėti padengti vertinimo išlaidas.
C.	Tema	Kvalifikuoti specialistai
	Praktinė problema	Ne visada yra amžiaus nustatymo specialistų
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Specialistai turėtų specializuotis ne tik atitinkamo metodo, bet ir konkretaus jo taikymo amžiaus nustatymo tikslais srityje. Specialistams turėtų būti nuolat rengiami mokymai apie su metodu susijusias naujoves, vaiko teises ir tai, kaip atlikti tyrimus atsižvelgiant į lytį ir kultūrinius ypatumus. 2. Abejotiniais atvejais ekspertai gali perduoti bylą vadovui arba koordinavimo ir kelių sričių ekspertų grupei. 3. Darbuotojai, atsakingi už amžiaus nustatymą, turėtų būti tinkamai išmokyti suprasti jo rezultatus ir paklaidą.
D.	Tema	Invaziškumas
	Praktinė problema	Nėra bendro sutarimo dėl skirtingų metodų invaziškumo Kai kurie taikomi metodai yra fiziškai ar psichologiškai invaziniai
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pirmiausia išanalizuoti turimus įrodymus prieš nusprendžiant atlikti išsamesnį vertinimą. 2. Kai manoma, kad būtina nustatyti amžių, pirma taikyti nemedicinius metodus, o medicinius metodus naudoti tik jeigu lieka abejonų. Tokiais atvejais pirmiausia turėtų būti taikomi nespinduliniai metodai ir tik kraštutiniu atveju gali būti pasitelkiami kiti spinduliniai metodai. 3. Metodai turėtų būti parenkami atsižvelgiant į ypatingas konkretaus atvejo aplinkybes arba poreikius (lytį, spėjamo amžiaus grupę), o procese turėtų būti atsižvelgiama į vaiko etninę kilmę ir kultūrinį pagrindą. 4. Atliekant amžiaus nustatymo tyrimą, neturėtų būti taikomas metodas, kuriam asmuo turėtų apsinuoginti arba kurį taikant būtų tiriamos, stebimos ar matuojamos genitalijos arba intymios kūno dalys.

E.	Tema	Metodų ir (arba) proceso tikslumas
	Praktinė problema	Šiuo metu nė vienas metodas neleidžia nustatyti asmens tikslaus amžiaus Paklaidos patvirtinimas dokumentais ir aiškinimas
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Taikyti abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą ir prašytoją laikyti vaiku, kai tik kyla abejonių dėl jo amžiaus, tol, kol gaunami galutiniai rezultatai. 2. Vykstant procesui išnagrinėti įvairius aspektus, susijusius su psichologine ir fizine raida, kad rezultatai būtų kuo tikslesni ir sprendimas būtų grindžiamas įvairesniais įrodymais. 3. Kvalifikuoti ir patyrę specialistai turėtų reguliariai įrodyti savo kvalifikaciją ir būti specialiai parengti kultūrinės įvairovės ir vaikų specialiųjų poreikių srityje. 4. Kai tik įmanoma, dėl sudėtingų atvejų konsultuotis su kompetentingu centru. 5. Pripažinti prašytojo nurodytą amžių, kai jis atitinka atlikus vertinimą nustatytą amžiaus grupę. Priešingu atveju reikėtų pasirinkti mažiausią galimą amžių. 6. Pripažinti paklaidą ir taikyti abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą. 7. Paklaida turi būti patvirtinta dokumentais ir įtraukta į rezultatus, nurodyta sprendžiančiajai institucijai ir jos suprasta.
F.	Tema	Daugiadalykis ir holistinis požiūris
	Praktinė problema	Daugiadalykis ir holistinis požiūris nėra plačiai taikomas
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įvairias sritis apimančio proceso metu išnagrinėti įvairius aspektus (įvertinant psichologinę ir fizinę raidą ir taikant ne vien medicininius metodus), kad rezultatai būtų kuo tikslesni ir sprendimas būtų grindžiamas įvairesniais įrodymais. 2. Įtraukti ekspertus nagrinėjant įvairius raidos aspektus ir svarstant, kaip jų kompetencijos srityje nustatyti amžių. 3. Sprendimą pagrįsti įvairių sričių ekspertų grupės išvada, gauta taikant kelis metodus. 4. Nustatyti daugiadalykio požiūrio praktinio įgyvendinimo koordinavimo mechanizmus.
G.	Tema	Pakartotiniai to paties prašytojo vertinimai skirtingose ES+ valstybėse
	Praktinė problema	Kitose ES+ valstybėse atliekamos amžiaus nustatymo procedūros ne visada pripažįstamos
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kad būtų išvengta nereikalingų vertinimų, ypač Dublino byloje, kitų ES+ valstybių atliktų amžiaus nustatymo procedūrų rezultatai turi būti pripažįstami, kai jie yra žinomi. 2. Informacija apie amžiaus nustatymą, perduodama kitai ES+ valstybei, turėtų būti išsami, joje turi būti nurodyti taikyti metodai ir argumentai, kuriais remiantis gautas galutinis rezultatas.
H.	Tema	Atsisakymas atlikti amžiaus nustatymą
	Praktinė problema	Pavojus, kad asmuo bus automatiškai laikomas suaugusiuoju
	<i>EASO rekomenduoja</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikėtų išnagrinėti atsisakymo priežastis ir, kai įmanoma, pakoreguoti amžiaus nustatymo procesą, kad būtų galima gauti sutikimą. 2. Atsisakymo atveju automatiškai nedaroma išvada, kad prašytojas yra suaugęs asmuo.

I.	Tema	Veiksminga teisinė gynyba
	Praktinė problema	Amžiaus nustatymo rezultatai ne visada peržiūrimi administracine ir (arba) teismine tvarka
	EASO rekomenduoja	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="499 318 1402 409">1. Sprendimas dėl amžiaus nustatymo turėtų būti priimtas prieš priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo, nes tai, kad asmuo yra laikomas suaugusiuoju ar vaiku, gali daryti įtaką prieglobsčio procedūrai.<li data-bbox="499 421 1402 454">2. Šis sprendimas turėtų būti peržiūrėtas administracine ir (arba) teismine tvarka.

1 priedas. Žodynėlis

Šio žodynėlio tikslas – padėti nustatyti svarbiausius amžiaus nustatymo proceso terminus ir (arba) siekti bendro jų supratimo. Be to, jame pateikti ir vadove minimi, bet išsamiau nenagrinėjami terminai (pvz., „interesų nustatymas“, „prievolė įrodyti“ ir kt.). Žodynėlyje pateiktų terminų apibrėžtys turėtų būti naudingos amžiaus nustatymo srityje dirbantiems specialistams, kaip antai ES+ valstybių politikos formuotojams, tyrimus atliekantiems ekspertams, pareigūnams ir rezultatus vertinantiems ekspertams arba kitiems specialistams plačiąja prasme.

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
Tikslumas	<p>Buvimo teisingu ar tikslu savybė arba būklė</p> <p>Mastas, kuriuo įvertinimas arba matavimais pagrįstas įvertis atitinka tikrąją vertinamo požymio vertę.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Nėra nė vieno amžiaus nustatymo metodo, kurį taikant būtų galima tiksliai nustatyti asmens chronologinį amžių. Dėl šios priežasties pirmenybė teiktina terminui „amžiaus vertinimas“, o ne „amžiaus nustatymas“.</p> <p>Tyrimai, kuriais remiantis nustatoma, kokie medicininiai tyrimai tinkami amžiui nustatyti, turi atitikti tam tikrus reikalavimus, kad būtų laikomi tiksliais:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tinkamas imties dydis, – patikrintas tiriamųjų amžius, – vienodas amžiaus pasiskirstymas, – skirstymas pagal lytį, – tiksli tyrimo data, – aiški nagrinėtų savybių apibrėžtis, – tikslus metodikos aprašymas, – išsami informacija apie tiriamąją grupę, sietina su genetinė geografine kilme, – socialinė ir ekonominė padėtis, sveikatos būklė, – išsami informacija apie grupės dydį, vidurkį ar medianą ir kiekvienos – tirtos savybės variacijos skaitinę reikšmę. 	<p>Oksfordo internetinis žodynas</p> <p>https://en.oxforddictionaries.com/definition/accuracy</p> <p>Internetinis medicinos žodynas</p> <p>http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/accuracy</p> <p>Schmeling et al., 2011 m.</p>
Amžius	<p>Asmens gyvenimo ar daikto egzistavimo trukmė.</p> <p>Papildoma informacija: šiame leidinyje amžius yra pagrindinis vaiko tapatybės elementas, nes Vaiko teisių konvencijoje vaikystė apibrėžiama pagal amžių.</p> <p>Chronologinis amžius matuojamas metais, mėnesiais ir dienomis nuo to laiko, kai asmuo gimė.</p> <p>Biologinis amžius – tai dabartinė asmens padėtis pagal galimą jo gyvenimo trukmę, o tai reiškia, kad asmuo gali atrodyti jaunesnis ar vyresnis nei jo chronologinis amžius.</p> <p>Socialinis amžius apibrėžiamas atsižvelgiant į asmens vaidmenį, atsakomybę ir įpročius, susijusius su kitais visuomenės, kurios dalis jis (ji) yra, nariais. Todėl asmuo gali būti vyresnis arba jaunesnis priklausomai nuo to, kiek jis demonstruoja amžių atitinkantį elgesį, kurio iš jo tikisi jo konkreči visuomenė ar kultūra.</p> <p>Psichologinis amžius apibrėžiamas kaip asmens gebėjimas prisitaikyti prie kintančių poreikių, apimantis atminties adaptyvių gebėjimų, mokymosi, žinių, įgūdžių, jausmų, motyvacijos ir emocijų naudojimą elgesio kontrolei ir savireguliacijai.</p>	<p>https://en.oxforddictionaries.com/definition/age</p> <p>Settersen et al., 1997:240</p> <p>Smith, T. ir Brownlees, L., UNICEF, 2011 m., p. 7–8.</p>

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
Amžiaus nustatymas	Procesas, kurio metu valdžios institucijos siekia nustatyti asmens chronologinį amžių arba amžiaus grupę, kad išsiaiškintų, ar jis yra vaikas, ar suaugusysis.	JT Vaiko teisių komiteto bendroji pastaba Nr. 6 EMT žodynėlis
(Minimalus) baudžiamosios atsakomybės amžius	Minimalus amžius, kurio nesulaukę vaikai laikomi negalinčiais pažeisti baudžiamųjų įstatymų.	VTK 40 straipsnio 3 dalis
Abejotinų aplinkybių aiškinimas prašytojo naudai	Teisinis principas, pagal kurį neaiškumo atveju valdžios institucijos gali priimti prašytojo pareiškimus kaip reikšmingus faktus ir (arba) juos tokiais laikyti, kol neįrodyta kitaip. Jei yra galimybė, kad asmuo yra vaikas, jis turėtų būti laikomas vaiku. Jei po amžiaus nustatymo procedūros valstybės narės vis dar turi abejonių dėl prašytojo amžiaus, jos daro prielaidą, kad prašytojas yra nepilnametis.	EASO apibrėžtis JT Vaiko teisių komiteto bendroji pastaba Nr. 6 PPD 25 straipsnio 5 dalis
Interesų vertinimas	a) Unikali veikla, kuri turėtų būti vykdoma kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ar apskritai vaikų aplinkybes. Šios aplinkybės susijusios su atitinkamo vaiko ar vaikų asmeninėmis savybėmis. b) Įvertinama ir suderinama visa informacija, būtina sprendimui priimti konkrečioje konkrečiau vaiko ar vaikų grupės situacijoje. c) Reguliari procedūra sprendžiant, kokie veiksmai, pvz., apsaugos ir pagalbos priemonės, atitinka konkrečiau vaiko interesus. Amžius nustatomas vadovaujantis holistiniu požiūriu. Procesą vykdo atitinkamą kvalifikaciją turintis personalas. Papildoma informacija Pagal ES prieglobsčio <i>acquis</i> , vertindamos vaiko interesus, valstybės narės visų pirma deramai atsižvelgia į: a) šeimos susijungimo galimybes; b) nepilnamečio gerovę ir socialinę raidą, ypač į nepilnamečio istoriją; c) saugumo ir apsaugos aspektus, ypač jei nepilnametis yra arba gali tapti prekybos žmonėmis auka; d) nepilnamečio pažiūras, turėdamos omenyje jo amžių ir brandą. Interesų vertinimo ir interesų nustatymo sąvokos gali būti suprantamos kaip dalis to paties proceso, kuris paprastai pradedamas iškart po to, kai nustatoma, kad vaikas yra nelydimas arba atskirtas, ir baigiasi, kai priimamas ilgalaikis sprendimas dėl vaiko situacijos – jo atskyrimo ir perkėlimo iš kilmės šalies arba nuolatinės gyvenamosios vietos.	a) ir b) JTVTK bendroji pastaba Nr. 14, 2013 m., http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html c) UNHCR, Safe and Sound („Saugūs ir sveiki“), http://www.refworld.org/docid/5423da264.html JTVTK bendroji pastaba Nr. 6, 31 punktas VTK 3 straipsnis ir 3 straipsnio 1 dalis PSD 9 ir 22 konstatuojamosios dalys, 2 straipsnio j punktas ir 23 straipsnio 2 dalis PPD 33 konstatuojamoji dalis ir 25 straipsnio 6 dalis PD 18, 19 ir 38 konstatuojamosios dalys, 20 straipsnio 5 dalis ir 31 straipsnis EURODAC reglamento 35 konstatuojamoji dalis Dublino reglamento 13 konstatuojamoji dalis ir 6 straipsnis ES pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnis UNHCF, Safe and Sound („Saugūs ir sveiki“), http://www.refworld.org/docid/5423da264.html

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
Vaiko interesai	<p>(a) yra trejopa sąvoka: esminė teisė, pagrindinis aiškinamasis teisinis principas ir procedūrinė taisyklė, kuria siekiama užtikrinti visapusišką ir veiksmingą visų Vaiko teisių konvencijoje pripažintų teisių įgyvendinimą ir visapusišką vaiko raidą;</p> <p>(b) yra vaiko gerovė: plačiąja prasme tai apima jo pagrindinius materialinius, fizinius, ugdymo ir emocinius, taip pat emocinius ir saugumo poreikius.</p>	<p>(a) JTVTK bendroji pastaba Nr. 14, 2013 m., http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html</p> <p>(b) UNHCR Vaiko interesų nustatymo gairės, http://www.unhcr.org/4566b16b2.pdf</p>
Interesų nustatymas	Oficialus procesas su griežtomis procedūrinėmis garantijomis, skirtas vaiko interesams nustatyti priimant itin svarbius sprendimus, kurie turės esminės įtakos vaiko ateičiai (t. y. ilgalaikius sprendimus), įskaitant ilgalaikio sprendimo paiešką. Kadangi šis sprendimas yra labai svarbus, interesų nustatymo procesui reikalinga išsami informacija apie vaiką, sukaupta vykstant vaiko interesų procesui.	<p>JTVTK bendroji pastaba Nr. 14, 2013 m., http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html</p> <p>UNHCR, Safe and Sound („Saugūs ir sveiki“), http://www.refworld.org/docid/5423da264.html</p>
Prievolė įrodyti arba pareiga pagrįsti	<p>Tarptautinės apsaugos srityje prievolė įrodyti – tai sąvoka, kuri, viena vertus, apima prašytojo pareigą pagrįsti savo prašymą, ir, kita vertus, prieglobsčio institucijai tenkančią pareigą atlikti tyrimą. Šiuo atžvilgiu tai bendra prievolė įrodyti, o bendradarbiavimo principas yra abiejų prievolės aspektų pagrindas.</p> <p>Priklausomai nuo konkrečių ir bendrų aplinkybių, institucijos gali prisiimti didesnę tyrimo našta.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Nors suaugusiojo atveju prievole įrodyti paprastai dalijasi tyrimą atliekantis specialistas ir prašymą teikiantis prašytojas, vaiko atveju tyrimą atliekančiam specialistui gali tekti didesnę atsakomybę įrodyti, ypač jeigu atitinkamas vaikas yra nelydimas. Jeigu nėra galimybės išsiaiškinti bylos faktinių aplinkybių</p> <p>ir (arba) vaikas negali visapusiškai išdėstyti savo prašymo, tyrimą atliekantis specialistas turi priimti sprendimą remdamasis visomis žinomomis aplinkybėmis, o tam gali reikėti laisviau aiškinti abejotinas aplinkybes. Panašiai, jeigu vaiko prašymo dalys kelia abejonių, abejotinos aplinkybės turėtų būti aiškinamos jo naudai.</p>	<p>EASO įrodymų vertinimo modulis</p> <p>PPD 25 konstatuojamoji dalis, 12 straipsnio a punktas, 13 straipsnio a punktas ir 25 straipsnio 5 dalis bei PD 4 straipsnio 1 dalis</p> <p>UNHCR: 1998 m. gruodžio 16 d. pranešimas dėl prievolės įrodyti ir įrodymų pakankamumo reikalavimo nagrinėjant pabėgėlių prašymus. Taip pat žr. UNHCR, The Heart of the Matter – Assessing Credibility when Children Apply for Asylum in the European Union („Klausimo esmė – patikimumo vertinimas, kai vaikai prašo prieglobsčio Europos Sąjungoje“), 2014 m. gruodžio mėn.: http://www.refworld.org/docid/55014f434.html [žiūrėta 2017 m. liepos 2 d.]</p>
Vaikas / nepilnametis	Tai visi žmonės, kuriems nėra 18 metų	<p>KPŽD 2 straipsnio 6 dalis, PSD 2 straipsnio d punktas, PPD 2 straipsnio l punktas, PD 2 straipsnio k punktas</p> <p>Reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio i punktas</p> <p>ŠSD 2 straipsnio f punktas</p> <p>Remiantis 1989 m. JT vaiko teisių konvencijos (JTVTK) 1 straipsniu</p>
Informacija apie kilmės šalį (IKŠ)	Informacija apie socialinę ir politinę padėtį tarptautinės apsaugos prašytojų kilmės šalyse (ir prireikus šalių, per kurias jie vyko tranzitu), kurią valstybių narių institucijos naudoja individualiai vertindamos tarptautinės apsaugos prašymą.	<p>EASO IKŠ ataskaitos metodologija</p> <p>EMT žodynėlis</p>

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
Kompiuterinė (ašinė) tomografija (KT)	Vaizdo gavimo procedūra, kurią atliekant naudojama speciali rentgeno įranga tikslioms kūno vidaus nuotraukoms arba atvaizdams padaryti.	Radiology Info https://www.radiologyinfo.org , Šiaurės Amerikos radiologų draugijos (angl. <i>Radiological Society of North America</i> , RSNA) ir Amerikos radiologijos koledžo (angl. <i>American College of Radiology</i> , ACR) sukurtas viešasis informacijos išteklius
Sutikimas	Informacija pagrįstas, laisva valia duotas savanoriškas sutikimas. Medicininiam amžiaus nustatymo tyrimui reikia vaiko, o jeigu vaikas nelydimas ar atskirtas – jo atstovo ar globėjo sutikimo.	PPD 25 straipsnio 5 dalis JT vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras (UNHCR), <i>UNHCR Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines (UNHCR interesų nustatymo gairių įgyvendinimo praktinis vadovas)</i> , 2011 m. lapkričio mėn., skelbiama adresu http://www.refworld.org/docid/4e4a57d02.html
Kultūriniai tarpininkai	Bendruomenės tradicijas gerai išmanantys specialistai, kurių dėka intervencijos tampa kultūriniu požiūriu tinkamesnės ir kurie mažina atotrūkį tarp kultūrinių ir profesinių kanonų.	Remiantis Al-Krenawi, A. ir Graham J. R., 2001 m.
Globėjas	<p>a) Globa – tai atsakomybės priskyrimas suaugusiajam ar organizacijai siekiant užtikrinti, kad vaiko interesams būtų visapusiškai atstovaujama.</p> <p>b) Globėjas yra nepriklausomas asmuo, kuris užtikrina vaiko interesus ir bendrą gerovę ir šiuo tikslu papildo ribotą vaiko veiksnumą, kai to reikia, taip pat, kaip tėvai (FRA apibrėžtis).</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Globėjas yra pagrindinė procedūrinė garantija siekiant užtikrinti, kad nelydymų ar atskirtų vaikų interesai būtų svarbiausi.</p>	<p>(a) Tarpžinybinė nelydimų ir atskirtų vaikų darbo grupė, <i>Inter-agency guiding principles on unaccompanied („Tarpžinybiniai pagrindiniai principai, susiję su nelydymais ir atskirtais vaikais“)</i>, 2004 m., http://www.refworld.org/docid/4113abc14.html</p> <p>(b) JTVTK bendroji pastaba Nr. 6, 2005 m.</p> <p>(c) FRA, <i>Guardianship for Children Deprived of Parental Care („Tėvų globos netekusių vaikų globa“)</i>, 2014 m., http://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care-handbook-reinforce-guardianship</p>

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
Kelių stebėtojų duomenų patikimumas	<p>Tai statistinės vertės, rodančios, kiek panašūs skirtingų stebėtojų surinkti duomenys.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Svarbu, kad skirtingų stebėtojų stebėjimo rezultatai būtų kuo panašesni, nes taip užtikrinamas eksperimento patikimumas. Jei vertintojų stebėjimo rezultatai labai skiriasi, tuomet įverčiai arba metodika yra neteisingi ir juos reikia patikslinti.</p>	Remiantis Russell K. Schutt knyga <i>Investigating the social world: the process and practice of research</i> , Masačusetso universitetas, Bostonas, aštuntas leidimas, 2015 m.
To paties stebėtojo duomenų patikimumas	<p>Stebėtojo gebėjimas nuosekliai gauti tuos pačius rezultatus atliekant stebėjimus vis kitu laiku.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Pavyzdžiui, patyręs gydytojas paciento rentgenogramą arba medicininio diagnostinio tyrimo rezultatus po kelių savaičių aiškintų taip pat kaip pirmą kartą.</p> <p>To paties stebėtojo duomenų patikimumas taip pat vadinamas savų duomenų patikimumu arba to paties vertintojo duomenų patikimumu.</p>	Remiantis Russell K. Schutt knyga <i>Investigating the social world: the process and practice of research</i> , Masačusetso universitetas Bostonas, aštuntas leidimas, 2015 m.
Invazinis	<p>Sąvoka „invazinis“ paprastai vartojama medicininėms procedūroms apibūdinti, norint nurodyti, kad jas atliekant į kūną ar kūno ertmes yra kišami prietaisai ar kiti objektai ir netgi gali būti pjaunami audiniai.</p> <p>Terminas „invaziškumas“ gali būti vartojamas norint nurodyti, kad elgesys, veiksmas, būklė arba polinkis yra invazinis (erzinantis ar verčiantis jaustis nejaukiai), trukdantis ir trikdančias kitus, įsikišantis į jų asmeninę erdvę arba privatų gyvenimą.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Šis terminas gali būti vartojamas kaip termino „intervenciškumas“ sinonimas, todėl abi sąvokos šiomis aplinkybėmis gali būti laikomos lygiavertėmis.</p> <p>Kadangi neigiamas amžiaus nustatymo metodų poveikis ne visada reiškia pirmiau minėtą fizinį invazinį poveikį (prietaisų arba kitų objektų kišimą į kūną ar kūno ertmes ar net audinių pjaustymą), tačiau gali reikšti kišimąsi į asmens privatumą, šiame leidinyje pirmenybė teikiama terminui „invaziškumas“, nes jis yra platesnis.</p>	<p>Oksfordo internetinio žodyno apibrėžtis</p> <p>https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/invasive</p>
Medicininiai tyrimai	<p>Šiame leidinyje sveikatos tyrimai yra medicinos specialistų (gydytojų, gydytojų radiologų, bendrosios praktikos gydytojų arba pediatrų ir t. t.) atliekami tyrimai, apžiūros ar vertinimai.</p>	EASO apibrėžtis

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
Atstovas	<p>Asmuo arba organizacija, padedantys ir atstovaujantys nelydimam vaikui prieglobsčio suteikimo procedūros metu, užtikrinantys jo interesus ir prirėikus vaiko vardu įgyvendinantys veiksnio suteiktas teises.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Atstovai arba teisiniai atstovai skiriasi nuo kvalifikuoto advokato ar kitų teisės specialistų, kurie teikia teisinę pagalbą, kalba vaiko vardu ir teisiškai atstovauja jam teikdami rašytinius pareiškimus ir asmeniškai dalyvaudami administracinėse ir teisminėse institucijose nagrinėjamose baudžiamosiose, prieglobsčio ar kitose teisminėse bylose, kaip nustatyta nacionalinėje teisėje.</p>	<p>Remiantis naujos redakcijos PSD 24 straipsnio 1 dalimi ir naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 1 dalimi.</p> <p>FRA, Guardianship for Children Deprived of Parental Care („Tėvų globos netekusių vaikų globa“), 2014 m.</p> <p>https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care</p>
Nelydimas vaikas arba nepilnametis	<p>Vaikas (nepilnametis), atvykęs į valstybių narių teritoriją nelydimas pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką už jį atsakingo suaugusio asmens ir ten esantis tol, kol toks asmuo ar suaugęs asmuo ima jį faktiškai prižiūrėti; tai, be kita ko, yra vaikas (nepilnametis), kuris liko be palynos po to, kai atvyko į valstybių narių teritoriją.</p>	<p>PSD 2 straipsnio e punktas, PPD 2 straipsnio m punktas, PD 2 straipsnio l punktas</p> <p>Reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio j punktas</p> <p>ŠSD 2 straipsnio f punktas</p> <p>JTVTK bendroji pastaba Nr. 6, 2005 m.</p> <p>UNHCR, Safe and Sound („Saugūs ir sveiki“), p. 22, http://www.refworld.org/docid/5423da264.html</p>
Tinkamumo patvirtinimo tyrimas	<p>Darbai, kuriuos sudaro moksliniai tyrimai, apimantys procesus, kuriais nustatomas konkrečios paskirties procedūros patikimumas ir svarba.</p>	<p>Medicinos sąvokų enciklopedija</p> <p>http://www.reference.md/files/D023/mD023361.html</p>
Atskirti vaikai	<p>Nuo abiejų tėvų arba ankstesnio teisinio arba pagrindinio įprastinio globėjo, tačiau nebūtinai nuo giminaičių atskirti vaikai. Taigi atskirtais gali būti laikomi ir kitų suaugusių šeimos narių lydimi vaikai.</p>	<p>JTVTK bendroji pastaba Nr. 6, 2005 m.</p> <p>UNHCR, Safe and Sound („Saugūs ir sveiki“), p. 22</p>

Terminas	Apibrėžtis	Šaltinis
<p>Prekyba vaikais</p>	<p>Prekyba vaikais yra vaikų verbavimas, vežimas, perdavimas, laikymas ar priėmimas, įskaitant keitimąsi vaikų kontrole ar jų kontrolės perdavimą, siekiant juos išnaudoti.</p> <p>Kitaip nei suaugusiųjų išnaudojimo atveju, kai išnaudojami vaikai, toks išnaudojimas laikomas nusikaltimu, už kurį baudžiama, net jeigu nenaudojama prievarta, grobimas, sukčiavimas, apgaulė, piktnaudžiavimas įgaliojimais, piktnaudžiavimas pažeidžiama padėtimi, mokėjimais ar nauda asmens sutikimui gauti.</p> <p>Papildoma informacija</p> <p>Nors neteisėtas vaikų gabenimas ir prekyba vaikais turi panašumų, šių dviejų nusikalstamų veikų nereikėtų painioti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neteisėtas vaikų gabenimas yra kriminalizuota veikla, kai padedama neteisėtai atvykti į šalį (dažnai už mokestį). Prekybos vaikais tikslas – išnaudoti vaiką, ir ji laikoma nusikaltimu asmeniui. • Prekyba vaikais paprastai vykdoma naudojant prievartą ir (arba) apgaulę ir pan. Neteisėto vaikų gabenimo atveju viskas yra priešingai. • Prekyba vaikais susijusi su ketinimu išnaudoti vaiką jam atvykus į šalį, o neteisėto vaikų gabenimo tarpininkas paprastai nustoja veikti iš karto, kai vaikas pasiekia savo paskirties šalį. • Prekyba vaikais gali būti vykdoma šalyje ir už jos ribų, o neteisėtas vaikų gabenimas visada susijęs su tarpvalstybiniu judėjimu. • Prekybos vaikais atveju vaikas į valstybę gali atvykti teisėtai arba neteisėtai, o neteisėtas vaikų gabenimas paprastai yra apibūdinamas kaip neteisėtas atvykimas. <p>Prekyba vaikais yra ne vien tarpvalstybinis nusikaltimas; kadangi šios nusikalstamos veikos tikslas yra išnaudoti vaikus, vaikai gali būti parduoti net šalies viduje.</p>	<p>KPŽD 2 straipsnio 5 dalis</p> <p>FRONTEX, VEGA Handbook: Children at Airports („VEGA vadovas. Vaikai oro uostuose“), 2015 m. http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf</p>

2 priedas. Vaiko interesai ir praktinės amžiaus nustatymo priemonės

Kadangi šiame leidinyje daugiausia dėmesio skiriama tam, kad priimant sprendimą dėl konkretaus vaiko amžiaus nustatymo pirmiausia būtų atsižvelgiama į vaiko interesus ir kaip prireikus užtikrinti saugų procesą, EASO parengė šias praktines priemones, skirtas padėti atsakingiems asmenims įvertinti, ar procesas atitinka vaiko interesus.

A. **Interesų vertinimo forma** skirta užtikrinti, kad atsakingos institucijos arba jų įgaliotos šalys atliktų visus svarbiausius veiksmus ir tinkamai į juos atsižvelgtų vertindamos, ar reikia nustatyti amžių. Šiuo atžvilgiu interesų vertinimo forma turi būti naudojama kaip patvirtinamasis dokumentas, kad vertintojas, prieš priimdamas sprendimą atlikti amžiaus nustatymą, galėtų patikrinti, ar buvo atsižvelgta į atitinkamą informaciją ir apsaugos priemones.

Interesų vertinimo formos struktūra yra tokia:

- Surinkta informacija.
- Proceso išankstinės sąlygos.
- Veiksnių, į kuriuos turi būti deramai atsižvelgta sprendžiant dėl proceso tinkamumo konkrečiam vaikui arba reikalingų korekcijų.
- Interesų vertinimo rezultatas: interesų vertinimo, susijusio su galimu amžiaus nustatymo procesu, rezultatas (ar amžiaus nustatymas būtinas, nebūtinas, ar turi būti sustabdytas).

B. Antra priemonė **vaiko interesai amžiaus nustatymo procese (vaiko interesų kontrolinis sąrašas)** parengta siekiant užtikrinti, kad procedūrinių garantijų būtų paisoma ir jos būtų taikomos per visą amžiaus nustatymo procesą. Atsižvelgiant į tai, per visą amžiaus nustatymo procesą turi būti naudojamas antrasis kontrolinis sąrašas.

- Vaiko interesų kontroliniame sąraše** pateikiama informacija apie apsaugos priemones ir atitinkamus aspektus, kad vaiko amžiaus nustatymo procesas atitiktų vaiko interesus ir kitas teises.

Priemonės parengtos darant prielaidą, kad vertinimus atliks parengti prieglobsčio pareigūnai, išmanantys darbą su vaikais ir turintys darbo su vaikais patirties, arba parengtas alternatyvus subjektas, paskirtas sprendžiančiosios arba kitos institucijos. Priemonės turi būti naudojamos ir vertinamos atsižvelgiant į ES, tarptautinės ir nacionalinės teisės aktus.

Reikėtų pažymėti, kad šiame leidinyje pateiktos priemonės ir gairės sutelktos tik į amžiaus nustatymo procesą, o vaiko interesų turi būti paisoma, kol randamas ilgalaikis sprendimas. Todėl šiuo interesų vertinimu nesiekama pakeisti interesų nustatymo procedūros, kuri reikalinga, kai svarstomi ilgalaikiai su vaiku susiję sprendimai.

SVARBŪS ASPEKTAI, Į KURIUOS REIKIA ATSIŽVELGTI, VERTINANT VAIKO INTERESUS AMŽIAUS NUSTATYMO TIKSLAIS

Vaikai turi teisę būti išklaustyti priimant visus su jų gyvenimu susijusius sprendimus. Atliekant interesų vertinimą, svarbu atsižvelgti į vaiko nuomonę, jausmus ir mintis. Globėjas (atstovas) atlieka pagrindinį vaidmenį užtikrindamas, kad vaikas būtų tinkamai informuojamas ir suprastų procedūras bei procesus ir galimus rezultatus. Toliau nurodyti kai kurie svarbūs aspektai, į kuriuos reikia atsižvelgti.

- Informacija turėtų būti pateikiama paprastai, suprantamai ir aiškiai. Reikia patikrinti, ar vaikas supranta pateiktą informaciją, nes kai kurie vaikai gali bijoti pareigūnų ir nedrįsti užduoti klausimų arba gali nepripažinti, kad jų nesupranta, dėl savo amžiaus, kultūrinės aplinkos ar psichologinės būklės.
- Vertinimui atlikti vertintojai turėtų **aktyviai siekti gauti informaciją** iš atitinkamų šaltinių, visų pirma iš tų, kurie gerai žino vaiko padėtį (kaip antai globėjas (atstovas), dabartinis globėjas, priėmimo centruose dirbantys socialiniai darbuotojai, atstovas, šeimos nariai ir t. t.), todėl prieš pradėdant interesų vertinimą prireikus turi būti sužinoti atitinkamų asmenų kontaktiniai duomenys.
- Vertinant interesus taip pat turėtų būti atsižvelgta į visas esamas su vaiku susijusias ataskaitas, pvz., medicininės ataskaitas, pažeidžiamumo vertinimus ar bet kokius kitus dokumentus, pateiktus bet kuriuo proceso metu iki interesų vertinimo.
- Interesų vertinimas yra individualus ir kiekvienam vaikui turėtų būti atliekamas atskirai. Jis turėtų būti vykdomas **konfidencialiai ir vaikui palankioje aplinkoje**, padedančioje įgyti tarpusavio pasitikėjimą. Pareigūnai ir vertėjai yra saistomi konfidencialumo, kurio sąvoka taip pat turėtų būti paaiškinta vaikui ir jo suprasta.
- Vaikas turėtų jaustis nevaržomas. Atsakingasis pareigūnas ir vertėjas turėtų elgtis kuo neformaliau ir **empatiškiau**.
- Jei vaikas to pageidauja ir jei įmanoma, interesų vertinimo pokalbis su vaiku gali vesti vaiko **pageidaujamos lyties** pareigūnas ir vertėjas.
- Jei yra grėsmė vaikui patirti traumą, jis gali nenorėti reikšti savo jausmus ar išsakyti savo nuomonę. Vaiką apklausiantys pareigūnai turėtų taikyti **alternatyvius apklausos metodus** ir vaikui patarti.
- Svarbu paaiškinti vaikui, kad ne visi jo pageidavimai gali būti išpildyti, tačiau, jei įmanoma, į juos bus atsižvelgta, o galutinis sprendimas priklausys nuo bylos aplinkybių.

A. Interesų vertinimo forma

Interesų vertinimo forma	
PAGRINDINIAI DUOMENYS	
Bylos numeris	
Prašytojas	
Globėjas (atstovas)	
Vertintojas	
Vertėjas	
Data	
SURINKTA INFORMACIJA	
Surinkti asmens duomenys (pilietybė, etninė priklausomybė, išsilavinimas, kalba, sveikata, šeimos istorija)	☐
Informacija apie amžių, gauta iš kitų šeimos narių ar kitų šaltinių	☐
Įtrauktos ekspertų ataskaitos (medicininės, administracinės ir kt. ataskaitos)	☐
Jei pirmiau nurodytos informacijos nėra arba ji nėra surinkta, paaiškinkite, kodėl:	
Papildoma arba nauja informacija:	
AMŽIAUS NUSTATYMO PROCESO IŠANKSTINĖS SĄLYGOS	
Asmuo paprašė tarptautinės apsaugos.	☐
Prašytojo amžius nenustatytas.	☐
Surinkti ir įvertinti visi turimi įrodymai, įskaitant tapatybės nustatymo ir, jei reikia, pažeidžiamumo, sveikatos problemų, įtakos vertinimui, psichinės būklės ir (arba) veiksnio ir tinkamumo amžiui nustatyti vertinimo rezultatus.	☐
Duota laiko pailsėti ir atsigauti, ypač kai yra požymių, kad asmuo yra patyręs traumą ar prievartą.	☐
Taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas.	☐
Kyla pagrįstų abejonių dėl prašytojo nurodyto amžiaus.	☐
Nurodykite:	
Paskirtas kvalifikuotas nepriklausomas atstovas ir (arba) globėjas, kuris dalyvauja procese.	☐
Nuosekliai, suprantamai ir atsižvelgiant į kultūrinius ypatumus teikiama asmens amžių atitinkanti informacija apie procesą, taip pat informacija apie jo pasekmes ir teisę atsisakyti.	☐
Prašytojo nuomonė išklausoma ir į ją atsižvelgiama pagal jo amžių ir brandą.	☐
Vertimo žodžiu paslaugos teikiamos viso proceso metu.	☐
Jeigu kurios nors išankstinės sąlygos neįvykdytos, paaiškinkite, kodėl:	
Tolesni veiksmai, jeigu būtina:	
SVARBŪS VEIKSNIAI VERTINANT, AR AMŽIAUS NUSTATYMAS ATITINKA VAIKO INTERESUS	
Amžiaus nustatymas grindžiamas holistiniu ir daugiadalykiu požiūriu, leidžiančiu prisitaikyti prie prašytojo poreikių, ypatingų aplinkybių, lyties, kultūrinės kilmės ir kitų pažeidžiamumo aspektų.	☐
Informacija pagrįstas sutikimas gautas bent medicininiais tyrimams ir patvirtintas dokumentais (raštu ir bet kokios kitos formos įrodymais, kuriuos atitinkamai pateikė vaikas ir jo globėjas); arba gerbiama teisė atsisakyti medicininių tyrimų ir išsiaiškintos atsisakymo priežastys.	☐
Nustatytas mažiausiai invazinis, palaipsniui įgyvendinamas procesas.	☐
Laikomasi konfidencialumo, duomenų apsaugos ir saugos nuostatų.	☐
Pareigūnai ir ekspertai turi darbo su vaikais patirties ir yra tinkamai tam pasiruošę.	☐
Bus pasirinktas mažiausiai invazinis metodas.	☐
Bus pasirinktas tiksliausias metodas, ir šiam prašytojui paklaida yra priimtina (atitinkama amžiaus grupė, lytis ir t. t.).	☐
Rezultatas, kurio tikimasi, yra naudingas procesui ir nekenkia vaikui.	☐
Yra galimybė pasinaudoti veiksminga teisine gynyba.	☐

1 VARIANTAS	Amžiaus nustatymas atitinka prašytojo interesus.
☐	Išsamesnė informacija: (paaiškinkite rekomendacijos motyvus)
2 VARIANTAS	Amžiaus nustatymo procesas neatitinka prašytojo interesų
☐	Išsamesnė informacija: (paaiškinkite rekomendacijos motyvus)
3 VARIANTAS	Prašytojo amžiaus nustatymas turėtų būti laikinai sustabdytas dėl
☐	Išsamesnė informacija: (paaiškinkite rekomendacijos motyvus)
Vardas, pavardė	
Organizacija	
Data	
Parašas	
VERTINIMĄ PATVIRTINO	
Vardas, pavardė	
Organizacija	
Vertinimo rezultatas (1, 2 arba 3 variantas) turi būti toks, kad juo remiantis būtų galima priimti sprendimą nustatyti amžių arba ne, ir jis turi būti įrašytas į bylą. Kai manoma, kad nustatyti amžių reikia (įvertinus abejones), amžiaus nustatymas turi būti atliekamas laikantis taikytinų apsaugos priemonių, atsižvelgiant į asmenines prašytojo aplinkybes ir EASO rekomendacijas.	

B. Vaiko interesų vertinimo kontrolinis sąrašas amžiaus nustatymo reikmėms

Interesų vertinimo kontrolinis sąrašas	
Amžiaus nustatymas atitinka vaiko interesus (1 variantas pagal ankstesnę interesų vertinimo formą).	
ABEJOTINŲ APLINKYBIŲ AIŠKINIMAS PRAŠYTOJO NAUDAI	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Nuo to momento, kai yra priežasčių manyti, kad asmuo gali būti vaikas, per visą prieglobsčio suteikimo procedūrą ir nustatant amžių prašytojas laikomas vaiku. ■ Jei tyrimų rezultatai yra neaiškūs, prašytojas laikomas vaiku. 	☐ ☐
ATSTOVAS (GLOBĖJAS)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Kvalifikuotas ir nepriklausomas atstovas arba globėjas paskirtas prieš amžiaus nustatymo procesą ir, prašytojui sutikus, dalyvauja ir įsitraukia į procesą. ■ Atstovo (globėjo) vaidmuo ir atsakomybė (užtikrinti prašytojo interesus ir įgyvendinti veiksnio suteikiamas teises) yra išaiškinti ir atstovui (globėjui) ir prašytojui suprantami. ■ Jei prašytojas pageidauja, atstovas (globėjas) dalyvauja interesų vertinimo pokalbyje. ■ Atstovas (globėjas) yra tinkamai informuotas, gerai išmano amžiaus nustatymo procesą ir į jo klausimus yra atsakoma. ■ Atstovas (globėjas) gali sustabdyti amžiaus nustatymo procesą, jei mano, kad jis yra netinkamas ir neatitinka prašytojo interesų. ■ Atstovas (globėjas) yra informuojamas apie rezultatus ir supranta, kaip juos užginčyti. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
JEI YRA POŽYMIŲ, KAD PRAŠYTOJAS YRA TRAUMUOTAS AR PATYRĘS PRIEVARTĄ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Įvertinus psichologinę ir fizinę būklę, prašytojas laikomas tinkamu atlikti amžiaus nustatymą, atlikus būtinas korekcijas. ■ Pasirenkant, kaip konkrečiai nustatyti amžių, atsižvelgiama į šiuos aspektus: <ul style="list-style-type: none"> • atlikti tyrimą, kurio metu rodomos, apžiūrimos ar matuojamos intymios kūno dalys, draudžiama; • surašinėti praeities įvykius ar bandyti atkurti gyvenimo istoriją gali būti neveiksminga dėl atminties spragų ir dėl to, kad prašytojui tai gali būti labai skausminga; • amžiaus nustatymo metodai, pagal kuriuos vertinama psichologinė branda, gali netikti, jei juos taiko ne kvalifikuoti ir patyrę specialistai; • amžiaus nustatymo metodai, pagal kuriuos vertinama fizinė branda, prievartos aukoms gali kelti baimę arba būti ypač invaziniai. ■ Yra alternatyvių metodų arba priemonių, pritaikytų prašytojo specialiesiems poreikiams. ■ Iš esmės taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas. ■ Suteikiamas ir prireikus pratęsiamas poilsio ir atsigavimo laikotarpis. ■ Žmogui, kuriuo prašytojas pasitiki, leidžiama stebėti su prašytoju susijusį procesą, prieš tai patikrinus to žmogaus tinkamumą. ■ Pasirenkami pareigūnai ir ekspertai, ypač parengti dirbti su itin pažeidžiamais asmenimis. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
INFORMACIJA	
Prašytojas ir atstovas (globėjas) yra informuojami apie toliau nurodytus dalykus.	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ar yra abejonių ir priežasčių abejoti ir kas atsakingas už informacijos teikimą žodžiu ir raštu vaikui tinkamu būdu ir jam suprantama kalba. ■ Galimybė, kad amžius bus vertinamas atliekant amžiaus nustatymo procesą (ir ką tai reiškia praktiškai, įskaitant įvairių medicininių ir nemedicininių tyrimų apibūdinimą). ■ Informacija apie metodą ir procesą (kokie metodai taikomi, kodėl šiems konkrečioms metodams teikiama pirmenybė, metodo tikslumas ir invaziškumas, galimas konkretaus metodo poveikis ir galimas pavojus sveikatai, pasitelktų specialistų funkcijos). ■ Su procesu susijusios teisės ir pareigos, ypač toliau išvardytosios. <ul style="list-style-type: none"> • Teisė nesutikti atlikti medicininį tyrimą ir nesutikti su jo pasekmėmis. • Galimybė apskųsti amžiaus nustatymo rezultatus ir tolesni veiksmai. • Galimos tyrimo rezultatų pasekmės tarptautinės apsaugos procedūrai. 	☐ ☐ ☐ ☐
Pateiktą informaciją prašytojas ir globėjas (atstovas) suprato, o tai, kad ši informacija suteikta, patvirtinta bylos dokumentuose.	
	☐

Vaiko interesų vertinimo kontrolinis sąrašas amžiaus nustatymo reikmėms (2 puslapis iš 3)	
IŠKLAUSOMA PRAŠYTOJO NUOMONĖ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Konstruktyviai ir empatiškai paaiškinus, kodėl abejojama nurodytu amžiumi: <ul style="list-style-type: none"> • kai nurodytas amžius ko nors neatitinka; • kai pateikiama naujų dokumentų ar įrodymų, kurie yra svarbūs nustatant amžių; • kai atsisakoma atlikti medicininį tyrimą; • kai nustatytas amžius neatitinka nurodyto amžiaus; ■ prašytojui suteikiama galimybė ir priemonės ginčyti sprendimą ir būti išklaustytam. 	☐ ☐
INFORMACIJA PAGRĮSTAS SUTIKIMAS – prašytojas ir (arba) globėjas (atstovas)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Prašytojo sveikatos būklė, išsilavinimas ir (arba) branda yra tokia, kad jis gali duoti informacija pagrįstą sutikimą. ■ Prašytojas yra pakankamai brandus, dalyvauja priimant sprendimą atlikti amžiaus nustatymą ir į jo ir (arba) jo globėjo ar atstovo nuomonę atsižvelgiama. ■ Sutikimas atlikti medicininį amžiaus nustatymo tyrimą gautas. ■ Sutikimo galima neduoti, jei manoma, kad procesas neatitinka prašytojo interesų. 	☐ ☐ ☐ ☐
ATSISAKYMO PASEKMĖS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Prašytojas gali atsisakyti amžiaus nustatymo proceso; tokiu atveju išnagrinėjamos atsisakymo priežastys. ■ Šiam atsisakymui globėjas (teisinis atstovas) pritaria. ■ Aiškiai nustatyta, kad sprendimas atmesti prieglobsčio ar tarptautinės apsaugos prašymą nėra pagrįstas vien prašytojo atsisakymu atlikti amžiaus nustatymą. ■ Prašytojui atsisakius automatiškai nedaroma prielaida, kad jis yra suaugęs asmuo. 	☐ ☐ ☐ ☐
HOLISTINIS IR DAUGIADALYKIS POŽIŪRIS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Šiame procese atsižvelgiama į prašytojo poreikius ir ypatingas aplinkybes ir prireikus procesas prie jų pritaikomas (priklausomai nuo asmens amžiaus grupės, lyties, etninės kilmės, kultūrinio pagrindo, pažeidžiamumo ir kitų poreikių). ■ Šis procesas padeda išvengti nereikalingų tyrimų. Jei abejonių išlieka, išnaudojus kitas nemedicines alternatyvas taikomi medicininiai metodai. ■ Jei amžių nustatyti reikia, procese derinami įvairūs raidos vertinimo metodai (brandos, psichologinės ir fizinės brandos, elgesio ir kt.). ■ Vertinimą atlieka įvairių sričių ekspertai, kurie prireikus taiko įvairius metodus ir renka informaciją iš asmenų, palaikančių ryšius su prašytoju. 	☐ ☐ ☐ ☐
MAŽIAUSIAI INVAZINIS IR TIKSLIAUSIAS METODAS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Mažiausiai invaziniai ir tiksliausi metodai nustatyti atsižvelgiant į vertinamo amžiaus grupę, lytį, etninę kilmę, kultūrinius ypatumus, specialiuosius poreikius ir konkretaus atvejo aplinkybes. ■ Nagrinėjant bylą gerbiama prašytojo fizinė neliečiamybė ir orumas. ■ Atitinkami asmenys turi žinių apie prašytojo kultūrą ir etninę kilmę ir gali tas žinias taikyti atlikdami amžiaus nustatymą. ■ Tyrimai, kuriems reikia apsinuoginti, taip pat genitalijų ir krūtų išsivystymo tyrimai, negalimi. ■ Spindulinių tyrimų metodai taikomi kaip kraštutinė priemonė ir yra konkrečiai pagrįsti kiekvienu atskiru atveju. ■ Paklaida nurodyta dokumentuose ir suprantama ekspertui arba ekspertų grupei, priimančiai sprendimą dėl galutinių rezultatų. ■ Vertinimo metu užtikrinamas prašytojo privatumas ir konfidencialumas. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
DUOMENŲ APSAUGA	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Amžiaus nustatymo tikslais informacija apie prašytojo prieglobsčio prašymą arba apie tai, kad prašymas pateiktas, neatskleidžiama tariamiems persekiojimo dalyviams, kilmės šalies valdžios institucijoms, vyriausybės pareigūnams ar jų atstovams (pvz., siekiant gauti gimimo liudijimus arba kitus asmens tapatybės dokumentus, kuriais patvirtinamas prašytojo amžius). ■ Informacija surinkta sąžiningai, teisėtai ir konkrečiu amžiaus nustatymo tikslu. ■ Informacijos apie bet kokią amžiaus nustatymą ir jo įrodymų registravimas ir keitimasis jais atitinka duomenų apsaugos reglamento reikalavimus. 	☐ ☐ ☐

Vaiko interesų vertinimo kontrolinis sąrašas amžiaus nustatymo reikmėms (3 puslapis iš 3)	
KVALIFIKUOTI SPECIALISTAI	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Procese dalyvaujantiems specialistams rengiami mokymai apie vaikų teises ir poreikius, įskaitant vaiko interesus ir vaiko raidą. ■ Procese dalyvaujančių asmenų, įskaitant asmenis, kurie atlieka amžiaus nustatymą, ir globėją (atstovą), interesų konflikto nėra. ■ Asmenų, kurie bendrauja su prašytoju (vertėjų, atstovo, amžiaus nustatymą atliekančių asmenų), kompetencija patikrinta. ■ Prašytojo pageidavimai dėl specialistų, kurie atlieka vertinimą, lyties ir patirties išklausti ir j juo atsižvelgta. ■ Jeigu atliekamas vienas tyrimas, dėl rezultatų susitaria du ekspertai. ■ Jei manoma, kad reikia atlikti skirtingus tyrimus, už skirtingų rezultatų aiškinimą atsakingoje ekspertų grupėje turi būti įvairių sričių specialistų. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
DUBLINO BYLOS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Kai nagrinėjamos prašytojų, kurių amžius yra ginčijamas ir kuriems taikomas Dublino reglamentas, bylos, taikomas abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas. ■ Perkėlimo atveju informacija ir įrodymai, įskaitant informaciją apie tai, kokie amžiaus nustatymo metodai taikyti, perduodami atsakingai valstybei pagal duomenų apsaugos reglamentą. ■ Tais atvejais, kai valstybių išvados dėl amžiaus skiriasi, prieš priimant galutinį sprendimą atsižvelgiama į visus turimus įrodymus. ■ Mažiausias amžius, nustatytas pagal skirtingose valstybėse narėse atliktų skirtingų tyrimų rezultatus, pagal ES teisės aktus laikomas asmens amžiumi. ■ Priimdama galutinį sprendimą ir vertindama įrodymus, atsakinga valstybė atsižvelgia į: <ul style="list-style-type: none"> – išteklius ir metodus, naudotus amžiui nustatyti, – patikimumą ir (arba) nurodytą paklaidą, – asmenų, atsakingų už bet kokį amžiaus tyrimą ar vertinimą, kvalifikaciją, – bet kokią turimą papildomą informaciją apie amžių, – bet kokias nurodytas priežastis ir (arba) pateiktus paaiškinimus, susijusius su amžiaus skirtumais, – prašytojo nuomonę, visų pirma, jeigu amžiaus skirtumų atsiranda prašytojui nurodžius kitokį amžių. <p>Jei, atlikus tokią peržiūrą, vis dar yra abejonių, prašytojas laikomas vaiku remiantis abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principu.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
SPRENDIMO GINČIJIMO GALIMYBĖS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sprendimas dėl nustatyto amžiaus priimamas raštu ir prašytojui paaiškinamas žodžiu. ■ Atsiradus naujų įrodymų, rezultatai ir nustatytas amžius gali būti peržiūrėti. ■ Atitinkamas prašytojas gali apskųsti arba pateikti prašymą peržiūrėti sprendimą dėl nustatyto amžiaus, ir ši informacija taip pat pateikiama prašytojui ir jo atstovui (globėjui). ■ Kai nustatytas amžius neatitinka nurodyto amžiaus, prašytojui ir atstovui (globėjui) nurodomos priežastys, kuriomis paaiškinamas toks sprendimas. ■ Neigiamo sprendimo atveju paaiškinama, kaip tą sprendimą galima ginčyti. ■ Prieštaravimo arba apeliacinio skundo atveju prašytojas turi galimybę išreikšti savo nuomonę ir reikalauti, kad į ją būtų atsižvelgta. ■ Prašytojui padeda atstovas apeliaciniame procese. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
<p>Jei kuri nors iš pirmiau minėtų apsaugos priemonių netaikoma, išsamesnė informacija pateikiama interesų vertinimo ataskaitoje, kurioje taip pat nurodoma:</p> <ul style="list-style-type: none"> – būtini tolesni veiksmai (jei jų yra); – tyrimą atliekančių specialistų arba ekspertų grupės pastabos arba susirūpinimas, išreikštas vertinant tyrimų rezultatus; – kiti nerimą keliantys klausimai ar problemos, susijusios su vaiko gerove; – papildoma arba nauja informacija. 	

3 priedas. Teisinė ir politikos sistema

Šiame priede nurodomos svarbiausios su vaikais susijusios nuostatos, nustatytos tarptautiniuose ir Europos teisės aktuose, taip pat nacionaliniai teisės aktai ir teismų praktika, kuriuos nacionalinės institucijos nurodė 2016 m. atliktoje apklausoje; tačiau jo turinys neturėtų būti laikomas išsamiu. Jame taip pat nurodomi privalomos teisinės galios neturintys dokumentai ir medžiaga, susijusi su amžiaus nustatymu, taip pat saitai, jeigu jų yra, kad naudotojui būtų lengviau juos rasti. Galiausiai jame yra tuščia dalis, į kurią šios priemonės naudotojai gali įrašyti atitinkamas nacionalines nuostatas ir priemones.

1. Tarptautinės teisės aktai

Teisinė priemonė	Teisės ir apsaugos priemonės	Atitinkamas straipsnis
1989 m. lapkričio 20 d. JT vaiko teisių konvencija (VTK)	Šeima	Preambulė
	Vaiko apibrėžtis	1 straipsnis
	Nediskriminavimo principas	2 straipsnis
	Vaiko interesai	3 straipsnio 1 dalis, 9 straipsnio 3 dalis, 18 straipsnio 1 dalis, 20 straipsnis
	Teisė gyventi, išgyventi ir vystytis	6 straipsnis
	Registracija, vardas, pavardė, pilietybė ir tėvų globa	7 straipsnis
	Identiškumo ir šeimos santykių išsaugojimas	8 straipsnis
	Teisė palaikyti asmeninius santykius ir nuolat bendrauti	9 straipsnis
	Šeimos ryšių atkūrimas	10 straipsnis, 22 straipsnio 2 dalis
	Pagarba vaiko nuomonei – teisė būti išklaustytam	12 straipsnis
	Apsauga nuo įvairiausio pobūdžio smurto	19 straipsnis
	Priežiūra ir apgyvendinimas	20 straipsnis
	Vaikai pabėgėliai ir šeimos narių paieška	22 straipsnis
	Teisė į mokslą	28 straipsnis
	Apsauga nuo vaikų darbo	32 straipsnis
	Kankinimo uždraudimas, sulaikymas kaip kraštutinė priemonė	37 straipsnis
	Karas ir ginkluoti konfliktai	38 straipsnis
	Nepilnamečių justicija	40 straipsnis
1951 m. JT konvencija dėl pabėgėlių statuso ir 1967 m. Protokolas dėl pabėgėlių statuso	Pabėgėliai	JT įgaliotųjų atstovų konferencijos baigiamojo akto Nr. 2545 dėl pabėgėlių ir asmenų be pilietybės B dalies 2 punktą.
	Nelydimi vaikai	

2. ES *acquis*

Teisinė priemonė	Teisės ir apsaugos priemonės	Atitinkamas straipsnis	
Europos Sąjungos sutartis ES pagrindinių teisių chartija	Vaiko teisės	3 straipsnio 5 dalis	
	Teisė į prieglobstį	18 straipsnis	
Šengeno sienų kodeksas (Reglamentas 562/2006)	Vaiko teisės	24 straipsnis	
	Vaikams tinkamos procedūrinės priemonės, skirtos nepilnamečiams	VII priedo 19 straipsnio 1 dalies f punktas	
Priėmimo sąlygų direktyva (Direktyva 2013/33/ES) (nauja redakcija)	Nepilnametis	2 straipsnio d punktas	
	Nelydimas nepilnametis	2 straipsnio e punktas	
	Šeimos nariai	2 straipsnio c punktas	
	Atstovas	2 straipsnio j punktas	
	Vaiko interesai ir šeimos vienovė	9 konstatuojamoji dalis	
	Vaiko interesai	22 konstatuojamoji dalis, 2 straipsnio j punktas, 11 straipsnio 2 dalis, 23 ir 24 straipsniai	
	Pažeidžiami asmenys	21 ir 22 straipsniai	
	Registracija ir dokumentai	6 straipsnis	
	Šeimos narių paieška	24 straipsnio 3 dalis	
	Prieglobsčio procedūrų direktyva (Direktyva 2013/32/ES) (nauja redakcija)	Nepilnametis	2 straipsnio l punktas
Nelydimas nepilnametis		2 straipsnio m punktas	
Atstovas		2 straipsnio n punktas ir 25 straipsnis	
Vaiko interesai		33 konstatuojamoji dalis, 2 straipsnio n punktas, 25 straipsnio 1 dalies a punktas, 25 straipsnio 6 dalis	
Teisė į informaciją		25 straipsnio 4 dalis	
Amžiaus nustatymas		25 straipsnio 5 dalis	
Priskyrimo direktyva (Direktyva 2011/95/ES) (nauja redakcija)		Nepilnametis	2 straipsnio k punktas
		Šeimos nariai	2 straipsnio j punktas
		Nelydimas nepilnametis	2 straipsnio l punktas
		Vaiko interesai ir šeimos vienovė	18 konstatuojamoji dalis
	Vaiko interesai	19, 27 ir 38 konstatuojamosios dalys, 20 straipsnio 5 punktas, 31 straipsnio 4–5 dalys	
	Teisė būti išklausytam arba teisė dalyvauti, teisė į informaciją	22 ir 31 straipsniai	
	Šeimos vientisumo išsaugojimas	23 straipsnis	
	Šeimos narių paieška	31 straipsnio 5 dalis	

Reglamentas „Dublinas III“ (ES reglamentas 604/2013) (nauja redakcija)	Nepilnametis	2 straipsnio i punktas	
	Nelydimas nepilnametis	2 straipsnio j punktas	
	Šeimos nariai	2 straipsnio g punktas	
	Giminaitis	2 straipsnio h punktas	
	Atstovas	2 straipsnio k punktas	
	Vaiko interesai ir šeimos vienovė	16 konstatuojamoji dalis	
	Vaiko interesai	13, 24 ir 35 konstatuojamosios dalys, 2 straipsnio k punktas, 6, 8 straipsniai, 20 straipsnio 3 dalis	
	Teisė į informaciją	4 konstatuojamoji dalis ir XI priedas Įgyvendinimo reglamentas 118/2004	
	Šeimos narių ir giminaičių tapatybės nustatymas	35 konstatuojamoji dalis	
	Šeimos narių paieška, šeimos narių ir giminaičių tapatybės nustatymas	6 straipsnio 4 punktas, 8 straipsnis	
	Keitimasis informacija apie vaiką	Įgyvendinimo reglamento 118/2004 VII priedas	
	Šeimos narių paieška, šeimos narių ir giminaičių tapatybės nustatymas	1 straipsnio 7 dalis, II priedo A SĄRAŠO I dalis, B SĄRAŠO I dalis	
	Įgyvendinimo reglamentas 118/2014	Keitimasis informacija apie vaiką	VII priedas
Informacija, teikiama nelydimiems vaikams apie Dublino procedūrą		XI priedas	
EURODAC reglamentas (Reglamentas Nr. 603/2013) (nauja redakcija)		Vaiko interesai	35 konstatuojamoji dalis
		Kovos su prekyba žmonėmis direktyva (Direktyva 2011/36/ES)	Vaiko, tapusio prekybos žmonėmis auka, tapatybės nustatymas ir apsaugos priemonės
Vaikas	2 straipsnio 6 dalis		
Pažeidžiamumas	2 straipsnio 2 dalis		
Vaiko interesai	8, 22 ir 23 konstatuojamosios dalys, 13 straipsnis, 16 straipsnio 2 dalis		
Procedūrinės garantijos vykdant baudžiamąjį tyrimą	15 straipsnis		
Apsauga nelydimiems nuo prekybos žmonėmis nukentėjusiems vaikams	16 straipsnis		
Direktyva dėl teisės laikinai apsigyventi suteikimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos (Direktyva 2004/81/EB)	Nelydimas nepilnametis		2 straipsnio f punktas
	Vaiko interesai		10 straipsnio a punktas
	Nelydymo vaiko tapatybės nustatymas		10 straipsnio c punktas
	Šeimos narių paieška		10 straipsnio c punktas

Šeimos susijungimo direktyva (2003/86/EB)	Nelydimas nepilnametis	2 straipsnio f punktas
	Šeimos susijungimas	2 straipsnio d punktas
	Šeimos nariai	4 straipsnis
	Vaiko interesai	straipsnis
	Šeimos ryšių atkūrimas	4 ir 10 straipsniai
	Pažeidžiami asmenys / pažeidžiamumas	3 straipsnio 9 punktas
2011 m. gruodžio 13 d. Direktyva 2011/92/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR	Amžius, kai galima duoti sutikimą lytiškai santykiauti	8 konstatuojamoji dalis 2 straipsnio b punktas ir 3 straipsnio 2 dalis

3. Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
Šalis	Svarbūs teisės aktai
Austrija	<p>Pagal Federalinio įstatymo dėl bendrųjų Federalinės imigracijos ir prieglobsčio tarnybos darbo tvarkos taisyklių 13/3 straipsnį Federalinė imigracijos ir prieglobsčio tarnyba arba Federalinis administracinis teismas gali nurodyti, taikant kelių tyrimų metodą (2005 m. Austrijos prieglobsčio įstatymo 2/1/25 straipsnis), taip pat atliekant radiologinius tyrimus, ypač rentgeno tyrimus, nustatyti amžių, jeigu užsieniečiai nesugeba įrodyti tariamos ir preliminarios procedūros rezultatais pagrįstos abejotinos nepilnametystės, pateikdamas neginčijamus dokumentus arba kitus tinkamus ir lygiaverčius įrodymus. Bet kuris tyrimo metodas turi būti atliekamas taikant kuo mažesnę intervenciją. Užsieniečio bendradarbiavimas atliekant radiologinį tyrimą negali būti užtikrintas. Jeigu po amžiaus nustatymo tyrimų išlieka pagrįstų abejonių, užsieniečio naudai daroma prielaida, kad jis yra nepilnametis. Ši teisinė nuostata iš pradžių buvo patvirtinta 2009 m. ankstesniu 2005 m. Austrijos prieglobsčio įstatymo 15/1/6 straipsniu. Nuo 2014 m. ją reglamentuoja Federalinis įstatymas dėl bendrųjų Federalinės imigracijos ir prieglobsčio tarnybos darbo tvarkos taisyklių.</p> <p>2005 m. Austrijos prieglobsčio įstatymo 2/1/25 straipsnyje kelių tyrimų metodas apibrėžiamas kaip pažangiausias amžiaus nustatymo modelis, kurį sudaro trys atskiri medicininiai tyrimai (specialus fizinis, odontologinis tyrimas ir rentgeno tyrimas). Ši teisinė nuostata buvo priimta 2009 m.</p> <p>2005 m. Austrijos prieglobsčio įstatymo 29/6/2 straipsniu nustatyta, kad prireikus kelių tyrimų metodas (2005 m. Austrijos prieglobsčio įstatymo 2/1/25 straipsnis, Federalinio įstatymo dėl bendrųjų Federalinės imigracijos ir prieglobsčio tarnybos darbo tvarkos taisyklių 13/3 straipsnis) turi būti nedelsiant taikomas amžiaus nustatymo tikslais priėmimo procedūros pradžioje. Ši teisinė nuostata priimta 2015 m.</p>
	<p>Atitinkama teismo praktika</p> <p>Austrijos vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad tais atvejais, kai nėra pakankamai įrodymų, pagrindžiančių tariamą prašytojo nepilnametystę, pirmosios instancijos teismas turi nurodyti atlikti amžiaus nustatymą. Oficialaus pareigūno prielaidos dėl amžiaus, kuri grindžiama tik prašytojo išvaizda, nepakanka (VwGH 16.4.2007, Ra 2005/01/0463; www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnumm er=JW T_2005010463_20070416X00)</p> <p>Austrijos vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad jei tyrimo procedūros rezultatai pateisina prielaidą dėl prašytojo pilnametystės, Federalinė imigracijos ir prieglobsčio tarnyba nėra įpareigota nurodyti taikyti kelių tyrimų metodą, siekiant nustatyti prašytojo amžių, taip pat tokiais atvejais nėra taikomas abejotinu aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas. (VwGH 25.2.2015, Ra 2014/20/0045, www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Vwgh/JWR_2014200045_20150225L02/JWR_2014200045_20150225L02.pdf) Austrijos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad kelių tyrimų metodo, kuriuo siekiama nustatyti prašytojo amžių, taikymo rezultatas yra visos bylos aplinkybių nustatymo procedūros, skirtos sprendimui priimti, dalis. Dėl netinkamai atliktu tyrimo ar neteisingų argumentų, pateiktų sprendime dėl prašytojo amžiaus nustatymo, priimamas neteisėtas sprendimas. (VwGH 25.2.2016, Ra 2016/19/0007, www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JW T_2016190007_20160225L00)</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
Belgija	<p>2002 m. gruodžio 24 d. Globos įstatymu įsteigta Globos tarnyba, atsakinga už nelydimų nepilnamečių priėmimą ir globėjų skyrimą.</p> <p>Globos įstatymo 7 straipsnyje nustatyta:</p> <p>§ 1. Kai Globos tarnyba ar institucijos, atsakingos už prieglobsčio suteikimą, galimybę pateikti į teritoriją, teisę gyventi šalyje ir išsiuntimą iš šalies, turi pagrįstų abejonių dėl atitinkamo asmens amžiaus, Globos tarnyba nedelsdama nurodo, kad gydytojas atliktų medicininį tyrimą, siekiant nustatyti, ar asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, ar ne.</p> <p>Medicininis tyrimas atliekamas prižiūrint Globos tarnybai.</p> <p>Medicininio tyrimo išlaidas padengia prašančioji institucija. Jei Globos tarnyba savo iniciatyva nurodo atlikti tyrimą, ji padengia tokio tyrimo išlaidas.</p> <p>§ 2. Kai atlikus medicininį tyrimą paaiškėja, kad atitinkamas asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, taikomas 8 straipsnis. Kai atlikus medicininį tyrimą paaiškėja, kad atitinkamas asmuo yra vyresnis nei 18 metų amžiaus, Globos tarnybos globos teisės teisėtai pasibaigia. Globos tarnyba nedelsdama informuoja atitinkamą asmenį, taip pat institucijas, atsakingas už prieglobstį, galimybę pateikti į teritoriją, teisę gyventi šalyje ir išsiuntimą iš jos, ir bet kurią kitą susijusią instituciją.</p> <p>§ 3. Jei kyla abejonių dėl medicininio tyrimo rezultato, atsižvelgiama į jauniausią amžių.</p>	
Bulgarija	<p>PRIEGLOBŠČIO IR PABĖGĖLIŲ ĮSTATYMAS <i>galioja</i> nuo 2002 m. gruodžio 1 d. 61 straipsnio 3 dalis (papildyta – SG 101/2015) Jei kyla pagrįstų abejonių, kad toks užsienietis nėra nepilnametis arba jaunesnio amžiaus, nei nustatyta įstatymuose, apklausiančioji institucija paveda parengti eksperto nuomonę siekiant nustatyti jo amžių.</p>	
Kroatija	<p>Tarptautinės ir laikinosios apsaugos įstatymas (Oficialusis leidinys Nr. 70/2015)</p>	
<p>Taip pat reikėtų paminėti, kad 2013 m. liepos 18 d. Konstitucinis Teismas išaiškino, kad amžiaus nustatymą siekiant paskirti globėją reguliuoja policijos ir saugumo įstatymas. Globos tarnyba jokia būdu negali nustatyti nepilnamečio asmens statuso ir priliti sprendimo dėl ginčo, susijusio su civiline teise. Pagal Konstitucijos 144 straipsnį teismai turi išimtinę kompetenciją nagrinėti tokius ieškinius. Todėl, jeigu jaunuolis nori, kad jo vardas ir pavardė bei gimimo data būtų autoritetingai patvirtinti (globos ir migracijos tarnyboms), jis turi iškelti bylą kompetentingame teisme pagal Civilinio kodekso 46 straipsnį ir (arba) Belgijos tarptautinės privatinės teisės kodekso 27 straipsnį.</p>	Tokių sprendimų nėra.	Nėra duomenų.

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
Kipras	<p>Amžiaus nustatymo procesas pradedamas remiantis šiomis teisinėmis nuostatomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Remiantis Kipro pabėgėlių įstatymo 10 straipsnio 1 dalies G punktu, siekdama nustatyti nelydimo nepilnamečio amžių, Prieglobsčio tarnyba, nagrinėdama jo prašymą suteikti tarptautinę apsaugą, gali atlikti medicininį tyrimą. - 1997 m. birželio 26 d. Tarybos rezolucijos 4 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nelydimų nepilnamečių iš trečiųjų šalių atžvilgiu nustatyta, kad „a) nelydimi tarptautinės apsaugos prašytojai, teigiantys esą nepilnamečiai, turi įrodyti savo amžių, b) jei tokių įrodymų nėra arba jei vis dar kyla rimtų abejonių, valstybės narės gali objektyviai nustatyti tarptautinės apsaugos prašytojų amžių. Šiuo tikslu valstybė narė, gavusi prašytojo ir jo paskirto atstovo pritarimą, gali atlikti medicininį amžiaus nustatymo tyrimą, kurį atlieka specializuotas medicinos personalas.“
Čekijos Respublika	<p>325/1999 89 skirsnis 326/1999 124 skirsnis 109/2002 23 skirsnis</p>
Danija	<p>Pagal Danijos įstatymo dėl užsieniečių 40c skirsnio 2 dalį Danijos nacionalinė policija ir Danijos imigracijos tarnyba gali reikalauti, kad nelydimas užsienietis, teigiantis esąs nepilnamečis, dalyvautų medicininiam tyrimui, kuriuo siekiama nustatyti užsieniečio amžių.</p>
Estija	<p>Teismo medicinos ekspertizės įstatymas, priimtas 2002 m. sausio 1 d. Tarptautinės apsaugos suteikimo užsieniečiams įstatymas, priimtas 2006 m. liepos 1 d.</p>
Suomija	<p>Medicininis amžiaus nustatymas numatytas Suomijos įstatyme dėl užsieniečių nuo 2010 m. 6a skirsnyje teigiama, kad medicininis amžiaus nustatymas gali būti atliekamas siekiant nustatyti rėmėjo arba užsieniečio, prašančio išduoti leidimą gyventi šalyje, amžių, jei yra pagrįstų priežasčių įtarti, kad asmens pateikta informacija apie jo amžių nėra patikima. –Šiuo metu nėra teisės aktų pakeitimų, susijusių su amžiaus nustatymu Suomijoje.</p>
	<p>Nėra duomenų.</p>
	<p>Teismo sprendimai yra individualūs.</p>
	<p>Nėra duomenų.</p>
	<p>Kol kas nėra teismo bylų, įskaitant bylas, susijusias su amžiaus nustatymo aspektais</p>
	<p>Nėra svarbių teismų sprendimų. Apskritai, amžiaus nustatymo rezultatus Administracinis teismas paliko galioti, bet kai kuriais atvejais rezultatas buvo panaikintas.</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
Prancūzija	2016 m. kovo 14 d. Vaiko apsaugos įstatymas. Šiuo metu yra ribojamas rentgeno spinduliuotės naudojimas ir draudžiama atlikti seksualinės brandos apžiūrą siekiant nustatyti asmenų, teigiančių, kad jie yra jaunesni nei 18 metų, amžių.	<p>2016 m. kovo 14 d. įstatymas papildytas Civilinio kodekso 388 straipsniu. Įsigaliojus naujam įstatymui, šiuo klausimu nebuvo nagrinėjama jokia byla.</p> <p>Naujausias sprendimas šiuo klausimu yra 2015 m. sausio 13 d. Reno apeliacinio teismo sprendimas (https://www.legifrance.gouv.fr/affichLuriJudi.do?oldAction=rechLuriJudi&idTexte=JURITEXT000030123464&fastReqId=1477313596&fastPos=2)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Padėties pristatymas: atitinkamas asmuo pareiškė, kad jis gimė 1996 m. spalio 26 d. Kinšasoje; taigi, jis esąs nepilnametis. Jo tapatybei pagrįsti buvo pateikta gimimo liudijimo kopija, kurią 2012 m. rugpjūčio 9 d. parengė Bumbu (KDR) meras. Globos procedūra pradėta, o Bendrosios tarybos (departamento) pirmininkas pateikė pasiūlymą dėl priežiūros sustabdymo. – Išanalizavus dokumentus prieita prie išvados, kad dokumentai yra autentiški; tačiau priminta, kad gimimo liudijimas buvo pagrįstas paprastu tėvų žodiniu pareiškimu, todėl neturėjo jokios teisminės vertės. Šio dokumento taip pat nepakako, kad būtų galima nustatyti asmens amžių, nes nėra įrodomosios vertės, ir jis negalėjo pagrįsti amžiaus, kurio sulaukus galima duoti sutikimą. Tačiau amžius buvo nustatytas atlikus (riešo ir kairės plaštakos) rentgeno tyrimą, klinikiškus tyrimus ir augimo plokštelių analizę.

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
	<ul style="list-style-type: none"> – Visuose veiksmuose daroma nuoroda į 2007 m. sausio 16 d. Nacionalinės medicinos akademijos ataskaitą, kurioje teigiama, kad „kaulų amžius iširtas padarius riešo ir kairės plaštakos rentgenogramą“, – kalbama apie Atlas Greulich ir Pyle metodą, kuris tebėra paprasčiausias ir patikimiausias metodas. Jis taikomas universaliai. Iš esmės iki šiol nenustatyta jokių rasinių skirtumų. Akademija pareiškė, kad „labai retas atvejis, kai kaulų vystymasis ir faktinis amžius nesutampa; tačiau kai taip nutinka, daugumoje situacijų tikrasis amžius yra tinkamai neįvertinamas“. – Visi teismui svarstyti pateikti klausimai patvirtina įrodymus, todėl konstatuota, kad asmuo yra sulaukęs amžiaus, kai gali duoti sutikimą. <p>Kiti sprendimai, pagrįsti tais pačiais argumentais: Reno apeliacinis teismas – 2014 m. spalio 28 d. https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000029685707&fastReqId=698863264&fastPos=3</p> <p>Reno apeliacinis teismas – 2014 m. spalio 28 d. https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000029685707&fastReqId=698863264&fastPos=3</p> <p>Limožo apeliacinis teismas – 2014 m. kovo 3 d. https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000028708995&fastReqId=1179022326&fastPos=9</p> <p>Pažymėtina, kad 2016 m. kovo 14 d. įstatymu atsakyta į šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rentgenografija naudojama kaip alternatyvi priemonė, taip pat tuo atveju, kai nėra galiojančio tapatybę patvirtinančio dokumento ir kai tariamas amžius nėra aiškus. – Procedūrą stebi teisminės institucijos po to, kai buvo gautas asmens sutikimas. – Tyrimas turėtų būti atliekamas atsargiai (abejotinos aplinkybės turi būti aiškinamos prašytojo naudai, atsižvelgiant į kitus medicinius ir socialinius duomenis).

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
Vokietija	<p>VIII Socialinio kodekso 42f skirsnyje aprašomos amžiaus nustatymo, kai globą perima jaunimo gerovės tarnyba, taisyklės (pradėta taikyti 2016 m. lapkričio 1 d.).</p> <p>http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_GBl#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl115s1802.pdf%27%5D__1467628916541</p>	<p>a) 2015 m. rugpjūčio 26 d. Karlsruhės aukštesniojo apygardos teismo (vok. <i>Oberlandesgericht</i>) sprendimas 18 UF 92/15.</p> <p>įžanginė pastaba</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tolesni tyrimai, susiję su prievole atlikti tyrimą <i>ex officio</i>, yra susiję su abejonėmis dėl tiriamojo asmens amžiaus. Jei teigins, kad asmuo yra nepilnametis, yra akivaizdžiai neteisingas arba jei tiriamasis asmuo nepaaiškina aplinkybių, kurios neva pakankamai patikimai įrodo jo nepilnametystę, pagal įpareigojimą atlikti tyrimą <i>ex officio</i> „nediferencijuotų“ tyrimų atlikti nereikia. (25 pastaba parašėje) 2. Nors galioja abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas, kuris reiškia, jog tiriamojo asmens naudai daroma prielaida, kad jis yra nepilnametis, jeigu nėra galimybės visiškai išsklaidyti abejonių dėl jo pilnametystės, jis taikomas tik jeigu teismas negali pagrįstai įrodyti asmens faktinio amžiaus, pagal faktines aplinkybes išnaudojus visas procedūrinio požūriū galimas ir priimtinas tyrimo galimybes. (33 pastaba parašėje) 3. Dėl pareigos bendradarbiauti su tiriamuoju asmeniu nustatant jo amžių pagal įstatymo dėl procesų šeimos bylą ir ypatingos teisenos klausimais 27 skirsny. (24 pastaba parašėje) 4. Dėl radiografinio plaštakos skeleto tyrimo reikšmingumo ir patikimumo. (31 pastaba parašėje) (32 pastaba parašėje) <p>Kiti pagrindiniai klausimai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiga bendradarbiauti, apibrėžta įstatymo dėl procesų šeimos bylą ir ypatingos teisenos klausimais 27 skirsnyje, paprastai apima medicininį tyrimą, kad būtų galima patikrinti nurodytą amžių, tiek, kiek tai nežemina asmens ir yra pagrįsta (atitinka 2014 m. vasario 25 d. Hamo OLG sprendimą byloje 1 UF 213/13). (24 pastaba parašėje) 2. Medicininis tyrimas, kurio reikia norint nustatyti tiriamojo asmens nepilnametystę, kuri yra būtina jo perėmimo globon sąlyga pagal VII Socialinio kodekso 42 skirsny (I Socialinio kodekso 62 skirsnio 1 dalis), gali apimti radiografinį tyrimą. Taip pat, siekiant nustatyti tiriamojo asmens amžių, leidžiama susipažinti su jau esamomis radiogramomis (atitinka 2011 m. vasario 9 d. Hamburgo OVG sprendimą byloje 4 Bs 9/11; Amt 2011, 472). (32 pastaba parašėje) 3. Neįmanoma patikimai nustatyti, ar asmuo yra sulaukęs pilnametystės, remiantis vien tik radiografiniu plaštakos skeleto brandos tyrimu. (31 pastaba parašėje) <p>https://www.juris.de/jportal/?quelle=jlink&docid=KORE221492015&psml=jurisw.psm1&max=true</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teisimų praktika	
<p>b) 2016 m. vasario 22 d. Brėmeno aukštesniojo administracinio teismo sprendimas – 1 B 303/15</p> <p>Pagrindiniai su šiuo klausimynu susiję klausimai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepilnametystė įstatyme aiškiai apibrėžta, kai 2015 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo VIII Socialinio kodekso 42f skirsnis. • Nepilnametystė turi būti nustatyta nagrinėjant asmens tapatybės dokumentus (be kita ko, nuotrauka turi įrodyti tapatybę pagristai patikimai). Neturint asmens tapatybės dokumentų tiriamojo asmens pateikta informacija išlieka. Jei ši informacija kelia abejonių, būtina atlikti kvalifikuotą vizualinį tyrimą amžiui įvertinti ir nustatyti (išorinė išvaizda, apklausa dalyvaujant vertėjui žodžiu, jei yra galimybė, susipažinimas su kitais dokumentais). Visada taikomas „keturių akių“ principas, t. y. procese dalyvauja du patyrę Jaunimo gerovės tarnybos darbuotojai. Jei tam tikrų abejonių dėl tiriamojo asmens pateiktos informacijos išlieka po vizualaus tyrimo, tačiau apskritai galima daryti pagristai įtikimą prielaidą, kad jis yra nepilnametis, reikalavimai taikyti nepilnamečius reglamentuojantį įstatymą yra įvykdyti. • Kvalifikuoto vizualaus tyrimo rezultatas taip pat gali būti prielaida, kad asmuo yra pilnametis, nes esama aiškių asmens išorinės išvaizdos požymių, rodančių, kad jis yra sulaukęs pilnametystės. Tokį patį rezultatą gali duoti ir per pokalbį gautos informacijos vertinimas, jei tiriamojo asmens pareiškimai negali būti laikomi aiškiais ir patikimais vystymosi proceso įrodymais. Dėl bendrųjų teiginių ir neatitikčių, be kita ko, išorinės išvaizdos rezultatas gali būti toks pat (2015 m. lapkričio 18 d. Brėmeno aukštesniojo administracinio teismo sprendimas – 2 B 221/15). • Kvalifikuotas vizualus tyrimas, kurį atliekant atsižvelgiama ne vien tik į išorės fizines savybes, iš tiesų gali būti tinkamas metodas asmens amžiui įvertinti ir nustatyti (2014 m. rugsejo 23 d. Miuncheno administracinio teismo sprendimas – 12 CE 14.1833). • Jeigu po kvalifikuoto vizualaus tyrimo negaunamas pagristai patikimas rezultatas, būtina nurodyti atlikti medicininį tyrimą. VIII Socialinio kodekso 42f skirsnio aiškinamajame memorandume (Bundestago leidinys 18/6392) išvardyti tokio tyrimo kriterijai, kuriuose nurodyta, kad turi būti pasirinktas atsargiausias ir patikimiausias metodas. • Ši etapų procedūra atitinka atitinkamą techninį standartą (Federalinių jaunimo gerovės tarnybų darbo grupės rekomendacijas), kurio nuoroda pateikiama VIII Socialinio kodekso 42 straipsnio aiškinamajame memorandume. <p>https://www.juris.de/jportal/?quelle=jlink&docid=JURE160008628&psml=jurisw.psm1&max=true</p>	

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
Graikija	13 straisnio 4, 5, 6 ir 7 dalys	Nėra
Vengrija	2007 m. Prieglobsčio įstatymas Nr. LXXX, Vyriausybės potvarkis Nr. 301/2007. (XI. 9) dėl 2007 m. Prieglobsčio įstatymo Nr. LXXX vykdymo, 2016 m. Ekspertų liudytojų įstatymas Nr. XXIX	Nėra
Airija	<p>1996 m. Pabėgėlių įstatymas</p> <p>Pabėgėlių įstatymo 8 skirsnio 5 dalies a punkte nustatyta, kad tais atvejais, kai Komisarų įgaliotam pareigūnui ar imigracijos pareigūnui atrodo, kad į valstybę atvykęs asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, tas laikas turi būti perduotas Vaiko ir šeimos agentūrai (Child & Family Agency, TUSLA), kuri sprendžia, ar jo vardu pateikti prieglobsčio prašymą. Tuo atveju, jei prašymas pateikiamas, Vaiko ir šeimos agentūra (TUSLA) ir Pabėgėlių teisės reikalų tarnybos teisinis atstovas padeda nepilnamečiui per prieglobsčio procedūrą, be kita ko, jį palydėdamas į pokalbį.</p> <p>2015 m. Tarptautinės apsaugos įstatymas (dar neįsigaliojo).</p> <p>14 skirsnyje <i>inter alia</i> nustatyta, kad tais atvejais, kai 13 skirsnyje nurodytam pareigūnui atrodo, kad asmuo, kuris siekia pateikti tarptautinės apsaugos prašymą arba kuriam turi būti surengtas preliminarus pokalbis, nėra sulaukęs 18 metų ir nėra lydimas už jo priežiūrą ir apsaugą atsakingo suaugusio asmens, pareigūnas kuo skubiau praneša apie tai Vaiko ir šeimos agentūrai.</p> <p>15 skirsnio 4 dalyje nurodyta, kad kai Vaiko ir šeimos agentūrai, remiantis turima informacija, įskaitant su ja susijusias teises konsultacijas, atrodo, kad tarptautinės apsaugos prašymas turėtų būti teikiamas asmens, kuris nėra sulaukęs 18 metų (šioje skirsnio dalyje vadinamas vaiku) ir kuriam Agentūra teikia priežiūros ir apsaugos paslaugas, vardu, Agentūra pasirūpina, kad būtų paskirtas Agentūros darbuotojas arba kitas jos nuožiūra pasirinktas asmuo, kuris pateiktų tokį prašymą vaiko vardu, atstovautų vaikui ir jam padėtų nagrinėjant prašymą.</p> <p>24 skirsnio 1 dalyje numatyta, kad ministras arba tarptautinės apsaugos pareigūnas, jei jis pagrįstai mano, kad būtina tai padaryti siekiant nustatyti, ar 15 skirsnio 4 dalyje nurodytas prašytojas nėra sulaukęs 18 metų, remdamasis šiuo skirsniu gali susitarti, kad būtų atliekamas tyrimas prašytojo amžiui nustatyti.</p>	<p>AM prieš Pabėgėlių prašymo komisarią</p> <p>Ieškovas: A. M.</p> <p>Atsakovas: Pabėgėlių prašymų komisaro nurodomoji (-ios) dalis (-ys): [2005] IEHC 317</p> <p>Interneto adresas: http://www.courts.ie/Judgments.nsf/bce24a8184816f1580256ef30048ca50/2bff9fbfdcf...</p> <p>Prieglobsčio prašytojas pateikdamas prieglobsčio prašymą teigė, kad jis yra nepilnametis. Pabėgėlių prašymų nagrinėjimo komisaras apklausė jį, kad nustatytų jo amžių, ir nustatė, kad jam ne mažiau nei 18 metų. Po to Komisaras nagrinėjo prašytojo prašymą kaip pateiktą suaugusio asmens ir tinkamu laiku priėmė neigiamą sprendimą dėl prieglobsčio suteikimo. Prašytojas užginčijo amžiaus nustatymo rezultatą ir sprendimą dėl pabėgėlio statuso suteikimo.</p> <p>Teismas panaikino sprendimą dėl prašytojo amžiaus nustatymo, konstatuodamas, kad minimalieji tokios procedūros procedūriniai reikalavimai, be kita ko, yra tokie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. prašytojui turi būti suprantamai pranešta apie pokalbio tikslą; 2. prašytojas turi teisę būti suprantamai informuotas apie priežastis ar pagrindus, kodėl apklausos atlikėjas mano, jog teiginys yra klaidingas, ir jam turi būti suteikta galimybė spręsti tokius klausimus; 3. prašytojas turi teisę būti informuotas apie bet kokias apklausos atlikėjo abejones, susijusias su asmens tapatybės dokumentais, ir jam turi būti suteikta galimybė išspręsti šį klausimą; 4. jeigu sprendimas yra nepalankus prašytojui, prašytojas turi būti aiškiai ir greitai informuotas apie sprendimą ir jo priežastis; 5. apie pakartotinio vertinimo galimybę ir procedūrą pranešama žodžiu ir raštu.

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
<p>24 skirsnio 2 dalyje nustatyta, kad „remiantis 1 dalimi, tyrimas:</p> <p>(a) atliekamas visapusiškai gerbiant prašytojo orumą;</p> <p>(b) turi atitikti poreikį pasiekti patikimą rezultatą, atliekant kuo mažiau invazinį tyrimą, o</p> <p>(c) kai tyrimas yra medicininis, jį turi atlikti registruotas praktikuojantis gydytojas arba kitas nurodytas tinkamai kvalifikuotas medicinos specialistas.“</p> <p>24 skirsnio 7 dalyje nustatyta, kad pagrįsta prielaidis gali atsirasti remiantis „bendrais pareiškimais ar kitais svarbiais požymiais, [kad] yra priežasčių abejojti dėl prašytojo amžiaus“.</p> <p>24 skirsnio 3 dalyje nustatyta, kad būtina gauti a) prašytojo, b) suaugusio asmens, kuris prisiima atsakomybę už prašytojo priežiūrą ir apsaugą, arba c) Vaiko ir šeimos agentūros paskirto darbuotojo ar kito asmens, kuris vaiko vardu pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, sutikimą atlikti medicininį tyrimą.</p> <p>24 skirsnio 4 dalyje numatyta, kad vaikas ta kalba, kurią kaip pagrįstai manoma, jis supranta, turi būti informuojamas apie:</p> <p>(a) galimybę, kad jo amžius gali būti nustatytas atliekant tyrimą,</p> <p>(b) tyrimo metodą ar metodus,</p> <p>(c) galimas tyrimo rezultatų pasekmes tarptautinės apsaugos procedūrai ir</p> <p>(d) vaiko atsakymo atlikti tyrimą pasekmes.</p> <p>Atsisakymo atlikti tyrimą pasekmės nurodytos 24 skirsnio 5 dalyje, t. y. kad ministras arba tarptautinės apsaugos pareigūnas gali imtis veiksmų, kad nustatytų, ar prašytojas yra sulaukęs 18 metų.</p> <p>Konkrečios nuostatos dėl medicininio tyrimo, susijusio su ginčytino amžiaus sulauktais asmenimis, yra pateiktos 25 skirsnyje, panašiai kaip 24 skirsnyje.</p> <p>25 skirsnyje <i>inter alia</i> numatyta, kad, taikant 20 skirsnio 7 dalies b papunktį, ministras gali pasirūpinti, kad būtų atliktas tyrimas, siekiant nustatyti asmens amžių.</p>	<p>Teismas nustatė, kad šiuo atveju šių reikalavimų nebuvo laikomasi.</p> <p>Principai: Minimalieji nepilnamečių amžiaus nustatymo vykstant prieglobsčio prašymo nagrinėjimo procesui procedūriniai reikalavimai, be kita ko, yra tokie: i) prašytojui turi būti suprantamai pranešta apie pokalbio tikslą; ii) prašytojas turi teisę būti suprantamai informuotas apie priežastis ar pagrindus, kodėl apklausos atlikėjas mano, jog teiginys yra klaidingas, ir jam turi būti suteikta galimybė spręsti tokius klausimus; iii) prašytojas turi teisę būti informuotas apie bet kokias apklausos atlikėjo abejones, susijusias su asmens tapatybės dokumentais, ir jam turi būti suteikta galimybė išspręsti šį klausimą; iv) jeigu sprendimas yra nepalankus prašytojui, prašytojas turi būti aiškiai ir greitai informuotas apie sprendimą ir jo priežastis; v) apie pakartotinio vertinimo galimybę ir procedūrą pranešama žodžiu ir raštu.</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
<p>Italija</p>	<p>Teisėkūros procedūra priimtas aktas Nr. 142/2015, 17, 18 ir 19 straipsniai (kurio ugyvendinamas ES Reglamentas 2013/33)</p> <p>Potvarkis (svarstomas Ministrų Tarybos): „regolamento recante definizione dei meccanismi per la determinazione dell'età dei minori stranieri non accompagnati vittime di tratta, in attuazione dell'art. 4, comma 2, del decreto legislativo 4 marzo 2014, n. 24.“</p> <p>8 straipsnis, DPR 1988 9 22, Nr. 448 (nei procesi penali, in caso di incertezza sulla minore età il giudice dispone, anche d'ufficio, una perizia) 28 straipsnis, co. 3, D.Lgs. 286/98 (vaiko interesai) 19 straipsnis, co. 2, lett. a), D.Lgs. 286/98 (divieto espulsione minori stranieri) 19 straipsnis, D.Lgs. 25/2008, kuriuo įgyvendinama ES direktyva 2005/85 (amžiaus nustatymas gali būti atliekamas bet kurio procedūros etapu). L'art. 4, co. 2, D.Lgs. 2014 3 4, Nr. 24, kuriuo įgyvendinama ES direktyva 2011/36 (apibrėžta holistinė amžiaus nustatymo procedūra; esant abejonių daroma prielaida, kad asmuo yra nepilnametis).</p> <p>2017 m. patvirtintas naujas potvarkis, kuriuo nustatoma nelydymų nepilnamečių amžiaus nustatymo procedūra, atliekama, kai įtariama, kad nelydymas nepilnametis yra prekybos žmonėmis auka.</p> <p>http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2016/12/22/16G00248/sg</p>	<p>2014 1 27 <i>Tribunale di Torino</i>: atliekant radiologinį vertinimą negalima atmesti galimybės, kad atskirais atvejais galėjo atsirasti amžiaus nustatymo paklaida. Jei kyla abejonių, pirmenybė teikiama prielaidai, kad asmuo yra nepilnametis. http://www.questionegiustizia.it/articolo/i-metodi-di-accertamento-dell-eta-cronologica-dei-05-03-2015.php</p>
<p>Latvija</p>	<p>2016 m. sausio 19 d. įsigaliojo naujas Latvijos prieglobsčio įstatymas. Remiantis Prieglobsčio įstatymo nuostatomis, Latvijos valstybės sienos apsaugos tarnyba yra atsakinga už prieglobsčio prašytojų prašymų priėmimą ir atitinkamų pradinių veiksmų vykdymą <i>inter alia</i> nustatant prieglobsčio prašytojo tapatybę.</p> <p>Prieglobsčio įstatymo 7 skirsnio 2 dalyje nustatyta, kad Valstybės sienos apsaugos tarnyba, nustatydamą prieglobsčio prašytojo tapatybę ir pilietybę, turi teisę atlikti prieglobsčio prašytojo ir jo turto patikrinimą, konfiskuoti daiktus ir dokumentus, jei jie gali turėti reikšmės nagrinėjant prašymą arba gali kelti grėsmę prieglobsčio prašytojui arba aplink jį esantiems asmenims.</p> <p>Priimdama sprendimą atlikti medicininį ekspertinį tyrimą, Valstybės sienos apsaugos tarnyba nedelsdama ir dalyvaujant atstovui informuoja nelydymą nepilnametį ta kalba, kurią jis supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turi suprasti, apie tai, kad jo amžius gali būti nustatomas atliekant medicininį ekspertinį tyrimą, apie ekspertinio tyrimo eigą ir galimą medicininio ekspertinio tyrimo rezultatų poveikį prašymo nagrinėjimui, taip pat apie pasekmes, kurios gali atsirasti, jei nelydimo nepilnamečio atstovas atsisakytų atlikti medicininį ekspertinį tyrimą.</p> <p>Jei atliekant amžiaus nustatymo procedūrą tiriamojo asmens amžius nėra neabejotinai nustatomas, išvada daroma tiriamojo asmens naudai – šis asmuo laikomas nepilnamečiu.</p>	<p>Teismas, remdamasis Administracinio proceso įstatymo 182 skirsniu „Ekspertų nuomonės vertinimas“, įvertina eksperto nuomonę pagal šio įstatymo 154 skirsnio „Įrodymų vertinimas“ nuostatas. 154 skirsnyje numatyta, kad teismas turi įvertinti įrodymus vadovaudamasis savo paties įsitikinimais, grindžiamais visapusiškai, išsamiai ir objektyviai patikrintais įrodymais, bei teismo sąmoningumu, pagrįstu logikos principais, mokslo rezultatais ir teisingumo principais; jokie įrodymai neturi jokio iš anksto nustatyto teismą įpareigojančio poveikio; teismo sprendime nurodoma, kodėl pirmenybė teikiama tam tikriems, o ne kitiems įrodymams ir kodėl tam tikri faktai buvo pripažinti įrodytais, o kiti – ne.</p> <p>Jei eksperto nuomonė nėra pakankamai aiški arba yra neišsami, teismas gali nurodyti atlikti papildomą ekspertinį tyrimą, pavesdamas jo vykdymą tam pačiam ekspertui.</p> <p>Jei eksperto nuomonė nėra pagrįsta ar motyvuota arba jeigu kelių ekspertų nuomonės prieštarauja viena kitai, teismas gali nurodyti atlikti pakartotinį ekspertinį tyrimą, pavesdamas jo vykdymą kitam ekspertui ar keliems ekspertams.</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
	<p>Sąlyga, kad nelydymo nepilnamečio atstovas atsisakė atlikti medicininį ekspertinį tyrimą siekiant nustatyti asmens amžių, negali būti vienintelis pagrindas priimti sprendimą nenagrinėti nelydymo nepilnamečio prašymo arba sprendimą atsisakyti suteikti pabėgėlio ar alternatyvų statusą. Remdamasi Latvijos ministrų kabineto 2004 m. rugsejo 7 d. taisyklių Nr. 776 „Valstybės teismo medicinos centro taisyklės“ 3 straipsniu, Valstybės sienos apsaugos tarnyba siūnčia prašymą atlikti teismo medicinos ekspertizę, kad galėtų nustatyti asmens amžių, Valstybės teismo medicinos centrui, kuris atlieka amžiaus nustatymą taikydamas metodiką, įregistruotą pagal įstatymus ir kitus teisės aktus (2013 m. vasario 7 d. priimta Amžiaus nustatymo metodika Nr. 2–20/VTME).</p> <p>2015 m. sausio 16 d. Valstybės sienos apsaugos tarnybos vidaus taisyklių Nr. 1 „Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų veiklos taisyklės, kai užsieniečiai pateikia prieglobsčio prašymą“ 11 straipsnyje nustatyta, kad tuo atveju, kai turi būti atliekamas prieglobsčio prašytojo amžiaus nustatymo tyrimas, tuomet gauta ekspertų nuomonė perduodama vertinti teismui pagal Administracinio proceso įstatymo 182 straipsnį.</p>
Lietuva	<p>Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 123 straipsnis ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymo „Dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo“ 2 skirsnis (104–114 dalys).</p>
Liuksemburgas	<p>Remdamasis 2006 m. gegužės 5 d. persvarstyto Prieglobsčio ir kitų formų apsaugos įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi, ministras gali pavesti atlikti medicininį tyrimą prieglobsčio prašytojo amžiui nustatyti. Reikėtų pažymėti, kad amžiaus nustatymas turi įtakos tarptautinės apsaugos suteikimo procedūrai. Šiuo atžvilgiu nurodoma pirmiau minėto įstatymo 9 straipsnio 2 dalis, kurioje teigiama, kad kiekvienas prašytojas privalo perduoti visą informaciją, kurios reikia, kad būtų nustatyta, ar prašymas pateiktas teisėtai, taip pat kad būtų nustatytas amžius. Jeigu prašytojas atsisako atlikti medicininį tyrimą, neatvyksta į teismą arba paaiškėja, kad jis yra pilnamečis, jam bus pranešta, kad šios aplinkybės turės neigiamos įtakos priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo. Tokiu atveju tarptautinės apsaugos prašymas galėtų būti nagrinėjamas taikant pagreintą procedūrą, kaip numatyta pirmiau minėto įstatymo 20 straipsnyje. Nuo to momento, nagrinėjant prašymą, laikoma, kad prašytojas yra pilnamečis. Tai, kad neduodamas sutikimas atlikti tokį medicininį tyrimą, netrukdo ministrai priimti sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo. Tačiau toks sprendimas nebus grindžiamas vien tik tokiu atsisakymu.</p>
	<p>Nacionalinių teismų sprendimų dėl amžiaus nustatymo nėra priimta.</p>
	<p>Nėra duomenų.</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
Malta	2008 m. Teisinis pranešimas Nr. 243 2005 m. Teisinio pranešimo Nr. 320 14 straipsnis	Nėra duomenų.
Nyderlandai	Nuostatos išdėstytos 2015 m. liepos 20 d. įsigaliojusio Nutarimo dėl užsieniečių (<i>Vreemdelingenbesluit</i>) 3 straipsnio 109 dalies d punkte.	2003 m. spalio 23 d., ABRIS 200304904/1 Ministras turi užtikrinti, kad vertinimas būtų atliekamas patikimai ir kruopščiai, kad juo būtų galima pagrįsti išvadas. Ministras turi pasitelkti ekspertą, turintį reikiamų žinių. Siekdamas užtikrinti, kad vertinimas būtų atliktas patikimai ir kruopščiai, ministras turi gauti išsamią ataskaitą, už kurią ekspertas prisiima atsakomybę, net jei ekspertas nenori atskleisti savo vardo ir pavardės. 2004 m. kovo 3 d., ABRIS 200307415/1 Amžiaus nustatymo ataskaita laikoma eksperto rekomendacija. Argumentas, kad įprastinės rentgeno spinduliuotės negalima naudoti siekiant tinkamai gauti raktikaulio atvaizdą, atmetamas. Atliekant vertinimą taikytas tyrimų metodas yra patikimas.
Norvegija	Imigracijos įstatymo 88 skirsnis „Amžiaus tyrimas“ Kai byloje dėl prieglobsčio arba byloje dėl leidimo gyventi šeimos nariui neįmanoma pagrįstai nustatyti, ar užsienio pilietis yra vyresnis, ar jaunesnis nei 18 metų, užsienio šalies piliečio gali būti paprašyta leisti jį patikrinti, kad būtų nustatytas jo amžius. Tyrimo rezultatai įvertinami atsižvelgiant į kitą byloje pateiktą informaciją. Jei užsienio pilietis atsisako leisti jį patikrinti, jam nurodoma, kad tai gali būti svarbu nagrinėjant bylą. Karaliaus nutarimu gali būti priimtos papildomos nuostatos dėl amžiaus tyrimų vykdymo.	Nėra duomenų.
Lenkija	2003 m. birželio 13 d. Įstatymas dėl apsaugos suteikimo užsieniečiams Lenkijos Respublikos teritorijoje. Šiuo metu nėra teisės aktų pakeitimų, susijusių su amžiaus nustatymu.	2003 m. birželio 13 d. Įstatymas dėl apsaugos suteikimo užsieniečiams Lenkijos Respublikos teritorijoje. Šiuo metu nėra teisės aktų pakeitimų, susijusių su amžiaus nustatymu.
Portugalija	Birželio 30 d. Prieglobsčio įstatymas Nr. 27/2008 – spalio 26 d. Asmens duomenų apsaugos įstatymo Nr. 67/98 28 straipsnio 3 dalis Rugpjūčio 19 d. įstatymas Nr. N45/2004, kuriuo nustatomas teismo medicinos teisinis režimas	Nėra duomenų.

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
Rumunija	<p>Įstatyme Nr. 122/2006 dėl prieglobsčio Rumunijoje (paskelbtas 2006 m. gegužės 18 d. OL Nr. 428, įsigaliojo 2006 m. rugpjūčio 16 d.) nustatyta:</p> <p>16 straipsnis „Garantijos nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams“</p> <p>(1) Nelydimio nepilnamečio prieglobsčio prašymas nagrinėjamas pirmumo tvarka.</p> <p>(2) Generalinė imigracijos inspekcija imasi priemonių, kad per kuo trumpesnį laiką būtų paskirtas teisinis atstovas, padedantis nelydimam nepilnamečiui prieglobsčio prašytojui prieglobsčio procedūros metu, įskaitant atitinkamai pirmosios prieglobsčio šalies procedūrą, saugios trečiosios šalies procedūrą, saugios Europos trečiosios šalies procedūrą arba atsakingos valstybės narės vykdomą nustatymo procedūrą.</p> <p>(2 ^ 1) Nelydimam nepilnamečiui nedelsiant pranešama apie teisėto globėjo paskyrimą. Teisėtas globėjas atlieka savo pareigas atsižvelgdamas į vaiko interesus ir turi tam reikiamą kompetenciją.</p> <p>(3) Nebūtina nelydimam nepilnamečiui prieglobsčio prašytojui paskirti teisinį atstovą, jei per 15 dienų nuo prašymo pateikimo dienos jis sulaukia pilnametystės.</p> <p>(4) Generalinė imigracijos inspekcija:</p> <p>(a) užtikrina, kad teisiniam atstovui būtų suteikta galimybė pranešti nelydimam nepilnamečiui apie asmeninio pokalbio reikšmę ir galimas pasekmes ir kaip pasirengti asmeniniam pokalbiui;</p> <p>(b) vykdo teisinės informacijos teikimo procedūras, nurodytas 17 straipsnyje (prieglobsčio prašytojų teisės), ir teikia informaciją nepilnamečiui ir jo teisiniam atstovui apie procedūras tarptautinės apsaugos panaikinimo atveju;</p> <p>(c) informuoja teisinį atstovą ir nelydimą nepilnametį prieglobsčio prašytoją ta kalba, kurią pastarasis supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turi suprasti, apie galimybę atlikti teismo medicinos ekspertizę siekiant nustatyti amžių. Šioje informacijoje turi būti nurodyti medicininio tyrimo metodai, galimos šio tyrimo rezultatų pasekmės ir galimo atsisakymo atlikti teismo medicinos ekspertizę pasekmės.</p>
	Nėra duomenų.

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
<p>(4) Amžiaus nustatymo teismo medicinos ekspertizė atliekama visapusiškai gerbiant nepilnamečio orumą, taikant mažiausiai invazinius metodus, kurie leidžia gauti kuo patikimesnį rezultatą.</p> <p>(5) Įgyvendinama šio straipsnio nuostatos, Generalinė imigracijos inspekcija bendradarbiauja su vietos viešojo administravimo institucijų struktūromis, atsakingomis už vaiko teisių skatinimą ir apsaugą, taip pat su teismais, siekdama išaiškinti teises aplinkybes, susijusias su nepilnamečiu, ir ar jam nebuvo taikoma speciali apsaugos priemonė.</p> <p>41 straipsnis „Nepilnamečio užsieniečio prieglobsčio prašytojo amžiaus nustatymas“</p> <p>(1) Jeigu prieglobsčio prašytojas pareiškia, kad jis yra nepilnametis, ir rimtų abejonių dėl jo amžiaus nėra, jis laikomas nepilnamečiu.</p> <p>(2) Jei nelydimas nepilnametis vaikas negali įrodyti savo amžiaus ir kyla rimtų abejonių dėl jo nepilnamečystės, Generalinės imigracijos tarnybos už prieglobsčio klausimus atsakinga struktūra, prieš priimdama sprendimą dėl prieglobsčio prašymo nagrinėjimo administraciniu lygmeniu, nurodo atlikti teismo medicinos ekspertizę prašytojo amžiui nustatyti, iš anksto gavus rašytinį nepilnamečio ir jo teisinio atstovo sutikimą.</p> <p>(3) Jei prieglobsčio prašytojas ir (arba) teisinis atstovas atsisako atlikti medicininį ir teisinį tyrimą prašytojo amžiui nustatyti ir nėra įtikinamų jo amžiaus įrodymų, prašytojas laikomas suaugusiuoju.</p> <p>(4) 3 punkte numatytu atveju laikoma, kad prieglobsčio prašymo pateikimo dieną atitinkamam asmeniui suėjo 18 metų.</p> <p>(5) 3 punkto nuostatos netaikomos tuo atveju, kai, remiantis atsisakymu atlikti teismo medicinos ekspertizę siekiant nustatyti amžių, yra pagrįstų priežasčių, kurios paaikškėjo Imigracijos generalinės inspekcijos psichologui atlikus įvertinimą.</p> <p>(6) Teismo medicinos ekspertizės rezultatai vertinami prašytojo amžių aiškinami vadovaujantis nepilnamečio interesų pirmumo principu.</p> <p>(7) Nelydimo nepilnamečio prašytojo atsisakymas atlikti teismo medicinos ekspertizę amžiui nustatyti negali būti vienintelė priežastis atmesti jo prieglobsčio prašymą ir netrukdo kompetentingoms institucijoms priimti sprendimą dėl jo tarptautinės apsaugos prašymo.</p>	

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
<p>49 straipsnis „Teismo medicinos ekspertizė“</p> <p>(1) Kai manoma, kad tai yra svarbu priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo, ir jei yra prašytojo sutikimas, prašytojui bus paskirta teismo medicinos ekspertizė, susijusi su praeityje patirto persekiojimo ar didelės rizikos požymiais.</p> <p>(2) 1 dalyje numatytas prašytojo atsisakymas atlikti teismo medicinos ekspertizę netrukdo Generalinei imigracijos inspekcijai priimti sprendimą dėl prieglobsčio prašymo.</p> <p>(3) 1 dalyje nurodytą teismo medicinos ekspertizę atlieka teismo medicinos institucijos, o jos rezultatai nedelsiant perduodami Generalinei imigracijos inspekcijai. Išlaidas Vidaus reikalų ministerija išskaičiuoja iš biudžeto, kuris šiuo tikslu skiriamas Generalinei imigracijos inspekcijai.</p> <p>(4) Kai teismo medicinos ekspertizė atliekama ne pagal 1 dalies nuostatas, Generalinė imigracijos inspekcija raštu informuoja prašytoją, kad jis savo sąskaita gali atlikti teismo medicinos ekspertizę, susijusią su praeityje patirto persekiojimo ar didelės rizikos požymiais.</p> <p>(5) Generalinė imigracijos inspekcija, priimdama sprendimą, atsižvelgia į 1 ir 4 dalyse numatytos teismo medicinos ekspertizės rezultatus kartu su kita tarptautinės apsaugos prašymo informacija.</p> <p>Šiuo metu nėra teisės aktų pakeitimų, susijusių su amžiaus nustatymu.</p>	

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
Slovakija	<p>Prieglobsčio įstatymas 480/2002 su pakeitimais – 23/7 skirsnis</p> <p>Jeigu ministerija turi abejonų dėl prašytojo amžiaus, prašytojas įpareigojamas atlikti medicininį tyrimą; jeigu prašytojas yra užsienietis, remiantis 16 skirsnio 2 dalimi, būtina gauti jo teisinio atstovo ar globėjo sutikimą. Jei atlikus medicininį tyrimą nustatoma, kad prašytojas yra pilnametis, ministerija toliau jo prašymą nagrinėja kaip pateiktą pilnamečio asmens ir nedelsdama informuoja jo teisinį atstovą arba globėją bei kompetentingą teisumą apie medicininio tyrimo rezultatus. Jei užsienietis atsisako atlikti medicininį tyrimą arba jei teisinis atstovas ar globėjas nesutinka su šiuo tyrimu, vadovaujantis šiuo įstatymu, šis užsienietis procedūros tikslais laikomas pilnamečiu. Jei, atlikus medicininį tyrimą, negalima nustatyti, ar jis yra nepilnametis, ar pilnametis asmuo, pagal šį įstatymą procedūros tikslais jis laikomas nepilnamečiu, o teisinis atstovas ir globėjas nedelsdamas apie tai informuoja prašytoją. Vadovaudamasi 4 skirsnio 2 dalimi, ministerija informuoja prašytoją apie galimybę atlikti medicininį tyrimą, siekiant nustatyti prašytojo amžių, tyrimo vykdymo būdą ir prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo pasekmes, taip pat apie atsisakymo atlikti tyrimą pasekmes.</p> <p>* 4 skirsnio 2 dalis. Prieš užpildant klausimyną, bet ne vėliau kaip per 15 dienų nuo procedūros pradžios, ministerijos įgaliotas darbuotojas informuoja prašytoją apie jo teises ir pareigas per prieglobsčio procedūrą, galimas pasekmes, jei nebus įvykdyti ar bus pažeisti įsipareigojimai pagal šį įstatymą, apie galimybę būti atstovaujamiems pagal šį įstatymą vykdomoje procedūroje ir galimybę gauti teisinę pagalbą. Ministerija taip pat pateikia prašytojui informaciją apie nevyriausybinės organizacijos, kurios prašytojams ir asmenims, kuriems suteiktas prieglobstis, teikia priežiūrą; jeigu įmanoma, nurodymai ir informacija pateikiami raštu ta kalba, kurią, kaip manoma, prašytojas turi suprasti.</p> <p>* 16 skirsnio 2 dalis. Teisinius veiksmus pilnametystės nesulaukusio užsieniečio vardu atlieka jo teisinis atstovas. Jei toks užsienietis yra Slovakijos Respublikos teritorijoje be teisinio atstovo, teismas paskiria jam globėją.</p>
Slovėnija	<p>2016 m. priimtas Tarptautinės apsaugos įstatymas (ZMZ-1)</p>
	Nėra duomenų.
	Nėra duomenų.

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika		
<p>Ispanija</p>	<p>1978 m. Ispanijos konstitucija</p> <p>Gruodžio 11 d. Ispanijos įstatymas Nr. 2/2009, kuriuo iš dalies keičiamas Konstitucinis įstatymas Nr. 4/2000 dėl užsieniečių teisių ir pareigų Ispanijoje ir socialinės integracijos.</p> <p>Balandžio 20 d. Karališkasis dekretas Nr. 557/2011, kuriuo patvirtinamos taisyklės, pagal kurias rengiamas Konstitucinis įstatymas Nr. 4/2000 dėl užsieniečių teisių ir pareigų Ispanijoje ir socialinės integracijos po reformos, vykdomos Konstituciniu įstatymu Nr. 2/2009.</p> <p>Sausio 15 d. Ispanijos įstatymas Nr. 1/1996 dėl nepilnamečio teisinės apsaugos, kuriuo iš dalies keičiamas Civilinio proceso kodekso taisyklės.</p> <p>Civilinis kodeksas</p>	<p>2012 m. vasario 2 d. Audiencia Provincial de Madrid teismo nutartis (22 punktas) dėl amžiaus nustatymo kriterijų. Nutartyje pažymima, kad Madrido regiono vyriausybės nepilnamečių globos komisija medicininį amžiaus vertinimą laikė unikaliu įrodymu, o tokio vertinimo išvados niekada nebūna tikslios. Todėl reikia daugiau įrodymų, kad būtų galima daryti išvadą, jog asmuo yra nepilnametis.</p>
<p>Švedija</p>	<p>Prieglobsčio prašymai vertinami pagal 2005 m. Užsieniečių įstatymą (SFS 2005:716). Šiame teisės akte nustatyta, kad suaugusiųjų ir vaikų procedūra skiriasi, o keletas reglamentų vaikams yra palankesni. Todėl būtina nustatyti amžių, nes tai svarbu pagal šį teisės aktą nagrinėjant prieglobsčio prašymus.</p> <p>2016 m. liepos 20 d. įsigaliojo laikinas įstatymas, kuriuo trejiems metams iki 2019 m. liepos 19 d. pakeičiamos kai kurios įstatymo dėl užsieniečių padėties dalys. Laikinojo įstatymo tikslas – apriboti galimybę gauti leidimą gyventi Švedijoje. Šis teisės aktas <i>inter alia</i> reiškia, kad pabėgėliams ir asmenims, kuriems reikalinga papildoma apsauga, išduodami tik laikini leidimai gyventi. Nepilnamečiams ir šeimoms su vaikais, kurie pateikė prieglobsčio prašymą iki 2015 m. lapkričio 24 d., šis teisės aktas netaikomas.</p> <p>2017 m. gegužės 1 d. įsigaliojo įstatymo dėl užsieniečių padėties ir įsako dėl užsieniečių padėties pakeitimai, kuriais reglamentuojamas amžiaus nustatymas tais atvejais, kai asmuo prieglobsčio prašymą pateikė po 2017 m. vasario 1 d. Pagal naujas nuostatas Švedijos migracijos agentūra atliks amžiaus nustatymą tais atvejais, kai asmuo pareiškia esąs jaunesnis nei 18 metų amžiaus ir yra priežastis abejoti šiuo teiginiu. Šis amžiaus nustatymas bus atliekamas ankstyvuoju prieglobsčio prašymo nagrinėjimo etapu. Agentūra priims laikiną sprendimą dėl amžiaus, kurį galima apskųsti, ir šis sprendimas bus atskirtas nuo galutinio sprendimo dėl leidimo gyventi šalyje. Dabar pagal įstatymą prašytojai, kurie nepateikė pakankamai įrodymų, kad jie yra nepilnamečiai, turėtų turėti galimybę atlikti medicininį amžiaus nustatymą. Tai gali būti daroma tik tuo atveju, jei prašytojas davė sutikimą raštu. Medicininis amžiaus nustatymas atliekamas prieš priimant laikiną sprendimą. Galiausiai agentūra priims sprendimą dėl prašytojo amžiaus, susijusį su galutiniu sprendimu dėl leidimo gyventi šalyje.</p>	<p>Naujausias ir reikšmingiausias Aukščiausiojo migracijos teismo sprendimas dėl amžiaus nustatymo yra 2014 m. vasario 11 d. sprendimas (MIG 2014:1), kuriame teismas, be kita ko, pabrėžia, kad prievolė įrodyti nurodytą amžių tenka prašytojui ir kad Migracijos agentūra nėra įpareigota pasiūlyti atlikti medicininį tyrimą ir privalo informuoti apie galimybę atlikti tokį tyrimą.</p> <p>Interneto nuoroda į sprendimą nerasta, tačiau sprendimą galima rasti teismo administracinėje interneto svetainėje (tik švedų kalba) http://www.rattsinfosok.dom.se/lagrummet/index.jsp</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
	<p>Tais atvejais, kai asmuo prieglobsčio prašymą pateikė iki 2017 m. vasario 1 d., nėra konkretaus nacionalinės teisės akto, kuriuo būtų reglamentuojamas amžiaus nustatymas arba kada jis turėtų būti atliekamas prieglobsčio suteikimo proceso metu. Iš esmės bendrųjų teisės principų, priverolės įrodyti ir kt. principais vadovaujamosi vertinant įrodymus. Amžiaus nustatymas galiausiai atliekamas tada, kai agentūra priima galutinį sprendimą dėl leidimo gyventi, kurį galima apskųsti.</p> <p>Švedija atlieka nemokamą įrodymų vertinimą, o tai reiškia, kad nėra iš anksto nustatytų taisyklių dėl tam tikros rūšies įrodymų vertės nustatymo ir nėra taisyklių dėl to, kokie įrodymai gali būti pateikiami amžiui įrodyti (tačiau tai turėtų būti daroma pagrįstai). Be to, taip pat galima paminėti, kad Švedijos nacionalinėje teisėje nėra nustatyta tapatybės (įskaitant asmens amžių) teisinė apibrėžtis. Ši sąvoka apibrėžta tik teismo sprendimuose.</p>
Šveicarija	Art. 7, 8 et 17 al. 3bis de la Loi fédérale sur l'asile (L'Asi).
Jungtinė Karalystė	<p>Jungtinėje Karalystėje nėra jokių tiesioginių teisės aktu, pagal kuriuos būtų nustatyta, kada būtina ar svarbu atlikti amžiaus nustatymą arba kaip jis turi būti atliekamas.</p> <p>Pasienio imigracijos pareigūnams leidžiama atlikti pirminį vertinimą, kai nelydimas jaunuolis pirmą kartą atsiduria jų akiratyje, remiantis jo paties pareiškimu, bet kokiais turimais dokumentais ir oficialiu imigracijos pareigūno atliktu fizinės išvaizdos ir elgesio įvertinimu. Jis nėra privalomas, nes tuo momentu asmuo jį gali ginčyti arba apskųsti. Be to, imigracijos pareigūnas gali paprašyti išsamesnio nuomonės apie asmens amžių paaiškinimo. Abiem šiais atvejais, jei asmuo ginčija vertinimą arba imigracijos pareigūnas išreiškia susirūpinimą, kad šis asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo asmens naudai principas, o tas asmuo yra laikomas vaiku. Tai reiškia, kad toks asmuo bus perduotas vietos valdžios institucijos vaikams skirtų paslaugų skyriui, kurio bus paprašyta atlikti amžiaus nustatymo procedūrą.</p>
	<p>Jurisprudence du Tribunal administratif fédéral (JICRA 2004/30 et JICRA 2005/16)</p> <p>Teisiniai sprendimai taikomi šiose srityse:</p> <p>Pagrindiniai reikalavimai prieš pradėdant apklausą</p> <p>1) Vertinimą turi atlikti du parengti socialiniai darbuotojai, kaip nurodyta: Sprendimo AS / London Borough of Croydon [2011] EWHC 2091 19 punkte Sprendimo R (FZ) / London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59 2 punkte Sprendimo J / Secretary of State for the Home Department [2001] EWHC 3073 (Admin) 13 punkte</p> <p>2) Prireikus teikiamos vertėjo žodžiu paslaugos, kaip nurodyta Sprendime R (FZ) / London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59</p> <p>3) Turi būti suteikta galimybė, kad asmenį lydėtų nepriklausomas tinkamas suaugęs asmuo, kaip nurodyta: Sprendime A / London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin) Sprendimo R (NA) / London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin) 50 punkte Sprendimo R (FZ) / London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59 25 punkte.</p>

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
<p>Pagal Jungtinės Karalystės teisės aktus laikomas jaunesniu nei 18 metų asmeniu, o vietos valdžios institucijai suteikiami netiesioginiai įgaliojimai nustatyti amžių, siekiant užtikrinti, kad vaikams skirtos paslaugos būtų teikiamos asmeniui iki 18 metų amžiaus. Priemonės, kurių imasi vietos valdžios institucija amžiui nustatyti, nėra nurodytos teisės aktuose, tačiau susiformavimo praktika, kai asmens vertinimą atlieka ir tuo vertinimu pagrįstą sprendimą priima du socialiniai darbuotojai. Jie parengs išvadą vadovaudamiesi mokymų metu įgytomis žiniomis ir darbo su jaunimu patirtimi. Nors nėra numatyto būdo, kaip vietos valdžios institucijos turi atlikti amžiaus nustatymą, teismai yra nustatę gaires ir minimalius standartus, kurių turi laikytis vietos valdžios institucijos. Pagrindinis teisinis sprendimas buvo susijęs su Londono Merto miesto municipaline taryba (B / London Borough of Merton [2003] EWHC 1689 (Admin)). Šiuo atveju teismai toliau formavo savo nuomonę ir nustatė bendrus reikalavimus, kurių reikia laikytis, kad būtų galima atlikti teisėtą amžiaus nustatymą. Jie taip pat žinomi kaip „Merto reikalavimus atitinkantis“ amžiaus nustatymas arba amžiaus nustatymas pagal teismų praktiką.</p>	<p>4) Atliktamos vertinimą, vietos valdžios institucijos privalo laikytis savo nustatytų gairių, kaip nurodyta: Sprendime A / London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin) Sprendime R (NA) / London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin)</p> <p>5) Jei bylos aplinkybės yra tokios, kad atliekamas pakartotinis asmens vertinimas (pvz., atliekamas antras amžiaus nustatymas), pageidautina, kad tie, kurie atliko pirmąjį vertinimą, nedalyvautų antrajame, kaip nurodyta Sprendimo R (NA) / London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin) 50 ir 69 punktuose.</p> <p>6) Išskyrus aiškius atvejus (kai labai akivaizdu, kad asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, ir kai paprastai nereikalingas ilgai trunkantis tyrimas), amžių nustatantys asmenys negali nustatyti amžiaus remdamiesi vien prašytojo išvaizda, kaip nurodyta: Sprendimo Merton 27, 37 ir 38 punktuose Sprendimo R (FZ) / London Borough of Croydon [2011] EWHC Civ 59 3 punkte Pokalbis</p> <p>Amžių nustatantys asmenys privalo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) paaiškinti prašytojui pokalbio tikslą, kaip nurodyta Sprendimo Merton 55 punkte; 2) stengtis išsiaiškinti bendrą prašytojo patirtį, įskaitant prašytojo šeimos aplinkybes, istoriją ir išsilavinimą, taip pat prašytojo veiklą per pastaruosius kelerius metus (tautinė ir kultūrinė informacija taip pat gali būti svarbi), kaip nurodyta Sprendimo Merton 37 punkte; 3) įvertinti prašytojo patikimumą ir užduoti klausimų jo patikimumui patikrinti, jei yra priežasčių abejoti prašytojo pareiškimu dėl jo amžiaus, kaip nurodyta Sprendimo Merton 37 punkte; 4) suteikti prašytojui galimybę paaiškinti bet kokias jo pasakojimo neatitiktis ar bet kokius teiginius, kuriais remiantis gali būti daroma nepalanki patikimumo vertinimo išvada; tai geriausiai padaryti kuo anksčiau, kai informacija yra dar nauja, kaip nurodyta: Sprendimo Merton 55 punkte Sprendimo R (FZ) / London Borough of Croydon [2011] EWHC Civ 59 20 punkte Sprendimo R (NA) / London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin) 52 punkte

Nacionalinės teisės aktai ir teismų praktika	
	<p>5) nepaminėti, kad bylos skiriasi, o tyrimo apimtis vienoje byloje nebūtinai bus tokia pat kaip kitoje, kaip nurodyta Sprendimo Merton 50 punkte.</p> <p>Išvada</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Amžių įvertinanti vietos valdžios institucija gali atsižvelgti į Vidaus reikalų ministerijos gautą informaciją, tačiau ji turi priimti savo sprendimą ir dėl to jai turi būti prieinama tinkama informacija, kaip nurodyta Sprendimo Merton 39 punkte. 2) Medicininė išvada nėra būtina, o vietos valdžios institucijos neprivalo pavesti ją parengti. Jei prašymą pateikė prašytojas, pediatrių medicininės ataskaitos nėra svarbesnės nei tinkamai parengtos patyrusių socialinių darbuotojų ataskaitos, tačiau vietos valdžios institucija ar Vidaus reikalų departamento valstybės sekretorius negali jų nepaisyti – į jas reikia atsižvelgti, jei jos buvo pateiktos, kaip nurodyta. <p>Sprendimo Merton 50 ir 51 punktuose</p> <p>Sprendimo A / London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin) 33, 34 ir 47 punktuose.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) Išvados ir priežastys turi būti susijusios su prašytojo pateiktais dokumentais, kaip nurodyta Sprendimo R (NA) / London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin) 61–64 punktuose. 4) Turi būti nurodytos tinkamos priežastys, kodėl priimtas sprendimas, kad prašytojas, teigiantis esąs vaikas, nėra vaikas (jos nebūtinai turi būti didelės apimties ar išsamios), kaip nurodyta. <p>Sprendimo Merton 45 ir 48 punktuose</p> <p>Sprendime A / London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin)</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) Pokalbis turi būti užrašytas nedelsiant, o pastabas turi būti tikslios ir nuoseklios, kaip nurodyta Sprendimo R (NA) / London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin) 50 ir 60 punktuose; nustatyta, kad 2 mėnesių laikotarpis nuo pokalbio iki jo užrašymo neatitinka nusistovėjusios praktikos. 6) Tai, kad vertinimo dokumente nenurodytas pokalbio pradžios ir pabaigos laikas arba pertraukos, nereiškia, kad procesas netinkamas, kad ir kokia pageidaujama būtų tokia informacija, kaip nurodyta Sprendimo ZS (Afghanistan) / Secretary of State for the Home Department [2015] EWCA Civ 1137 36 punkte.

3. (a) Nacionalinės amžiaus nustatymo gairės

Šalis	-
AT	
BE	<p>Kai nelydymas nepilnametis pateikia Imigracijos departamentui prieglobsčio prašymą, užpildoma tapatybės nustatymo forma ir užregistruojama informacija apie nelydymo nepilnamečio tapatybę, pvz., nurodyta gimimo data ir vieta.</p> <p>Jei globos tarnyba, imigracijos tarnyba arba Generalinio pabėgėlių ir asmenų be pilietybės reikalų komisaro biuras abejoja, ar atitinkamas asmuo yra nepilnametis, gali būti nurodyta prašančiosios institucijos sąskaita atlikti medicininį amžiaus nustatymą. Kilus abejonių, pvz., susijusių su nepilnamečio fizine išvaizda, elgesiu ar kalbėjimo būdu, arba kai nepateikiami asmens tapatybės dokumentai, arba kai šių dokumentų autentiškumo patvirtinti negalima, gali būti atliekamas amžiaus nustatymas. Padedant vertėjui žodžiu nepilnamečiui paaiškinamas tyrimas ir nepilnametis gauna paaiškinimą apie tyrimą savo kalba.</p> <p>Amžiaus nustatymas atliekant medicininį tyrimą. Medicininis tyrimas – tai vadinamasis trigubas tyrimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odontologo klinikinis įvertinimas, dantų prasikalimo radiologinis tyrimas (pirmas tyrimas), – plaštakos ir riešo (nedominuojančios rankos) tyrimas, – abiejų raktikaulių vidurinių kaulų tyrimas (du papildomi tyrimai, galiausiai atliekami po pirmojo tyrimo) <p>Belgija pasirinko šių trijų tyrimų derinį, kad padidintų rezultato pagrįstumą ir patikimumą (1). Jei atlikus tris tyrimus gaunami skirtingi rezultatai, nustatomas mažiausias amžius. Be to, nustatant, ar asmuo iš tikrųjų yra jaunesnis, ar vyresnis kaip 18 metų (2), atliekant konkrečių tyrimų taikomas standartinis nuokrypis, lygus metų skaičiui atėmus 1. Globos įstatymo 7 straipsnyje nustatyta, kad kilus abejonių dėl medicininio tyrimo rezultatų, reikia atsižvelgti į mažiausių amžių. Remdamasis informacija, gauta atliekant įvairius medicinius tyrimus, gydytojas parengs ataskaitą, ji bus nusiųsta sprendimą priimančiai Globos tarnybai. Šis sprendimas siunčiamas atitinkamam asmeniui ir Imigracijos tarnybai.</p> <p>Amžių įvertinti įvairių dalykinių sričių aspektu rekomenduoja specialistai, pvz., prof. dr. G. Willems (Leveno katalikiškojo universiteto medicinos fakultetas, Burnos sveikatos mokslų katedra, Teismo medicinos odontologijos centras), kuris atliko daug tyrimų odontologinio amžiaus nustatymo srityje ir yra tarptautiniu mastu pripažintas šios srities ekspertas. Ši praktika taip pat atitinka AGFAD (Vokietijos teismo medicinos asociacijos teismo medicinos praktikos nustatant amžių tyrimo grupės) rekomendacijas. Ši tyrimo grupė, kurią sudaro teismo medicinos gydytojai, odontologai, radiologai ir antropologai, paskelbė gaires šia tema ir rekomenduoja taikyti šiuos metodus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fizinį tyrimą, kurį atliekant tikrinami antropometriniai duomenys (ūgis ir svoris, kūno tipas), lytinio subrendimo požymiai ir galimi vystymosi sutrikimai; • kairės plaštakos radiogramą; • dantų apžiūrą, kurią atliekant patikrinama dantų būklė ir įvertinama ortopantomograma; • jeigu radiograma parodo, kad plaštakos kaulai yra visiškai išsivystę, rekomenduojama atlikti raktikaulio radiografiją arba kompiuterinę tomografiją (KT), siekiant nustatyti, ar asmeniui suėjo 21 metai. <p>Šie metodai turėtų būti derinami, siekiant padidinti diagnozės tikslumą ir nustatyti galimus vystymosi sutrikimus. Be to, šiose gairėse nustatomos sąlygos, kurias turi atitikti lyginamosios analizės tyrimai, kad juos būtų galima naudoti amžiui įvertinti.</p> <p>Visos ligoninės, į kurias kreipiasi Globos tarnyba, atlikdamos amžiaus įvertinimą vadovaujasi šios tyrimo grupės gairėmis.</p>

	<p>Bendra pastaba yra ta, kad medicininiais tyrimais neįmanoma tiksliai nustatyti amžiaus. Iš tiesų visi ekspertai, pvz., prof. dr. G. Willems, pripažįsta, kad skeleto ir dantų amžiaus tyrimai visada yra empirinės prielaidos, neleidžiančios tiksliai nustatyti amžiaus. Jie pabrėžia, kad rezultatas – amžiaus įvertis ir kad visada reikėtų atsižvelgti į tai, kad galima maždaug 1–2 metų paklaida. Pagal šį metodą Globos tarnyba gali patikimai nustatyti, ar turi būti paskirtas globėjas, ypač kai jaunuolis negali pateikti jokių autentiškų dokumentų arba paprasčiausiai nežino savo gimimo datos (UNICEF duomenimis, besivystančiose šalyse tik pusė gimusių vaikų iki 5 metų amžiaus yra registruoti. Užsachario Afrikoje neregistruota 64 % gimimų, o Pietų Azijoje – net 65 % gimimų).</p> <p>Jei asmuo laikomas vyresniu nei 18 metų, jo amžių nustato Imigracijos tarnyba. Naudojama Gauso kreivė, pagal kurią išaiškomas vidutinis amžius, atsižvelgiant į mažesnę tikimybę, kad asmuo bus kreivės pakraščiuose (pvz., gydytojas savo ataskaitoje nurodė, kad prašytojas yra sulaukęs 20,6 metų su 2 metų paklaida, tuomet 20,6 metų yra labiausiai tikėtinas amžius. Tikimybė, kad jis yra jaunesnis nei 18,6 metų arba vyresnis nei 22,6 metų, yra labai maža). Jei, remiantis gydytojo ataskaita, nelydymo nepilnamečio nurodytas amžius yra galimas, priimtina prašytojo nurodyta gimimo data. Jei prieglobsčio prašytojas teigia esąs 15 metų, tačiau amžiaus tyrimas rodo, kad jo amžius yra nuo 16,6 iki 18,6 metų, laikoma, kad šis asmuo yra 16,6 metų amžiaus. Tokiu atveju Globos tarnyba gimimo datą ir dieną, kai baigsis globa, nustatys skaičiuodama, kad asmeniui yra 16,6 metų.</p> <p>Globos tarnybai priėmus sprendimą dėl amžiaus nustatymo, CGTRS ir Imigracijos tarnyba turi juo vadovautis ir prieglobsčio byloje bei visose kitose bylose pakoreguoti užregistruotą amžių. Šiuo atveju vartojamas terminas „žinomas kaip“ (angl. <i>alias</i>), kuriuo nusakomas registracijos metu nurodytas amžius.</p> <p>Globėjas ir (arba) nepilnametis gali pateikti papildomų įrodymų apie nepilnamečio amžių (pvz., tai oficialus gimimo liudijimas, gaunamas per kilmės šalies ambasadą Belgijoje arba kaimyninėse šalyse), o globėjas gali pareikšti savo nuomonę apie nepilnamečio amžių. Jei nepilnametis ir (arba) jo globėjas nesutinka su Globos tarnybos sprendimu, jie, padedami advokato, gali pateikti apeliacinį skundą Valstybės Tarybai.</p>
BG	Taip. Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatyme yra straipsnis, kuriame numatytas amžiaus nustatymas.
CH	-
CY	Taip, nelydimų nepilnamečių amžiaus nustatymo procesas pagal prieglobsčio suteikimo procedūrą.
CZ	-
DE	<p>Federalinės žemės (vok. <i>Länder</i>) yra atsakingos už nelydimų vaikų amžiaus nustatymą, kuris atliekamas tuo metu, kai jie patenka į Vokietijos institucijų akiratį ir yra perimami globon (vok. <i>Inobhutnahme</i>). Jų atitinkamas sprendimas taip pat yra prieglobsčio procedūros pagrindas.</p> <p>Istatymo, kuriuo pakeičiamas 2015 m. Socialinis kodeksas, preambulėje daroma nuoroda į Federalinės jaunimo gerovės tarnybos darbo grupės (vok. <i>Bundesarbeitsgemeinschaft Landesjugendämter</i>; http://www.baglae.de/downloads/118_handlungsempfehlungen-umf_2014.pdf) rekomendacijas.</p> <p>Taigi Socialinio kodekso 42f skirsnis yra pagrindas amžiaus nustatymo procesui, kuriuo įgyvendinama laipsniška procedūra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. asmens dokumentų tikrinimas, papildomos informacijos paieška; 2. pokalbis (du kvalifikuoti, patyrę darbuotojai), bendras išpūdis apie raidą, įskaitant kvalifikuotą vizualinę apžiūrą; 3. jei kyla abejonių, medicininis tyrimas; metodas, kurio poveikis vaiko sveikatai yra mažiausias. <p>Federalinės jaunimo gerovės tarnybų darbo grupė rekomenduoja informacijos dėl amžiaus nustatymo proceso ieškoti Teismo medicinos amžiaus diagnostikos grupės (vok. <i>Arbeitsgemeinschaft für entensische Altersdiagnostik, AGFAD</i>; http://campus.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlungen_ausserhalb_strafverfahren.pdf) rekomendacijose. (Paieška internete atlikta 2016 m. liepos 5 d.)</p>
DK	-
EE	-
EL	Protokolas dėl nelydymų nepilnamečių

(¹) EMIN, BELGIJOS INFORMACIJOS CENTRAS, Unaccompanied minors in Belgium, Reception, Return and Integration Arrangements (liet. Nelydimi nepilnamečiai Belgijoje – priėmimo, grąžinimo ir integracijos sąlygos), p. 26.

(²) ECRE/BCHV-CBAR, AIDA Nacionalinė šalies ataskaita, Belgija, 2013 m., p. 43.

ES	-
FI	Suomijos užsieniečių įstatyme teigiama, kad tyrimas gali būti atliekamas tiriamajam asmeniui laisva valia raštu davus informaciją pagrįstą sutikimą. Taip pat būtinas rašytinis vieno iš jo tėvų arba globėjo ar kito teisinio atstovo sutikimas. Prieš duodamas sutikimą, prašytojas arba rėmėjas ir vienas iš prašytojo ar rėmėjo tėvų, globėjas ar kitas teisinis atstovas turi būti informuotas apie amžiaus nustatymo svarbą, taikomus tyrimo metodus, galimą poveikį sveikatai ir sutikimo arba atsisakymo atlikti tyrimą pasekmes ta kalba, kurią, kaip galima pagrįstai tikėtis, jis supranta. Medicininį amžiaus vertinimą, kuriuo siekiama nustatyti prašytojo amžių, policijos, sienos apsaugos arba Suomijos imigracijos tarnybos prašymu vykdo Helsinkio universiteto Teismo medicinos katedra. Du ekspertai parengia bendrą vertinimą. Bent vienas iš ekspertų yra Helsinkio universiteto teismo medicinos katedros darbuotojas. Ekspertas gali būti atestuotas praktikuojantis gydytojas arba atestuotas odontologas, turintis reikiamą kompetenciją.
FR	Siekiant įgyvendinti Socialinių veiksmų ir šeimų kodekso L. 221–2–2 straipsnį, 2016 m. birželio 24 d. dekretu paaiškinamos asmenų, kurie pareiškė esą nepilnamečiai ir kurie laikinai neteko šeimos apsaugos, priėmimo ir amžiaus nustatymo sąlygos.
HR	-
HU	-
IE	Ne. Paprastai, kai Vaiko ir šeimos agentūra (TUSLA) parengia specialistų nuomonę, kad jų nurodytas asmuo yra nepilnametis arba suaugęs asmuo, ORAC pritaria TUSLA nuomonei. Apie TUSLA vertinimo rezultatus OMAC turi būti pranešta raštu, pateikiant išsamią ataskaitą. Ši ataskaita turi būti įtraukta į prašytojo bylą. Ataskaitos kopija pridedama prie perduodamos bylos. ORAC patvirtina ataskaitą, kurioje nurodoma, kad ORAC sutinka su HSE specialistų nuomone.
IT	Ne, bet turime keletą regioninių rekomendacijų. Žr. varie\minor\protocollo_identificazione_msna.pdf
LT	Nacionaliniu lygmeniu nėra oficialios politikos ar gairių dėl amžiaus nustatymo.
LU	-
LV	Prieglobsčio įstatyme (27 skirsnyje) nustatyta, kad, siekiant nustatyti asmens amžių, turi būti atliktas nelydimų nepilnamečių medicininis tyrimas.
MT	-
NL	Gairės dėl amžiaus nustatymo prieglobsčio suteikimo procedūros metu išsamiau išdėstytos Užsieniečių įstatymo įgyvendinimo gairių (<i>Vreemdelingencirculaire</i>) C1/2.2. straipsnyje.
NO	Politikos gairės: PN 2012-011 Politikos gairėse pateikiamos gairės dėl nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašymų nagrinėjimo. Viena iš pagrindinių gairių temų – amžiaus nustatymas ir amžiaus apskaičiavimas.
PL	Užsieniečių ir sienos apsaugos tarnyba turi bendras vidaus gaires, kuriose nustatyta, kuriuo atveju reikia atlikti amžiaus nustatymą ir kokia informacija apie vertinimą turėtų būti pateikta prašytojui.
PT	-
RO	Nėra duomenų.
SE	Taip. Migracijos agentūros atliekamo amžiaus nustatymo politika šiuo metu persvarstoma, tačiau 2015 m. rugsėjo mėn. gairės vis dar galioja (SR 35/2015). Politika SA 35/2015 buvo suformuota visų pirma remiantis Aukščiausiojo migracijos teismo sprendimu, kuris buvo paminėtas atsakyme į 2 klausimą, tačiau taip pat dėl 2012 m. ir 2015 m. Švedijos parlamento ombudsmeno išreikštos kritikos (sprendimas Nr. 4107–2011 ir sprendimas Nr. 6942–2013) dėl konkrečių atvejų, susijusių su agentūros atliktu amžiaus nustatymu. Sprendimus galima rasti interneto svetainėje http://www.jo.se/en

SI	Nacionaliniu lygmeniu neturime jokios oficialios amžiaus nustatymo politikos ar gairių. Amžiaus nustatymo procedūra atitinka Tarptautinės apsaugos įstatymą ir taikoma tik nelydimo nepilnamečio amžiaus nustatymo tikslais.
SK	Medicininį amžiaus nustatymą atlieka Radiologijos departamentas taikydamas plaštakų ir alkūnės sąnarių rentgenogramos metodą. Medicininėse ataskaitose pažymima, jei rentgenogramoje matoma kaulų būklė atitinka vyresnio kaip 18 metų asmens vystymąsi ir augimą. Medicininis amžiaus nustatymas atliekamas policijos, sprendimus priimančios institucijos ir globėjo prašymu.
UK	<p>Vidaus reikalų ministerija parengė savo darbuotojams skirtas rekomendacijas, kurias galima rasti adresu https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257462/assessing-age.pdf</p> <p>Šios rekomendacijos šiuo metu peržiūrimos.</p> <p>Jungtinės Karalystės vaikų tarnybų direktorių asociacija (ADCS) patvirtino toliau nurodytas socialiniams darbuotojams skirtas rekomendacijas dėl amžiaus nustatymo http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_proforma_april_2015.doc</p> <p>Sutrumpinta forma pateikiama adresu http://www.makeitlooknice.co.uk/adcs/age-assessment-guidance/index.html</p> <p>Be to, amžiaus nustatymo procedūras vykdančioms socialiniams darbuotojams taip pat buvo parengtos toliau nurodytos gairės. Jos vadinamos „Hillingdono ir Kroidono gairėmis“ (angl. <i>Hillingdon and Croydon guidelines</i>), parengtos remiantis vietos valdžios institucijų patirtimi, susijusia su dideliu skaičiumi nelydymų vaikų migrantų.</p>

Kiti nacionalinės teisės aktai
[Turi būti įrašyta nuoroda]

Nacionalinių teismų praktika
[Turi būti įrašyta nuoroda]

Nacionalinės rekomendacijos
[Turi būti įrašyta nuoroda]

4. Atitinkama teismo praktika ⁽⁶⁶⁾

Byla ECLI:EU:C:2013:367 C-648/11 — MA ir kiti — vaiko interesai	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:62011CJ0648
<i>Tarakhel</i> / Šveicarija, peticija Nr. 29217/12, Europos Taryba: Europos Žmogaus Teisių Teismas, 2014 m. lapkričio 4 d.	http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-4923136-6025044#{%22itemid%22:[%22003-4923136-6025044%22]}
<i>Abdullahi Elmi ir Aweys Abubakar</i> / Malta, peticijos Nr. 25794/13 ir 28151/13, Europos Taryba: Europos Žmogaus Teisių Teismas, galioja nuo 2016 m. lapkričio 22 d.	https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-168780%22]}
Neseniai Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas ir Apeliacinis teismas nustatė, kad Jungtinės Karalystės vykdoma nelydymų atskirtų vaikų amžiaus nustatymo politika yra neteisėta, ypač kai tai gali baigtis sulaikymu.	http://www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/uk-queen-application-aa-v-secretary-state-home-department-rinto-wolhverhampton#content http://www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/uk-r-application-aa-sudan-v-secretary-state-home-department-9-march-2017#content

5. Privalomos teisinės galios neturintys teisės aktai

JT Vaiko teisių komitetas (JTVTK), Bendroji pastaba Nr. 14 (2013 m.) dėl vaiko teisės į tai, kad pirmiausia būtų vadovaujama jo interesu (angl. <i>on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration</i>) (3 straipsnio 1 dalis), 2013 m. gegužės 29 d., CRC/C/GC/14.
JT Vaiko teisių komitetas (JTVTK), Bendroji pastaba Nr. 6 (2005 m.): Elgesys su nelydimais ir atskirtais vaikais už jų kilmės šalies ribų (angl. <i>Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside their Country of Origin</i>), 2005 m. rugsėjo 1 d., CRC/GC/2005/6.
JT Vaiko teisių komitetas (JTVTK), Bendroji pastaba Nr. 12 (2009 m.) dėl vaiko teisės būti išklaustyta (angl. <i>The right of the child to be heard</i>), 2009 m. liepos 1 d. CRC/C/GC/12.
KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI „Vaikų migrantų apsauga“ {SWD(2017) 129 final}, kuriame EASO aiškiai nurodoma atnaujinti amžiaus nustatymo gaires, kurias galima rasti adresu https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170412_communication_on_the_protection_of_children_in_migration_en.pdf
Europos Tarybos 2017–2019 m. pabėgėlių ir migrantų vaikų apsaugos veiksmų planas „Veiksmų planas, kaip apsaugoti vaikus migrantus“ (angl. <i>Action Plan on how to protect children on migration</i>), skelbiama adresu https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168071484e

⁽⁶⁶⁾ Atsižvelgiant į dinamišką ir greitai kintantį teismų praktikos ir jurisprudencijos pobūdį šioje srityje, gali būti naudingos nuorodos į šias duomenų bazines, kad būtų galima gauti informacijos apie naujausias teismo pozicijas šia tema: Europos prieglobsčio teisės duomenų bazė (EDAL) <http://www.asylumlawdatabase.eu/en>, „Refworld“ <http://www.refworld.org/cases.html> bei Didžiosios Britanijos ir Airijos teisinės informacijos institutas <http://www.bailii.org>

4 priedas. Amžiaus nustatymo procesuose taikomų metodų ir procedūrinių garantijų apžvalga ⁽⁶⁷⁾

⁽⁶⁷⁾ Į šį priedą įtrauktos lentelės – tai glausta 2016–2017 m. EASO pateikto klausimyno, skirto praktikos ypatumams ir panašumams nustatyti, išvadų ištrauka.

Amžiaus nustatymo procesuose taikomų metodų ir procedūrinių garantijų apžvalga ⁽⁶⁸⁾

ES+ valstybė	NEMEDICININIAI METODAI					MEDICININIAI METODAI							Dantų rentgeno-grama	Kita	
	Pateikti dokumentai	Ivertinimai, pagrįsti fizine išvaizda ⁽⁶⁹⁾	Pokalbis amžiui nustatyti	Socialinės tarnybos vertinimas	Psichologiniai pokalbiai	Dantų apžiūra	Fizinė branda	Lytinio subrendimo stebėjimas ⁽⁶⁹⁾	Riešo (plaštakos / riešo) rentgeno-grama	Raktikaulio rentgeno-grama	Dantų rentgeno-grama				
Austrija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Belgija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Bulgarija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Kroatija	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Kipras	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Čekija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Danija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Estija	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Suomija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Prancūzija	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Vokietija	V	V	V	V	V	V	V**	V	V	V	V	V			
Graikija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Vengrija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V		***	
Airija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Italija	V	V	V	V	V*	V	V	V	V	V	V	V			
Latvija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Lietuva	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Liuksemburgas	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V		***	
Malta	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Nyderlandai	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Norvegija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Lenkija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V		****	
Portugalija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Rumunija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Slovakija	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Slovėnija	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Ispanija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V		*****	
Švedija	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
Šveicarija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V			
Jungtinė Karalystė	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V			
27	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	12	19	4

⁽⁶⁸⁾ Į šį priedą įtrauktos lentelės – tai glaudžia 2016–2017 m. EASO pateikto klausimyno, skirto 2013 m. surinktai informacijai atnaujinti, išvadų ištrauka.

⁽⁶⁹⁾ Atkreipiame dėmesį į tai, kad „Ivertinimai, pagrįsti fizine išvaizda“ ir „lytinio subrendimo stebėjimas“ įtraukiami dėl to, kad jie nurodyti ankstesniame leidinyje, tačiau EASO jų nebeįtraukė naujame leidinyje.

⁽⁷⁰⁾ Pirminis amžiaus įvertinimas yra tik orientacinis, jeigu pagal šį įvertinimą nustatoma, kad asmuo yra suaugęs asmuo, visada atliekamas medicininis tyrimas. Taigi šiame pirminiame įvertinime taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas.

⁽⁷¹⁾ SK rengiamos tik tam tikros konsultacijos su socialiniais darbuotojais.

^(*) Prekybos žmonėmis aukos arba pažeidžiami asmenys⁶⁹

^(**) Vizualus vertinimas (***) Dubens kaulo rentgeno-grama (****) ketvirtasis šonkaulis (PT) (*****) kelio MRT (SE)^{70,71}

⁽⁶⁸⁾ Į šį priedą įtrauktos lentelės – tai glaudžia 2016–2017 m. EASO pateikto klausimyno, skirto 2013 m. surinktai informacijai atnaujinti, išvadų ištrauka.

⁽⁶⁹⁾ Atkreipiame dėmesį į tai, kad „Ivertinimai, pagrįsti fizine išvaizda“ ir „lytinio subrendimo stebėjimas“ įtraukiami dėl to, kad jie nurodyti ankstesniame leidinyje, tačiau EASO jų nebeįtraukė naujame leidinyje.

⁽⁷⁰⁾ Pirminis amžiaus įvertinimas yra tik orientacinis, jeigu pagal šį įvertinimą nustatoma, kad asmuo yra suaugęs asmuo, visada atliekamas medicininis tyrimas. Taigi šiame pirminiame įvertinime taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas.

⁽⁷¹⁾ SK rengiamos tik tam tikros konsultacijos su socialiniais darbuotojais.

Amžiaus nustatymo procesuose taikomų procedūrinių garantijų apžvalga (I)

ES+ valstybė	Amžiaus nustatymo proceso metu užtikrinami vaiko interesai	Kiti metodai, taikyti prieš pradėdant amžiaus nustatymo procedūrą	Nepriklausomas asmens proceso metu padeda prašytojui	Prašytojo nuomonė išklausa ir į ją atsižvelgiama pagal jo brandumą	Prašytojas informuojamas apie visų rūšių vertinimų prifezas, metodą, pasekmes ir rezultatus	Prašytojas informuojamas tik apie medicininius tyrimus	Prašytojo informacija pagrįstas sutikimas reikalingas neatšizvelgiant į taikomą amžiaus nustatymo metodą	Prašytojo atstovo sutikimas reikalingas visais atvejais
Austrija	Taip	Taip	Taip	Per teisinį atstovą	Ne	Taip	Ne	Ne
Belgija	Taip*	Taip	Tik sudėtingais atvejais**	Taip	Taip	Ne	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Ne
Bulgarija	Taip**	Taip**	Taip**	Per teisinį atstovą	Ne	Taip	Taip	Taip
Kroatija	Nenurodyta	Taip	Taip**	Taip**	Taip	Ne	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas
Kipras	Taip**	Taip	Taip**	Taip	Taip	Ne	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas
Čekija	*	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Nenurodyta
Danija	Taip**	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Nenurodyta
Estija	*	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas
Suomija	Nenurodyta	Taip	Taip**	Nenurodyta	Taip, informacijos puslapis	Ne	Taip	Taip
Prancūzija	Nenurodyta	Taip	Ne	Taip	Taip	Ne	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Nenurodyta
Vokietija	Nenurodyta	Taip	Taip**	Taip	Taip	Ne	Taip	Nenurodyta
Graikija	*	Taip	Taip	Nenurodyta	Taip	Ne	Taip	Nenurodyta
Vengrija	Nenurodyta	Taip	Taip**	Nenurodyta	Taip	Ne	Taip	Tik tais atvejais, kai prašytojai yra jaunesni nei 14 metų
Airija	**	Taip	Taip**	Taip	Taip	Ne, taikomi tik nemedicininiai metodai	Ne, taikomi tik nemedicininiai metodai	Ne, taikomi tik nemedicininiai metodai
Italija	*	Taip	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip	Taip
Latvija	*	Nenurodyta	Taip	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne
Lietuva	Taip**	Taip	Taip**	Taip**	Ne	Taip	Taip	Taip
Liuksemburgas	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta
Malta	*	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta
Nyderlandai	Taip**	Taip	IND darbuotojai	Taip	Taip, tarptautinei apsaugai skirtame lankstinuke pateikiama informacija apie amžiaus nustatymą	Ne	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas
Norvegija	*	Taip	Taip**	Taip	Ne	Taip	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas
Lenkija	Nenurodyta	Taip	Taip**	Taip	Ne	Taip	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas

ES+ valstybė	Amžiaus nustatymo proceso metu užtikrinami vaiko interesai	Kiti metodai, taikyti prieš pradendant amžiaus nustatymo procedūrą	Nepriklausomas asmens proceso metu padeda prašytojui	Prašytojo nuomonė išklausiama ir į ją atsižvelgiama pagal jo brandumą	Prašytojas informuojamas apie visų rūšių vertinimų priešastis, metodą, pasekmes ir rezultatus	Prašytojas informuojamas tik apie medicininius tyrimus	Prašytojo informacija pagrįstas sutikimas reikalingas neatsižvelgiant į taikomą amžiaus nustatymo metodą	Prašytojo atstovo sutikimas reikalingas visais atvejais
Portugalija	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta
Rumunija	Taip	Taip	Atliekant teismo medicinos ekspertizę	Taip	Ne	Taip	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas
Slovakija	Taip **	Atliekant vertinimą	Taip** (71)	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip (globejo arba atstovo rašytinis sutikimas)
Slovėnija	Taip**	Taip	Taip**	Taip**	Taip	Ne	Taip	Taip
Ispanija	Taip*	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta
Švedija	Taip	Atliekant vertinimą	Taip	Taip	Taip	Ne	Tik jeigu taikomas medicininis amžiaus nustatymo metodas	Nenurodyta
Šveicarija	Taip	Taip	Tik su Dublino Bylomis susijusiems atvejams.	Tik jei vertinimo sprendimas dėl nepilnametystės neigiamas	Ne	Ne	Nenurodyta	Nenurodyta
Jungtinė Karalystė	Taip	Taip	Taip**	Taip	Taip	Ne	Ne, nes taikomi tik nemedicininiai metodai	Ne

(*) Koli laukiama rezultato, prašytojas laikomas vaiku

(**) Interesus užtikrina globejas ar atstovas arba vaiko gerovės tarnybos

Amžiaus nustatymo procesuose taikomų procedūrinių garantijų apžvalga (II)

ES+ valstybė	Proceso metu taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas	Prašytojas gali atsisakyti atlikti amžiaus nustatymą, neatsižvelgiant į taikomą metodą	Atsisakymas atlikti amžiaus nustatymą nereikia, kad asmuo bus automatiškai laikomas suaugusiuoju	Priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo į atsisakymą atlikti amžiaus nustatymą neatsižvelgiama	Prašytojas informuojamas apie rezultatus jam suprantama kalba	Neįtikinami amžiaus nustatymo procedūros rezultatai aiškinami prašytojo naudai	Prašytojui yra prieinamos pakankamos teisių gynimo priemonės, susijusios su sprendimu dėl amžiaus nustatymo
Austrija	Taip, jei neiškūs rezultatai	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju, priežastys tiriamos suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Taip	Taip, kaip sprendimo dėl tarptautinės apsaugos dalis
Belgija	Taip	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Į atsisakymą neatsižvelgiama	Taip (socialiniai padėjėjai)	Taip	Taip
Bulgarija	Taip	Tik medicininio metodo atveju	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Į atsisakymą neatsižvelgiama	Taip	Ne	Nenurodyta
Kroatija	Taip, jei neiškūs rezultatai	Taip	Tik nepagrįsto atsisakymo atveju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Taip	Taip, tuo pačiu metu, kai priimamas sprendimas dėl tarptautinės apsaugos
Kipras	Taip	Taip	Nenurodyta	Į atsisakymą neatsižvelgiama, išskyrus atvejus, kai nepilnametystė yra svarbi teikiant tarptautinės apsaugos prašymą	Taip	Nenurodyta	Ne
Čekija	Taip	Taip	Automatiškai laikomas suaugusiuoju	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta
Danija	Nenurodyta	Tik medicininio metodo atveju	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Nenurodyta	Tik jei rezultatai rodo vyresnį amžių	Taip	Taip
Estija	Taip	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta
Suomija	Ne	Taip	Tik nepagrįsto atsisakymo atveju	Į atsisakymą neatsižvelgiama	Taip	Ne (neatsižvelgiama)	Taip, tuo pačiu metu, kai priimamas sprendimas dėl tarptautinės apsaugos
Prancūzija	Taip	Tik medicininio metodo atveju	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Nenurodyta	Taip	Taip	Taip
Vokietija	Taip	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Į atsisakymą neatsižvelgiama	Taip	Taip	Taip, tuo pačiu metu, kai priimamas sprendimas dėl tarptautinės apsaugos
Graikija	Taip	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Nenurodyta	Taip	Taip	Nenurodyta
Vengrija	Taip	Taip	Automatiškai laikomas suaugusiuoju	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip	Taip, kaip sprendimo dėl tarptautinės apsaugos dalis
Airija	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Taip
Italija	Taip (2 metų paklauda prašytojo naudai)	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Į atsisakymą neatsižvelgiama	Taip (per kultūros tarpininkus ir vertėjus žodžiu)	Taip (2 metų paklauda prašytojo naudai)	Taip
Latvija	Taip	Nenurodyta	Nenurodyta	tai gali turėti įtakos, tačiau atsižvelgiama į visas aplinkybes ir jos vertinamos atskirai	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta

ES+ valstybė	Proceso metu taikomas abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principas	Prašytojas gali atsisakyti atlikti amžiaus nustatymą, neatšizveigiant į taikomą metodą	Atsisakymas atlikti amžiaus nustatymą nereikia, kad asmuo bus automatiškai laikomas suaugusiuoju	Priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo į atsisakymą atlikti amžiaus nustatymą neatsizveigiama	Prašytojas informuojamas apie rezultatus jam suprantama kalba	Neįtikinami amžiaus nustatymo procedūros rezultatai aiškinami prašytojo naudai	Prašytojui yra prieinamos pakankamos teisių gynimo priemonės, susijusios su sprendimu dėl amžiaus nustatymo
Lietuva	Taip, jei neaiškūs rezultatai	Tik medicininio metodo atveju	Tik nepagrįstos atsisakymo atveju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Taip	Taip, kaip sprendimo dėl tarptautinės apsaugos dalis
Liuksemburgas	Taip	Ne	Automatiškai laikomas suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta
Malta	Taip	Taip	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Nenurodyta	Taip	Taip	Taip, informuojama apie teisę apskusti
Nyderlandai	Nenurodyta	Taip	Automatiškai laikomas suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Ne	Taip, kaip sprendimo dėl tarptautinės apsaugos dalis
Norvegija	Nenurodyta	Tik medicininio metodo atveju	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Ne	Taip, kaip sprendimo dėl tarptautinės apsaugos dalis
Lenkija	Taip, jei neaiškūs rezultatai	Tik medicininio metodo atveju	Automatiškai laikomas suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Nenurodyta	Taip	Nenurodyta
Portugalija	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta
Rumunija	Ne	Taip	Tik jei nepagrįstos atsisakymo priežastys	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Taip	Nenurodyta
Slovakija	Taip	Taip, bet asmuo bus automatiškai laikomas suaugusiuoju	Automatiškai laikomas suaugusiuoju	Į atsisakymą neatsizveigiama	Taip	Taip	Ne
Slovėnija	Taip, jei neaiškūs rezultatai	Taip	Tik jei nepagrįstos atsisakymo priežastys	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Taip	Nenurodyta
Ispanija	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta
Švedija	Taip	Tik medicininio metodo atveju	Tik jei nepagrįstos atsisakymo priežastys	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Ne	Taip (laikinas sprendimas dėl amžiaus gali būti priimtas ir ginčijamas vykdamant prieglobsčio procedūrą)
Šveicarija	Taip	Nenurodyta	Nėra automatiškai laikomas suaugusiuoju	Taip, tai turi įtakos tarptautinės apsaugos prašymui	Taip	Taip	Taip, kaip sprendimo dėl tarptautinės apsaugos dalis
Jungtinė Karalystė	Taip	Taip, bet reiškia sutikimą su priskirtu amžiumi	Atsisakymas reiškia sutikimą su priskirtu amžiumi	Į atsisakymą neatsizveigiama	Taip	Ne	Taip

Pagrindinių išvadų santrauka

1. Vaiko interesai užtikrinami amžiaus nustatymo proceso metu
 - Garantijos užtikrinamos teisinėje sistemoje: **AT, CH, RO, SE, UK.**
 - Garantijos užtikrinamos proceso metu asmenį laikant vaiku: **BE, CZ, EE, EL, IT, LV, MT, NO, ES.**
 - Garantijos užtikrinamos garantuojant atstovo arba globėjo dalyvavimą: **BG, CY, DK, IE, LT, NL, SK, SI.**
2. Kiti informacijos apie prašytojo amžių gavimo metodai taikomi prieš pradėdant vykdyti amžiaus nustatymo procedūras
 - 21 ES+ valstybė paprastai bando gauti informaciją prieš priimant sprendimą atlikti amžiaus vertinimą: **AT, BE, BG, HR, CH, CY, DK, FI, FR, DE, EL, HU, IE, IT, LT, NL, NO, PL, RO, SI, UK.**
 - 2 ES+ valstybės stengiasi gauti informaciją amžiaus nustatymo metu: **SK, SE.**
3. Proceso metu prašytojui padeda nepriklausomas asmuo
 - 22 ES+ valstybės leidžia nepriklausomam asmeniui dalyvauti amžiaus nustatymo procedūroje: **AT, BG, HR, CY, CZ, DK, EE, FI, DE, EL, IE, IT, LV, LT, LU, NO, PL, PT, SK, SI, SE, UK.**
 - Iš jų 13 ES+ valstybių (**BG, HR, CY, FI, DE, HU, IE, LT, NO, PL, SK, SI, UK**) patvirtino, kad šis asmuo bus globėjas arba atstovas.
 - **BE** globėjas dalyvaus tik nagrinėjant sudėtingas bylas.
 - **NL** vaikui padės migracijos (prieglobsčio) institucijų darbuotojai, kurie nėra nepriklausomi.
 - **CH** nepriklausomas asmuo dalyvauja tik Dublino byloje.
 - **RO** nepriklausomas asmuo dalyvauja tik teismo medicinos ekspertizėje.
 - **SK** nepriklausomas asmuo dalyvauja tik pritarus globėjui (arba teisiniui atstovui).
 - **FR** prašytojui padeda prieglobsčio departamentas.
4. Prašytojo nuomonė išklausoma ir į ją atsižvelgiama pagal jo brandumą
 - 14 ES+ valstybių išklauso prašytojo nuomonę ir į ją atsižvelgia: **BE, CY, DK, FR, DE, IE, IT, NL, NO, PL, RO, SK, SE, UK**
 - 5 ES+ valstybės nuomonę sužino per atstovą arba globėją: **AT, BG, HR, LT, SI.**
 - **CH** į ją atsižvelgia tik gavus neigiamus rezultatus (asmuo laikomas suaugusiuoju).
5. Prašytojas informuojamas apie amžiaus nustatymo priešastis, nagrinėjamą metodą, prieglobsčio procedūros pasekmes ir galimus rezultatus bei atsisakymo atlikti tokį vertinimą pasekmes
 - Prašytojas informuojamas apie vertinimo priešastis, taikytą metodą, tokio vertinimo rezultatų pasekmes prieglobsčio procedūrai ir atsisakymo jį atlikti visais metodais pasekmes 15 ES+ valstybių: **BE, HR, CY, FI, FR, DE, EL, HU, IE, IT, NL, SK, SI, SE, UK.**
 - 9 ES+ valstybės praneša prašytojui tik apie medicininius metodus: **AT, BG, DK, LV, LT, NO, PL, RO.**
 - **CH** informuojama tik jeigu nepilnametystės vertinimo rezultatas yra neigiamas.
6. Turi būti gautas prašytojo ir (arba) atstovo informacija pagrįstas sutikimas dėl amžiaus nustatymo, neatsižvelgiant į taikomą amžiaus nustatymo metodą
 - 11 ES+ valstybių reikalauja, kad prašytojas duotų sutikimą dėl visų metodų: **BG, FI, DE, EL, HU, IT, LT, MT, PT, SI, ES.**
 - 12 ES+ valstybių reikalauja, kad prašytojas duotų sutikimą dėl medicininių metodų: **BE, HR, CY, CZ, DK, EE, FR, NL, NO, PL, RO, SE.**

- 4 valstybės sutikimo nereikalauja: **AT, LV, IE, UK** (**IE** ir **UK** jo nereikalauja, nes medicininių metodų netaiko).
 - **SK** nereikalauja prašytojo sutikimo, bet reikalauja atstovo arba globėjo sutikimo.
 - 6 ES+ valstybės reikalauja atstovo sutikimo visais atvejais: **BG, FI, IT, LT, SI, SK**.
 - 7 ES+ valstybės reikalauja atstovo sutikimo tik dėl medicininių tyrimų: **HR, CY, EE, NL, NO, PL, RO**.
 - **HU** reikalauja atstovo sutikimo, jei paaiškėja, kad prašytojas yra jaunesnis nei 14 metų.
 - 5 ES+ valstybės (**AT, BE, IE, LV, UK**) jokių atveju nereikalauja atstovo sutikimo. **IE** ir **UK** jo nereikalauja, nes medicininių metodų netaiko.
7. Abejotinų aplinkybių aiškinimas prašytojo naudai amžiaus nustatymo procese
- 17 ES+ valstybių taiko abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą: **BE, BG, CY, CZ, EE, FR, DE, EL, IE, IT** (su 2 metų paklaida) **LV, LU, MT, SK, SE, CH, UK**.
 - **FI** ir **RO** šis principas netaikomas.
8. Prašytojas turi galimybę atsisakyti atlikti amžiaus nustatymą, neatsižvelgiant į taikomą metodą
- 15 ES+ valstybių pripažįsta prašytojo teisę atsisakyti atlikti amžiaus nustatymą neatsižvelgiant į metodą: **AT, BE, HR, CY, CZ, EE, FI, DE, EL, HU, IT, MT, NL, RO, SI**.
 - 7 ES+ valstybės pripažįsta galimybę atsisakyti atlikti tik medicininius tyrimus: **BG, DK, FR, LT, NO, PL, SE**.
 - **UK** atsisakymas reiškia sutikimą su numanomu amžiumi.
 - **LU** nepripažįsta galimybės atsisakyti vykdyti procesą.
9. Atsisakymas atlikti amžiaus vertinimą nereiškia, kad asmuo bus automatiškai laikomas suaugusiuoju
- Atsisakymo atveju 12 ES+ valstybių automatiškai nelaikytų prašytojo suaugusiu asmeniu: **AT, BE, BG, DK, EE, FR, DE, EL, IT, MT, NO, CH**.
 - 6 ES+ valstybės laikytų prašytoją suaugusiuoju, jeigu atsisakymas nebuvo pagrįstas arba papildomai nebuvo pateikta nepilnametystės įrodymų: **HR, FI, LT, RO, SI, SE**.
 - **UK** atsisakymas reikštų prašytojo sutikimą su numanomu amžiumi.
 - 6 ES+ valstybės automatiškai laikytų prašytoją suaugusiuoju, jei jis atsisako atlikti amžiaus nustatymą: **CZ, HU, LU, NL, PL, SK**.
10. Priimant sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo į atsisakymą atlikti amžiaus nustatymą neatsižvelgiama
- 7 ES+ valstybės, priimdamos sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo, neatsižvelgtų į atsisakymą: **BE, BG, CY** (nebent nepilnametystė yra svarbi nagrinėjant prašymą), **FI, DE, IT, SK, UK**.
 - 14 ES+ valstybių, nagrinėdamos prašymą, atsižvelgtų į atsisakymą: **AT, HR, EE, HU, LV, LT, LU, NL, NO, PL, RO, SI, SE, CH**.
11. Prašytojas informuojamas apie rezultatus ta kalba, kurią jis supranta arba, kaip manoma, turi suprasti
- 23 ES+ valstybės užtikrina, kad prašytojas būtų informuojamas ta kalba, kurią jis supranta arba kurią, kaip manoma, turi suprasti: **AT, BE, BG, HR, CY, CZ, EE, FI, FR, DE, EL, HU, IT, LT, MT, NL, NO, RO, SK, SI, SE, CH, UK**.
 - **DK** informuoja apie rezultatus tik tada, kai nustatoma, kad prašytojas yra vyresnis nei nurodytas amžius.
12. Neįtikinami amžiaus nustatymo procedūros rezultatai aiškinami prašytojo naudai
- 16 ES+ valstybių taiko abejotinų aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principą, jei rezultatai yra neaiškūs: **AT, BE, HR, DK, FR, DE, EL, HU, IT, LT, MT, PL, RO, SK, SI, CH**.

- 6 EU+ valstybės netaiko abejotinių aplinkybių aiškinimo prašytojo naudai principo: **BG, FI, NL, NO, SE, UK.**
13. Prašytojui yra prieinamos pakankamos teisių gynimo priemonės, susijusios su sprendimu dėl amžiaus nustatymo
- 8 ES+ valstybės siūlo galimybę atskirai apskųsti sprendimą dėl amžiaus nustatymo: **BE, DK, FR, IE, IT, MT, SE, UK.** Daugiau informacijos reikia **BG, CZ, EE, EL, ES, LV, LU, PL, PT, RO, SI.**
 - 9 ES+ valstybės siūlo galimybę ginčyti sprendimą dėl amžiaus nustatymo, kai priimamas sprendimas dėl tarptautinės apsaugos arba tuo pačiu metu: **AT, HR, FI, DE, HU, LT, NL, NO, CH.**
 - 2 ES+ valstybės prašytojui nesuteikia teisės gynimo priemonių, susijusių su amžiaus nustatymu: **CY, SK.**

5 priedas. Bibliografija

British Association of Social Workers, *BASW position statement*, 2015 m.

ADCS, *Age assessment joint working guidance*, 2015 m.

al, Eid RMR et. n.d., *Assessment of dental maturity of Brazilian children aged 6 to 14 years using Demirjian's method*

Al-Krenawi, A. ir Graham, J. R., The cultural mediator: bridging the gap between a non-Western community and professional social work practice, *British Journal of Social Work*, 2001 m.

Busler, D., Psychosocial age assessments in the UK, *Forced Migration Review*, 2016 m.

FRA, *Guardianship for children deprived of parental care* (Tėvų globos netekusių vaikų globa), 2014, <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>

Dedouit, F., Auriol, J., Rousseau, H., Rougé, D., Crubézy, E. ir Telmon, N., Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study, *Forensic Science International*, 2012 m., p. 217–232.

Demirjian, A., Goldstein, H. ir Tanner, J. M., A new system of dental age assessment, *Human biology*, 1973 m., p. 211, <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>

Dvorak, J., George, J., Junge, A. ir Hodler, J., Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players, *British Journal of Sports Medicine*, 2007 m., p. 45–52.

Dyball, K., Mcphie, G. ir Tudor, C., *Age assessment practice guidance: an age assessment pathway for social workers in Scotland*, 2012 m.

Europos pabėgėlių ir tremtinių taryba, *Right to justice: quality legal assistance for unaccompanied children — Comparative report* (Teisė į teisingumą: kokybiška teisinė pagalba nelydimiems vaikams. Lyginamoji ataskaita), ECRE, 2014 m.

Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija, *Guidelines for estimating the month and the year of birth of young children* (Mažų vaikų gimimo metų ir mėnesio nustatymo gairės), 2008 m.

FRONTEX, *VEGA handbook: children at airports* (VEGA vadovas. Vaikai oro uostuose) 2015 m., http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

Gertych, A., Zhang, A., Sayre, J., Pospiech-Kurkowska, S. ir Huang, H. K., Bone age assessment of children using a digital hand atlas — Computerised medical imaging and graphics, *The Official Journal of the Computerized Medical Imaging Society*, 2007 m., p. 322–331.

Gleiser, I. ir Hunt, E. E., The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay, *AM. J. Phys. Anthropol.*, 1955 m., 13 tomas, p. 253–283, doi:10.1002/ajpa.1330130206.

Greulich, W. W. ir Pyle, S. I., *Radiographic atlas of skeletal development of the hand and wrist*, antras leidimas, Stanford University Press, Stanford, 1959 m.

Tarpžinybinė nelydimų ir atskirtų vaikų darbo grupė, *Inter-agency guiding principles on unaccompanied and separated children* (Tarpžinybiniai pagrindiniai principai, susiję su nelydymais ir atskirtais vaikais), 2004 m., <http://www.refworld.org/docid/4113abc14.html>

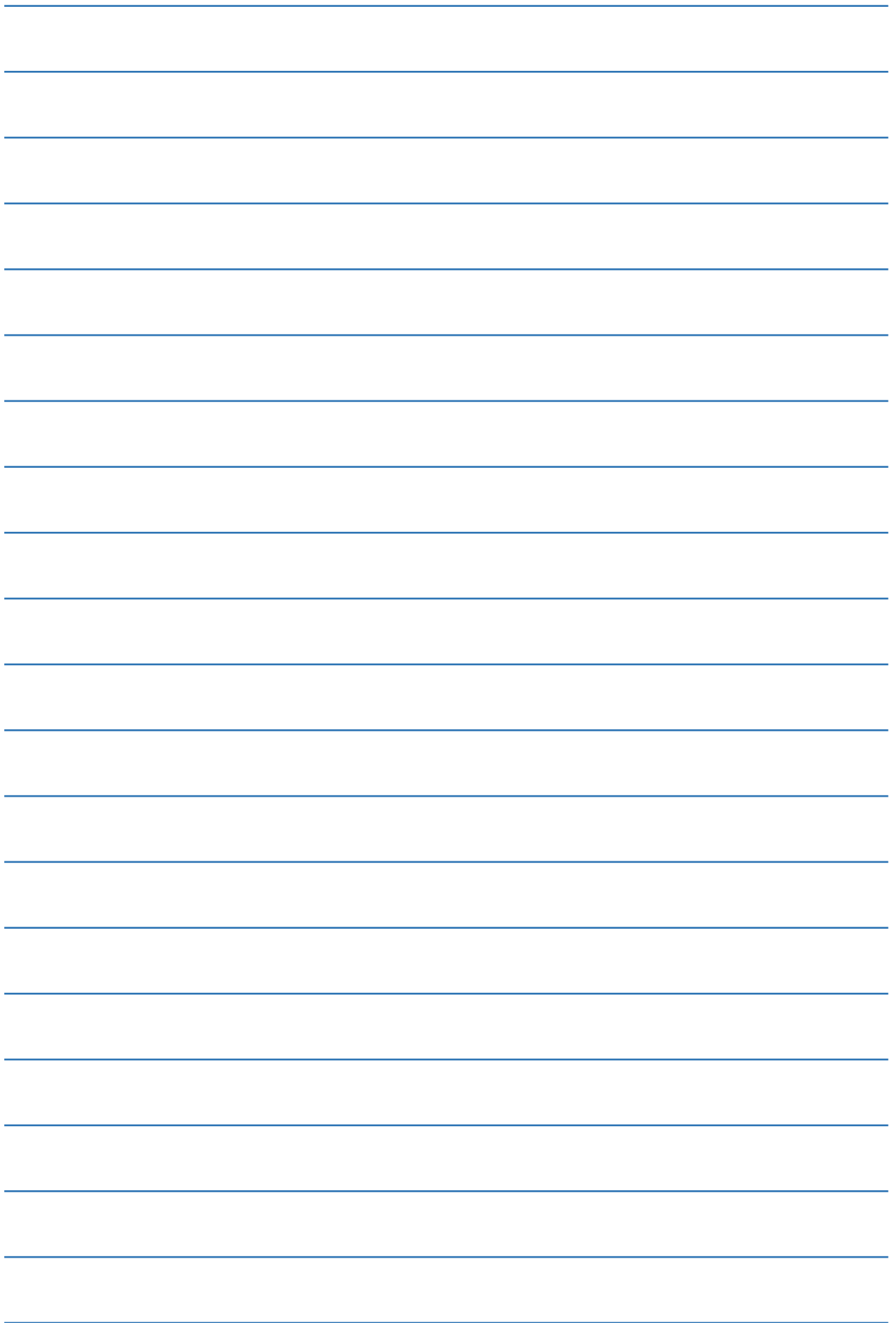
Kt, Professor Sir Al Aynsley-Green, *The assessment of age in undocumented migrants*, Aynsley-Green consulting, 2011 m.

Ladwig, K-H., Brockhaus, A. C., Baumert, J., et al., *Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based, KORA F4 Study*, Ouellette MM, ed. PLoS ONE, 2013 m.

Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. ir Geserick, G., Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralisation, *International Journal of Legal Medicine*, 2004 m., p. 170–173.

- Ritz-Timme, S., Cattaneo, C., Collins, M. J., et al., Age estimation: the state of the art in relation to the specific demands of forensic practice, *International Journal of Legal Medicine*, 2000 m., p. 29–136.
- Cameriere, R., De Luca, S., Cingolani, M. ir Ferrante, L., *Are the common age estimation procedures useful for assessing age of unaccompanied children and adolescents?*, 2017 m.
- Schutt, R. K., *Investigating the social world: the process and practice of research*, University of Massachusetts, Boston, aštuntasis leidimas, 2015 m.
- Serin, J., Rérolle, C., Pucheux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F. ir Saint-Martin, P., Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist, *International Journal of Legal Medicine*, 2016 m.
- Schmeling, A. et al., 'Age estimation of unaccompanied minors', *Forensic Science International*, Part 1. General considerations, 2006 m.
- Schmeling, A. et al., Studies on the time-frame for ossification of the medical clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography, *International Journal of Legal Medicine*, 2004 m., 118 tomas, Nr. 1, p. 5–8.
- Schmeling, A., Dettmeyer, R., Rudolf, E., Vieth, V. ir Geserick, G., Forensic age estimation: methods, certainty, and the law, *Dtsch Arztebl Int*, 2016 m., p. 44–50.
- Schmeling, A., Garamendi, P. M., Prieto, J. L. ir Landa, M. I., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults, *Forensic medicine — From old problems to new challenges*, 2011 m., redagavo prof. Duarte Nuno Vieira, InTech, ISBN: 978-953-307-262-3, https://cdn.intechopen.com/pdfs/19163/InTech-Forensic_age_estimation_in_unaccompanied_minors_and_young_living_adults.pdf
- Schmeling, A., Grundmann, C., Fuhrmann, A., Kaatsch, H.-J., Knell, B., Ramsthaler, F., Reisinger, W., Riepert, T., Ritz-Timme, S., Rösing, F. W., Röttscher, K. ir Geserick, G., Criteria for age estimation in living individuals, *International Journal of Legal Medicine*, 2008 m., p. 457–460.
- Schmidt, S. et al., Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals, *International Journal of Legal Medicine*, 2011 m.
- Programa „Atskirti vaikai Europoje“, Review of current laws, policies and practices relating to age (Su amžiumi susijusių galiojančių įstatymų, politikos ir praktikos apžvalga), teminė darbo grupė, 2011 m.
- Programa „Atskirti vaikai Europoje“, *Statement of good practice* (Pranešimas dėl gerosios patirties), SCEP, 2009 m.
- Settersten, R. A., Mayer, J. ir Ulrich, K., The measurement of age, age structuring, and the life course, *Annual Review of Sociology*, Annual Reviews Stable, 23 tomas, 1997 m., p. 233–261, <http://www.jstor.org/stable/2952551>
- Smith, T. ir Brownlees, L., Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography, *Child protection section UNICEF*, 2011 m., <https://www.unescap.org/resources/age-assessment-practices-literature-review-and-annotated-bibliography-unicef>.
- Solari, A. C. ir Abramovitch, K., The accuracy and precision of third molar development as an indicator of chronological age in Hispanics, *Journal of Forensic Science*, 47 tomas, Nr. 3, 2002 m., p. 531–535.
- Tanner, J. M., Oshman, D., Lindgren, G., Grunbaum, J. A., Elsouki, R. ir Labarthe, D., Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method, *Journal Hormone Research in Paediatrics*, 1994 m., p. 288–294.
- Thevissen, P. W., Kvaal, S. I., Dierickx, K. ir Willems, G., Ethics in age estimation of unaccompanied minors, *Journal of Forensic Odontostomatology*, 2012 m., p. 85–102.
- Tscholl, P. M., Junge, A., Dvorak, J. ir Zubler, V., MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions, *Scandinavian Journal of Medicine and Science Sports*, 2016 m., p. 324–328.
- JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (JTVPK), *Child protection issue brief: birth registration* (Vaikų apsaugos klausimas glaustai: gimimo registracija), JTVPK, 2013 m.

- JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (JTVPK), *Field handbook for the implementation of UNHCR BID guidelines* (JTVPK interesų nustatymo gairių įgyvendinimo praktinis vadovas), 2011 m., <http://www.refworld.org/docid/4e4a57d02.html>
- JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR), *Guidelines on international protection No 8: child asylum claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees* (Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 8: vaikų prieglobsčio prašymai pagal 1951 m. konvencijos 1 straipsnio A dalies 2 papunktį ir 1 straipsnio F dalį ir (arba) 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso), 2009 m.
- UNHCR ir UNICEF, *Safe and sound: what states can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe (Saugūs ir sveiki: ką valstybės gali padaryti, kad užtikrintų nelydymų ir atskirtų vaikų interesus Europoje)*, JTVPK / UNICEF, 2014 m.
- UNHCR, *The heart of the matter: assessing credibility when children apply for asylum in the European Union (Klausimo esmė – patikimumo vertinimas, kai vaikai prašo prieglobsčio Europos Sąjungoje)*, UNHCR, 2014 m., <http://www.refworld.org/docid/55014f434.html> [žiūrėta 2017 m. liepos 2 d.].
- UNHCR, *Guidelines on determining the best interests of the child* (Vaiko interesų nustatymo gairės), 2008 m., <http://www.unhcr.org/4566b16b2.pdf> JTVPK, *Note on burden and standard of proof in refugee claims* (Pastaba dėl prievolės įrodyti ir įrodymams keliamų reikalavimų nagrinėjant pabėgėlių prašymus), 1998 m.
- UNHCR, *Safe and sound* (Saugūs ir sveiki), p. 22, <http://www.refworld.org/docid/5423da264.html>

Kaip susisiekti su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai *Europe Direct* informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. paštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

- nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
- šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba
- elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Kaip rasti informacijos apie ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti <https://op.europa.eu/lt/publications>.

Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į *Europe Direct* arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt)

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (<http://eur-lex.europa.eu>)

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/lt>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras